

T.C.
BAŐKENT ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA BİRLİĞİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİMLİK

“ Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizmasının İncelenmesi ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez DanıŐmanı

Yrd. Doğ. Dr. Zuhall YeŐilyurt Gündüz

Hazırlayan

Can KarakuŐ

2007-Ankara

ÖZET

Tarihi gelişim süreci incelendiğinde, karşı karşıya kaldığı olaylar temelinde farkına vardığı ve kendini mevcut durum itibariyle rekabetçi, güçlü kılan özelliklerini / niteliklerini tanımlayan Avrupa, geçen zaman zarfında belirleyebildiği bu özelliklerinin bir bütünü olarak kimliğini oluşturabilmiştir. Ancak sürekli bir değişim içinde olan dünya yapısı, varlığını sürdürebilmesi için Avrupa'nın yeni özellikler / nitelikler geliştirmesini zorunlu hale getirmiştir. Bunun sonucu olarak, kendi özelliklerinin / niteliklerinin belirlenmesi ve tanımlanması için Avrupa yeni süreçler ortaya çıkarmıştır. Avrupa Birliği kurumsallaşması ile sistematik olarak özelliklerini / niteliklerini belirlemeye ve tanımlamaya başlayan Avrupa, kimlik tanımlama mekanizmaları olarak adlandırdığımız süreçler vasıtasıyla kendi kimliğini oluşturmakta ve bu kimliği geliştirmeye çalışmaktadır. Bu tez, Avrupa Birliği yapılanmasında, dünyadaki verilerin sınıflandırıldığı ve anlamlandırıldığı kimlik tanımlama mekanizmalarının, Birlik politikalarının şekillenmesi ve oluşmasında belirleyici unsur olma özelliğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda sistem teorisinden hareketle Avrupa Birliği'nde kimlik tanımlama mekanizmasının işleyişi betimlenmiş ve günümüzde bu tanımlama mekanizmasının baş aktörü olarak faaliyet gösteren Komisyon'un Avrupa Birliği ve Avrupa kimliğinin şekillenmesindeki önemi, Birlik tarafından yayınlanan resmi metinler üzerinde gerçekleştirilen içerik analizinden elde edilen veriler vasıtasıyla tartışılmıştır. Ayrıca, söz konusu kimlik tanımlama mekanizmasının Avrupa Birliği'ne "tanımlayan" statüsü verdiği ve bu statünün beraberinde getirdiği güç neticesinde Birliğin çevresini şekillendirebilen bir yapı haline geldiği açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik, Avrupa Kimliği, Avrupalı, Avrupa Komisyonu, Kimlik Tanımlama Mekanizması.*

ABSTRACT

A research of the historical progress reveals that Europe constitutes its identity from the sum of all characteristics, which are realized in the context of events faced and also which make it competitive and powerful, designated in its history. However the world structure has forced Europe permanently to enhance new characteristics. As a result of these pressures, Europe created new processes to designate and to identify its characteristics. With the institutionalization of the European Union, Europe has started to design and identify its characteristics via the processes named Identity Defining Systems systematically and tried to enhance its identity. This thesis aims to research Identity Defining Systems where data received from environment is classified and given meanings, and to study on the importance of the systems in the process of shaping and making politics, in the European Union's structure. In this context, starting from the system theory, the processes of Identity Defining System in European Union has been described and the significance of the European Commission, that is working as a main actor of the system, in formation of the Union's identity and Europe's identity has been discussed via data obtained from content analysis that is done on the official text published by the Union. In addition, it has been revealed that Identity Defining System turns the Union's position into a "describer" and as a result of the power of this position the Union becomes a structure which can shape the environment within.

Key Words: *Identity, European Identity, European, European Commission, Identity Defining Systems.*

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
1. GİRİŞ	1
2. TARİHİNDE AVRUPA	4
2.1. Antik Dönem ve Avrupa	7
2.2. İslam Dünyası, Avrupa ve Keşifler	9
2.3. Modern Dünyaya Geçiş ve Ulus Devlet.....	15
2.4. Oryantalizm ve Avrupa	22
2.5. Emperyalizm ve Dünya Savaşları	28
2.6. Soğuk Savaş Sonrası Avrupa	38
3. KİMLİĞE KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR	48
3.1. Kimlik ve Kültür Kavramları	48
3.2. Ulusal Kimlikler ve Uygulamaları	57
3.3. Avrupa'nın Kimlik Temelleri Hakkındaki Tartışmalar	68
3.4. Avrupa Birliği ve Kimlik Politikaları	73
4. AVRUPA KİMLİK DÖNÜŞÜM SÜREÇLERİ	89
4.1. Sistem Kavramı ve Unsurları	89
4.2. Bir Sistem Olarak Kimlik Tanımlama Mekanizmaları	94
4.3. Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizması ve Unsurları	98
4.4. Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizması Çıktılarının İncelenmesi..	103
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	121
TABLO	127
KAYNAKÇA	128

1. GİRİŞ

Kendini ve içinde yaşadığı evreni tanımlayarak daha güvenli ve öngörülebilir bir ortam oluşturmayı hedefleyen insanlar, yüzyıllardır kendi özelliklerinin tersini yansıttığını kabul ettiği “ötekilerini” yaratarak onlara atıfta bulunmuş ve kendini oluşturduğu bu ötekilere göre tanımlayarak, çevresindeki belirsizlikleri aşmaya çalışmıştır. Kendinden farklı olanı tanımlayarak insan, bu öteki ile kuracağı iletişim düzeyini nasıl belirleyeceği konusunda çalışmaya başlamıştır. Ötekinin yaratılması ile ortaya çıkan “benlik – öteki” arasındaki sınır her türlü ilişki düzeyinin şekillenmesinde tekrar tekrar etkili olmuş ve sonuçta iletişimin yapısında şekillendirici bir unsur haline gelmiştir.

Avrupa, Avrupalılık, Avrupa Birliği kimliği günümüzde üzerinde çalışmaların giderek daha da sistematik bir şekilde arttığı araştırma konuları haline gelmiştir. Avrupa kimliği üzerine gerçekleştirilen çalışmalar yüzyıllar öncesine kadar dayanmaktadır. Avrupa kıtasında, Antik Yunan “medeniyetinden” başlayarak zaman içinde şekillenmiş farklılık algılamaları ve tanımlanmaları (medeni insanlar – barbarlar, kuzeyliler – güneyliler, doğulular – batılılar, Hristiyanlık – İslam, vb.) uzun yıllar boyunca devam etmiş, kalıntılarını ve etkilerini günümüze kadar taşımıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ilişkiler ve sosyoloji alanında yapılan çalışmaların ortak noktası, bireysel ve toplumsal kimliklerin literatürdeki belirgin etkisinin vurgulanmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda, bireysel kimliklerin birey tarafından şekillendirilmesi ya da toplum tarafından etkileme süreçlerine maruz bırakılmasının toplumsal kimliklerin oluşması üzerindeki yoğun etkisi gerçekleştirilen araştırmalar vasıtasıyla incelenerek, aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Tez çalışması dahilinde; Avrupa Birliği kimliğinin ve bu kimliğin temel bir unsuru olan Avrupalı kimliği oluşunun ve zaman içinde dünya konjonktüründe gerçekteşen gelişmeler karşısında geçirdiği “değişimlerin” incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada, kimliğin kavramsal olarak irdelenmesi ardından uluslararası ilişkiler literatüründeki yeri tartışılmaktadır. Daha sonra uluslararası sistemin ana unsuru olan ulus devletler bazında kimlik politikaları ve söz konusu politikaların uygulama alanları incelenmiştir. Tarihi boyunca farklı yapılanmalarla karşı karşıya kalan Avrupa’da kimliksel algılamaların gelişimine ait tarihi süreç detaylı olarak incelendikten sonra, günümüzde Avrupa Birliği bünyesinde sürdürülen kimlik politikaları ve bu politikaların oluşum süreçleri tartışılmış ve sonuç olarak kimlik oluşumunda bir süreç tanımına ulaşılmıştır. Bu sürecin tanımlanması akabinde Birlik bünyesinde işleyen tanımlama mekanizmasının kavramsallaştırılması ve söz konusu sistemin temel unsuru olarak Komisyon’un öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır.

Avrupa Birliği kimliğinin geçirdiği değişimin incelenmesinde, Birliğin tutumunun en somut göstergesi durumundaki resmi belgeler temel alınarak;

- a. Birliğin oluşmasında temel olan antlaşma metinlerinin incelenmesi,
- b. Birliğin gelişiminin ve kurumsal yapılanmasının olgunlaşmasında alınan önemli kararların ifade edilmesine ek olarak yazıldıkları dönem içinde ortaya çıkmış gelişmelere karşı Birliğin tutumunu açık bir şekilde ortaya koyan ve Birlik tarafından gerçekleştirilen zirvelerin sonuç belgelerinin incelenmesi,
- c. Birliğin içinde bulunduğu bölge hakkında fikirlerinin beyan edildiği belgelerin incelenmesi,

- d. Birlik içinde yerel değerlerin önemini vurgulamak için düzenlenen faaliyetlerin incelenmesi hedeflenmiştir.

Birincil kaynak olarak belirlenen resmi belgelere ek olarak, Eurobarometer verileri ile birlikte, Avrupa Birliği'nde kimlik konusu temelinde toplumsal algılamalardaki değişimler de incelenecektir.

2. TARİHİNDE AVRUPA

Günümüzde Avrupa Birliği hakkında tartışılmakta olan belki de en önemli soru; Avrupalı kimliğinin, uzun bir süre boyunca ulus devletlerin çıkar ve savaş arenasına çevirdiği Avrupa kıtasında, birleştirici ve ortak hedeflere yöneltici bir şekilde oluşturulup oluşturulamayacağıdır.

Genel olarak incelendiğinde Avrupa bir fikir olarak, Avrupa kültürünün mücadelelerini ve çatışmalarını ifade etmekte olup; her zaman kapsayıcı değildir, dışlayıcı ve farklılaştırıcı özelliği de bulunmaktadır.¹ Delanty'e göre, farklı fikir ve görüşlerin birbiri ile etkileşimi ile ortaya Avrupa fikri çıkmaktadır. Bu nedenden dolayı ortak kılan değil, farklı kılan noktalar önem kazanmakta ve "öteki"nin yorumlanması kimlik tanımlamasının yapılmasında önemli unsurlardan biri haline gelmektedir.²

Avrupa kültürü sürekli bir değişim içinde bulunan dinamiklerin ve formların tarihsel bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.³ Her ne kadar bu değişim süreci içinde Avrupa'nın demokrasi, özgürlük, özerklik, vb. değerlerin peşinde yol aldığı belirtilse de, tarihi boyunca yaşadığı çatışmaların kendi kimliksel yapılanmasındaki etkileri büyüktür. İçinde bulunduğu sürekli değişime rağmen çoğu zaman etnik ve kültürel kimliklerine bağlı kalan Avrupa, birleştirici bir kimlik oluşturma sürecinde sürekli olarak zorlanmıştır.

Delanty'e göre Avrupa fikri, kimlik oluşturma süreçleri için düzenleyici bir yapıdaydı, fakat kültürel fikirler politik kimlik oluşum sürecinin bir parçası haline gelince ideolojik sapmalar oluşmaktaydı. Nitekim bu kimlikler baskın ideolojiyi benimserlerse kendini tanımlayamaz bir hale gelmekte, baskın ideolojilerin yeniden üretilmesinde bir araç haline gelmekte ve belirli devlet, cinsiyet, renk kavramlarına

---

¹ Gerard Delanty. *Inventing Europe, Idea, Identity, Reality*. London, Macmillan, 1995, s. 1.

² *Ibid.*, s. 5.

³ *Ibid.*, s. 2.

yönelmekteydi. Bunun bir sonucu olarak da gruplar kendilerini tanımlarken kendi üyelerinin ortak noktalarını vurgulamak yerine kendi üyelerini diğer grup üyelerinden farklı kılan noktaları tanımlamaktadır.⁴ Farklılık bu bağlamda çeşitlendirici, zenginleştirici olarak tanımlandığında olumlu, dışlayıcı olarak tanımlandığında ise olumsuz bir hale dönüşmektedir. Nitekim Avrupa'nın içinde bulunduğu tartışmaların temelini de bu oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle Avrupa eleştirel teorisinin amaçlarından birinin kültürel ve politik farklılığı / heterojenliği göstermek ve vurgulamak olması dikkat çekicidir.⁵ Heterojen yapıyı savunan Avrupa fikri, grupların baskın ideolojiler tarafından kullanılması yanı sıra bu ideolojilerin oluşturacağı muhtemel hegemonyalara da karşı çıkmaktadır.

Avrupa fikri elit kültürün oluşturduğu bir fikir olarak sosyal yapının alt kademelerinden yükselmemişti, aksine üst kademelerden şekillendirilmişti. Entelektüeller bu fikrin oluşumunda ve şekillenmesinde öncü rol oynamıştı. Avrupa hakkında düşünmek, okumak ve yazmak her zaman entelektüel bir uğraş olarak görülmüştü. Avrupa kavramı ise modern hayatın getirdiği farklılaşma ve yabancılaşmaya bir alternatif olarak tanımlanmıştı, sunulmuştu.

Günümüzde Avrupa'da; özgürlük, insan hakları, demokrasi, hayat standartları, tüketim kalıpları (yiyecekler, reklamlar, turizm, uydu anteni, tiyatro, vb.) temel alınarak bir Avrupalı olma geleneği ve bilinci yaratılmaya çalışılmaktadır. Tüketim kalıpları üzerinden oluşan tüketici kimlikleri çoğu insanın kendini ifade etmekte kullandığı unsurlar haline gelmiş olup, belirli bir markaya ait ürünün kullanılması ürünün kendinden daha önemli hale gelmiştir.⁶ Ancak bu gelenekteki en önemli sorun, söz konusu kalıpların ürün çeşitliliğindeki artış trendine paralel olarak değişken bir yapı teşkil etmesi ve bunun bir sonucu olarak da gerekli duygusal bağın

---

⁴ Ibid., s. 5.

⁵ Ibid., s. 7.

⁶ James Fulcher ve John Scott. *Sociology*, Oxford University Press, 1999, s. 147.

bir türlü yaratılamamasıdır. Elit kesim tarafından üstten inme bir şekilde oluşturulmaya çalışılan söz konusu bilincin, ulus yapılanmasındaki gibi güçlü bir bağlılığı oluşturamaması neticesinde Avrupa fikri daha çok politika ve ekonomi için itici bir güç olarak görölmektedir.

Delanty'e göre⁷ Avrupa fikri, somut bir kimlik biçiminden farklı olarak kültürel bir değerdir, ancak normatif bir gerçeklik içinde değildir. Değerler ve normlar arasındaki farklar bu noktada önem kazanmaktadır. Normların, etik ilkelere benzerliği kabul edilerek, evrenselleştirilebilirliği iddia edilebilir. Ancak normlardan farklı olan değerler özgül olup, evrensel doğrulukları tartışmalıdır. Bu noktada Avrupa fikri için sorun teşkil eden, evrensel etik ilkelerin Avrupa kültürüne dahil edilip edilemeyeceğidir.

Avrupa dünyanın bir açıklaması halini almıştı. Kendini tarihin öznesi olarak nitelendiren Avrupa bu şekilde tarihin oluşmasındaki / şekillenmesindeki rolünü vurgulamıştı. Avrupa modernizmi ise tarihin ve medeniyetin oluştuğu yer olarak görölmeye başlanmış, batı normlarının ise evrenselliği benimsenmişti. Evrensellik ötekini dışlamak yerine kapsayacak şekilde de yorumlanabilmekteydi, ancak Avrupa farklı olmak istiyordu.⁸ Sonuç olarak da Avrupa fikri, farklı olanın yaratılmasında bir strateji haline geldi. Fikrin politikleşmesinin bir sonucu olarak da ortak olanların yanı sıra farklı olanlar da vurgulanmaya başlandı.⁹

---

⁷ Delanty. 1995, s. 11.

⁸ 1453 İstanbul'un fethi ya da 1944 Kızıl Ordu'nun ilerlemesi olaylarında Avrupa'nın Avrupalı olmayanlar tarafından yönetilmesi sürekli olarak vurgulanmıştır. Nitekim 1492 yılında Batı penceresinin açılmasında Avrupa'nın evrensel bir kültür haline gelme isteği ve Avrupa modernitesini tanıtmak isteme arzusunun payı vardır.

⁹ Delanty. 1995, s. 12.

2.1. Antik Dönem ve Avrupa

Eski çağlarda Avrupa kavramı incelendiğinde; coğrafi bir bölge, bilim ve politika olmaktan çok, bir efsane ile ilgili olduğu görülmekteydi: Avrupa (*Europa*) bir kadının adıydı. Yunan efsanesinde Fenike prensesi olan *Europa*, beyaz bir boğa kılığına giren Zeus tarafından baştan çıkarılmış; günümüzde Lübnan olan ana yurdundan ayrılmak zorunda kalmış ve sonradan Rodos kralı ile evlenmiştir. Çoğu efsanede Avrupa; Asya ve Libya'nın (Afrika'nın) kardeşi olarak betimlenmekte olup; Avrupa'nın çok farklılaştırılmış bir kavram olmadığı dikkat çekmektedir.¹⁰

Antik Yunan medeniyetinde Asya ve Avrupa fazla önemi olmayan tek bölgelerdi. Aristoteles'in de belirttiği gibi, Yunan olmayan her şey barbar olarak nitelendirilmekteydi, Yunanlı olmak "farklı olmanın" bir ifadesiydi. Platon'a göre Persler Asya kökenli, Yunanlılar medeni; Heradot'a göre ise Yunan – Pers savaşları¹¹ medeniyet savaşlarıydı.¹² Ancak söz konusu savaşlarda Perslerin sahip olduğu hazinelerin çekiciliği de savaşların oluşmasında önemli bir unsur olarak görülebilmektedir.¹³ Eski Yunan'da; "Asya" ve "Avrupa" coğrafi bir kavram olarak, "Yunan" ve "Pers" ise kültürel – politik kavram olarak kullanılmaktaydı. Söz konusu dönemlerde genellikle kendilerini "Avrupalı" olarak görmeyen Yunanlılar *Hellas'ı* kültür ve medeniyetin merkezi olarak, ötesini ise barbar olarak tanımlamaktaydı.

Antik Yunan medeniyetinin düşüşünün ardından Büyük İskender yönetimindeki Makedonya'nın tarih sahnesine çıkması neticesinde, doğuya doğru bir açılım yapılmış ve farklı coğrafyalarda farklı kimliklerin etkileşimi gerçekleşmiştir. Ayrıca, söz konusu dönemde Yunanlıların barbarlara üstünlüğünü savunan

---

¹⁰ Ibid., s. 17.

¹¹ Yunan – Pers savaşlarını konu alan "300" adlı sinema filminin 2007 yılı itibariyle gösterime girmesi akabinde dünya çapında yapılan tartışmalar; iyi ve estetik olarak betimlenen Yunanlılar karşısında, Perslerin kötü ve kaba olarak betimlenmesi üzerinde uzunca bir süre yoğunlaşmıştır.

¹² Delanty. 1995, s. 18.

¹³ Anthony D. Smith. National Identity, University of Nevada Press, Reno, 1993, s. 48.

yaklaşımlar azalma göstermiş ve Avrupa, Büyük İskender tarafından şekillendirilmeye çalışılan coğrafi bir alan olarak tanımlanmıştır.¹⁴

Antik Yunan'da, Helenistik bir batıdan söz etmek mümkündü ve doğu – batı kutuplaşmasından çok kuzey – güney kutuplaşması ön plandaydı. Batı kavramı Büyük Yunan Dünyası idealini ifade ederken, Avrupa fikri ağırlıkla coğrafi sınırları vurguluyordu. Batının antik limitleri; batıda Batı Akdeniz'de,¹⁵ doğuda ise Pers ülkesinde bilinen son sınıra kadar uzanmaktaydı.¹⁶

Makedonya'nın Roma tarafından yenilmesi akabinde Yunan medeniyeti batıdaki kıyılarına geri çekilmiştir. Antik Yunan'da da olduğu gibi, güçlü bir Avrupa kimliği bilinci; Roma'da, Avrupa toprakları dışında doğu Akdeniz'e yayılmış olmasından ötürü oluşmamıştır. Dönemin çoğu doğu medeniyeti gibi Roma da şehirlerden ve yazılı kültürlerden oluşmakla beraber çok çeşitli toplulukları (Kelt, German, Roman, Libyalı, İberler, Berberiler, vb.) bünyesinde barındırmaktaydı.¹⁷ Roma etnik merkezîyetçiliği, Roma'nın dünyanın merkezi olduğunu savunan bir miti temel almaktaydı, nitekim Hristiyanlığın ilk dönemlerinde de Hristiyan olmak Romalı olmak anlamına geliyordu.¹⁸ Antik zamanda; "Avrupa" kelimesi var olsa dahi "Avrupalı" çok ender kullanılmaktaydı.

Roma İmparatorluğu'nun Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılmasından sonra İstanbul (*Konstantinopol*) iki taraf arasındaki köprü görevini üstlendi. Yeni Roma'nın merkezi olarak da betimlenen Konstantinopol, kendine doğuya özgü bir kimlik oluşturmuştu ve Latin kökenli değil, Yunan kökenli bir dil kullanılmaktaydı. Doğu ve Batı Roma arasındaki ilişkilerin sıcak olmasında; söz konusu dönemde

---

¹⁴ Delanty. 1995, s. 19.

¹⁵ Akdeniz kelimesinin Türkçe ve Arapçada beyaz lale, temiz anlamında kullanılmasına karşın, Avrupa dillerinde, orta deniz, arada, iki tarafın ortası anlamları taşımaktaydı.

¹⁶ Delanty. 1995, s. 20.

¹⁷ Ibid., s. 21.

¹⁸ Oral Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e. 15. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2006, s. 44.

Müslümanların elde ettiği zaferlerin payı kuşkusuz fazlaydı, ancak Batı Roma'nın Doğu Roma'yı farklı görmesi, Doğu (*Orient*) ve Batı (*Occident*) kavramlarının oluşmasını sağladı. Sonuç olarak Antik Yunan'da coğrafi temelli olarak ifade edilen doğu ve batı kavramları, Batı Roma'nın Doğu Roma'yı betimleme şekli neticesinde kültürel farklılık boyutunu da kapsamaya başlamıştır. Nitekim söz konusu dönemde Batı Roma İmparatorluğu'nun temsil ettiği Latin Hristiyanlığı Avrupa ile özdeşleştirilirken, Doğu Roma İmparatorluğu'nun kendine özgü Ortodoksluğu dışlanmıştır.

2.2. İslam Dünyası ve Avrupa

Hz. Muhammed'in vefatından sonra İslam medeniyetinin 7. yüzyıl ve 8. yüzyılda Arabistan'dan dünyaya yayılmaya başlaması ve İskenderiye, Kartaca, Mezopotamya, Kuzey Afrika, Pers ülkelerinin Müslümanların yönetimine geçmesi akabinde İspanya'da Vizigot krallığının düşüşü, 7. yüzyıl itibariyle İslam karşında şekillenmeye başlayan Avrupa'da, batıdan ve doğudan eş zamanlı bir korkunun oluşmasına neden oldu. Ancak 10 Ekim 732 tarihinde günümüzdeki Fransa – Akitanya sınırında Emeviler ve Franklar arasında gerçekleşen savaş¹⁹ akabinde Müslümanların yenilmesi neticesinde, 8 yüzyıl itibariyle Avrupa Hristiyan ülkesi olarak anılmaya başlanmış ve İslam güçlü bir öteki olarak tanımlanmıştır. Nitekim Avrupa merkezli yaklaşımın şekillenmesinde, Pers ve kuzeyden gelen barbar istilalarının tetiklediği Hristiyan olmayanlara karşı ortak bir Hristiyan Avrupa kimliğinin oluşturulması etkisi de göz ardı edilmemelidir. Sonuçta, kuzeyden gelen

---

¹⁹ Puvatya Savaşı (Battle of Tours ya da Battle of Poitiers olarak da bilinmektedir) Charles Martel komutasındaki Franklar ve Abdul Rahman Al Ghafiqi komutasındaki Emeviler arasında gerçekleşmiş olup, Frankların galibiyeti ve güneye doğru genişlemesi ile sonuçlanmıştır. 18. yy. ve 19. yy.'ın çoğu tarihçisi bu savaşı İslam'a karşı verilen mücadelede dönüm noktası olarak yorumlamış, İslam'ın Avrupa'yı ele geçirmesinin engellendiği ve Hristiyanlığın korunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu savaş ile birlikte Frankların Avrupa'daki etkisi artış göstermiştir. (Singrid Hunke. Avrupa'nın Üzerine Doğan İslam Güneşi –Allahs Sonne Über dem Abendland, Çev. S. Sezgin, <http://www.egitim.aku.edu.tr/avrupaislam.pdf>, 2007, s. 15.)

barbar kavimlerin Hristiyanlaştırılması ve doğudan gelen İslam etkisi karşısında merkezi kuzeybatıya doğru kayan Avrupa'nın Hristiyanlığı Kutsal-Roma Germen İmparatoru Charlemagne (742-814) ile birlikte tescillenmiştir.²⁰

Barbar olarak nitelendirilmiş kuzeylilerin Hristiyanlaştırılması sonrasında, Batı için geriye kalan tek tehdit algılaması doğudan gelmesi beklenen İslam düşüncesiydi. Söz konusu tehdit algılaması neticesinde Hristiyanlık, İsa ve Çarmih Avrupalılaştırılarak bölgenin inanç sistemine bütünleştirilmiş olsa dahi Avrupalılaştırılan Hristiyanlık kendi içinde farklı görüşleri de içermekteydi; Batı Roma'nın Latin Hristiyanlığı ve Doğu Roma'nın (Bizans'ın) Yunan Ortodoksluğu.

Müslüman Doğu ve Hristiyan Batı algılamasının, Kutsal Roma İmparatorluğu'nun kendisini medeniyetin bekçisi olarak ilan etmesi akabinde daha da artmıştır, ancak 15. yüzyıl sonlarına kadar "Avrupa" coğrafik temelli bir fikir olmaktan öteye geçememiştir.

1453 yılında İstanbul'un fethinin ardından, genişleyen Osmanlı İmparatorluğu karşısında bulunduğu bölgeye sıkıştığını düşünen ve 1492 yılından itibaren kolonileşme faaliyetleri vasıtasıyla farklı kültürlerle etkileşim sürecine giren Batı Avrupa güçleri, keşifleri neticesinde ulaştıkları yerel bölge kültürlerinde (kendi) medeniyet değerlerini ön plana çıkartmaya başlamıştır.

Farklı inanç düzenlerine ve fikir ayrılıklarına sahip olsa da, Hristiyanlık, Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlemesi karşısında, Avrupa'da ortak bir noktada uzlaşmanın sağlanmasına ve ortak bir Avrupa bilincinin oluşmasına yardımcı olmuştur. Söz konusu dönem ile birlikte coğrafi tanımların ötesinde Avrupa'da, kendi tanımlamasıyla, "medeniyet değerleri" ağırlık kazanmaya başlamış olup, ilgili

---

²⁰ F. H. Burak Erdenir. Avrupa Kimliği: Pan Milliyetçilikten Post Milliyetçiliğe, Ümit Yayıncılık, Ocak 2005, s. 54.

değerlerin “dünyanın medeniyet ile buluşmamış noktalarına” taşınması bir misyon haline getirilmiştir.

Orta Çağ’daki Avrupa yapılanmaları aynı dönemdeki Doğu yapılanmaları ile karşılaştırıldığında, Doğu’daki Çin hanedanlığı karşısında Batı Avrupa’nın hem askeri hem de siyasi anlamda zayıf kaldığı görülmektedir.²¹ Söz konusu dönemde Avrupa çapında yaşanan hastalık ve benzeri felaketler neticesinde nüfusun büyük bir kısmı etkilenmiştir. Ancak, Moğol akınları karşısında Çin hanedanının zayıflaması, Batı’nın ilgili bölgede ağırlığının artması, kapitalizmin ve ulus devletler sisteminin keşfedilmesi Batı’nın bir adım öne çıkmasını sağlamıştır.

Karanlık Çağ sürecinde antik düzen ile bağlantıları zayıflayan ve 9. yüzyıl itibariyle feodal üretim şekillerine yakın yapılanmaların oluştuğu Batı’da, ilerleyen süreçte kapitalizmin ve feodal düzenin yerleşmesi neticesinde bir geçiş süreci yaşanmıştır.

Söz konusu geçiş sürecinde feodalizm ile artan tarım üretimi ve gelişen ticari ilişkiler Avrupa’nın nüfusunu iki kat artırmıştır. Şarlıman İmparatorluğu’nun parçalanması sonucunda bölgede çok sayıda bağımsız Hristiyan krallıklar oluşmuş olup, feodalizmin verdiği güç ile birlikte kontrol altında tuttıkları alanlara yenilerini eklemişlerdir.²² Bu dönemde artan hac yolculukları ve güçlenen ticaret sayesinde farklı bölgelerde ikamet eden insanlar arasında temaslar nispeten artmıştır. Merkantilizmin gelişmesi neticesinde ortaya çıkan Milano, Cenova, Brugge, Brüksel, Gent ve Hamburg gibi merkezler Avrupa kozmopolitizminin tohumlarını atmıştır.²³ Roma, Kudüs ve İspanya’daki Santiago de Compostela’ya düzenlenen dini

---

²¹ Delanty. 1995, s. 32.

²² Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918’e, 2006, s. 73.

²³ R.R. Palmer ve Joel Colton. A History of the modern world, New York: Alfred A. Knopf, 1992, s. 591.

yolculuklar ise Avrupalılar arasında hareketlenme doğursa da bu temaslar daha çok aristokratlar ve üst düzey din insanları ile sınırlı kalmıştır.²⁴

İslamiyet sayesinde, farklı etnik kökenlere sahip toplumları kültürel anlamda organize eden ve birleştiren Haçlı Seferleri, kuşkusuz Avrupa kimliğinin oluşum sürecinde önemli bir dönüm noktasıdır. Haç ve kılıçtan oluşan sembolleri ile Tanrı'nın Ordusu sıfatıyla bilinen Haçlılar, ait oldukları krallıklarının politik kimliklerini yitirmeden, Hristiyan hacıları ortak tanımı altında anılmıştır.

İslam'ın ilerleyişine karşı "Kutsal Savaş" olarak tanımlanan Haçlı seferleri Hristiyanlığın ortak bir alanda hareket etmesini sağlayarak, Orta Çağ Avrupası'nda bölgesel kimliğin oluşumuna olanak sağlamıştır.²⁵ Selçuklu genişlemesi ile 1071 yılında Anadolu'ya Türklerin girişi, Bizans İmparatorluğu öncülüğünde 1. Haçlı Seferleri'nin düzenlenmesine vesile olmuştur. Söz konusu dönem; aynı zamanda Latin Batı'nın kendini yeniden keşfettiği dönem olmuş; İspanya'nın Hristiyanlık tarafından yeniden ele geçirilmesi "büyük ve tek Hristiyan Avrupa" idealinin yeniden şekillenmeye başlamasını sağlamıştır. İspanya'nın yeniden Hristiyanlık kontrolüne geçmesi akabinde Latin Batı gözünü doğu sınırına²⁶ çevirmiştir.

Haçlı Seferlerini düzenleyen feodal yapıların barındırdığı kültürel çeşitlilik ortak bir kimlik oluşumunun önünü tıkayarak, ortak bir öteki üzerinden kimlik tanımını mümkün kılmıştır. Nitekim söz konusu feodal yapılanmalar arasında çekişmeler ve temassızlıklar yaşanmakta iken, 13. yüzyıl sonlarına kadar Hristiyanlığın aldığı yerlerin çoğu Müslümanlar tarafından geri alınmıştır.

Haçlıları İslam'a karşı büyük bir güç olarak görmesine karşın, kendi varlığına bir tehdit olarak algılayan Bizans İmparatorluğu, 1071 yılında Türklerin Anadolu'ya

---

²⁴ Erdenir. 2005, s. 55.

²⁵ Delanty. 1995, s. 34.

²⁶ Avrupa'nın doğu sınırı konusunda günümüzde tartışmalar halen devam etmektedir.

girişinden ve Normanların İtalya'nın büyük bir kısmını almasından sonra bulunduğu bölgedeki eski gücünü bir daha toplayamamıştır.

Avrupa bütünleşmesi, 1453 yılında İstanbul'un fethi ve Avrupalı güçlerin 1492 yılında başlayan deniz aşırı yayılması ile yeni bir döneme girmiş, Hristiyanlık kılıfından yavaş yavaş sıyrılmış ve uygarlığın temsil ettiği birtakım ortak değerlerle tanımlanmaya başlanmıştır. Müslüman doğuyu mağlup edemeyen Avrupa, başlattığı keşifler dizisiyle yeni dünyayı ele geçirerek, kendisine üstünlük hissi veren bir kimliğe bürünmeyi daha uygun bulmuştur. Merkezi iyice batıya kayan Avrupa artık Batı sıfatıyla kendini tanımlamaya başlamış ve Müslüman doğuya verdiği "öteki" rolünü yeni dünyanın barbarlarına vermiştir.²⁷

1492 yılında Amerika'nın keşfi ile başlayan Yeni Dünya'ya yönelik düşüncesi, Avrupa'da yaşanan sıkışılmış durumdan kaçılarak, sahip olunan değerlerin Yeni Dünya'da yaşatılmasını öngörmekteydi. İzleyen yıllarda artan keşiflerle birlikte yeni kültürlerle etkileşime giren Batı, ulaştığı her noktada kendini tanıtmış ve kendi kimliğini ulaştığı yerel kültürlerin tanımlamalarıyla geliştirmiştir.²⁸ Söz konusu dönemde Çin'e ve Hindistan'a yapılan ticari ve diplomatik seferler neticesinde doğunun kültürel ve estetik etkisi Avrupa'ya ulaşmıştır.²⁹

12 yüzyıl sonları ile birlikte, İspanya'nın yeniden Hristiyan güçlerin kontrolüne geçmesinin ardından Batı medeniyetinin kontrolündeki bölgelerde Hristiyan homojenliğini sağlamak amacıyla Müslümanlar Hristiyan olmaya zorlanmış, Yahudiler ise buldukları bölgelerden sürülmüştür.³⁰ Söz konusu dönemde Avrupa ötekisini kendi içinde tanımlamış ve kendi kimliğini onun karşısında şekillendirmişti. Avrupa'nın kendisini yeniden keşfetmesi olarak tanımlanan İspanya ve Portekiz

---

²⁷ Erdenir. 2005, s. 57.

²⁸ Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e, 2006, s. 91.

²⁹ Delanty. 1995, s. 38.

³⁰ Ibid., s. 44.

bölgesinin (İberya Yarımadası) kontrolünün geri kazanılması, kolonileşme ve keşifler vasıtasıyla Avrupa'nın bulunduğu bölge topraklarından farklı topraklarda kontrolünün başlangıcı olarak da görülmektedir. Keşifler vasıtasıyla gelişen haritalama sisteminin yanı sıra matbaanın ve baskı tekniklerinin keşfi ile 1566 yılında Avrupa Tarihi isimli ilk kitabın yayınlanması ile Avrupa bir varlık olarak tanımlanmış olup, haritalarının çizilmesi ile de somut / görülebilir bir yapı / kıta halini almıştır.³¹

15. yüzyıl ile birlikte ise Avrupa kelimesinin sıklıkla Türklerle ilişkilendirilerek kullanıldığı dikkat çekmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun 1389 yılında Kosova'ya kadar ilerlemesi, Hristiyan dünyasında tedirginlik yaratmasına rağmen, veba ve köle isyanları ile uğraşan Latin Batı bu ilerlemeyi engelleyemedi. 15. yüzyıl ile birlikte Balkanlar, Anadolu ve Ege Osmanlı İmparatorluğu hakimiyeti altına girmiştir.

1453 yılında İstanbul'un fethinin ardından son Bizans imparatorunun da ölmesi neticesinde Bizans İmparatorluğu sona ulaşmış olup, Latin Batı doğrudan Osmanlı İmparatorluğu ile karşı karşıya kalmıştır ve aynı bölgenin kontrolü için çekişme başlamıştır. Bu çekişme neticesinde, Avrupa'da Türkler konulu tartışmaların sayısı hızlı bir artış göstermiş ve Türkler etkili bir öteki olarak algılanmaya başlanmıştır. İstanbul'un düşmesi ardından, "Avrupalılar" sıfatını Türk ilerlemesi karşısında ilk kez kullanan Papa II. Pius'un yaptığı bir açıklamada "Artık, gerçekten Avrupa'da sıkıştık, yani evimizde"³² demesi, öteki olarak Türklerin Avrupa'daki önemini yeterince vurgulamaktadır.

İlk Avrupalı olarak nitelendirilen dönemin ünlü düşünürlerinden Erasmus;³³ Hristiyan krallarının birbirleri ile çekişeceklerine, Osmanlı İmparatorluğu'nun gücü

---

³¹ Ibid.

³² "Now we have really been struck in Europe, that is, at home." Delanty. 1995, s. 37.

³³ Desiderius Erasmus, Kuzey Avrupa, 1469-1536. Günümüzde Avrupa Birliği'ndeki gençlik ve eğitim programlarına adı verilen düşünür.

karşısında birleşmeleri gerektiğini belirtmiş ve ulusların Avrupası kavramını vurgulamıştır. 1623 yılında ise Francis Bacon “Biz Avrupalılar” kavramını kullanarak içinde bulunulan kimlik karmaşasında bir farkındalığın varlığını vurgulamıştır.³⁴

Avrupa kimliği sadece İslam ve Türkleri öteki olarak algılayıp kendini tanımlamamış, bunların yanı sıra homojen bir jeopolitik yapı olamayan kendi içinde yaşanan farklılıklar, gerilimler ve anlaşmazlıklar neticesinde de şekillenmiştir.³⁵ Politik hayattaki çeşitlilik ve güç dengelerindeki farklılık, Avrupa birleşmesinin politik gerçeklikten uzak bir elit projesi olarak algılanması ile sonuçlanmıştır. Örneğin 100 Yıl Savaşları neticesinde Batı Avrupa’da İngiltere ve Fransa uzlaşmaya vararak mega bir blok oluşturamamıştır. Bu noktada ilginç olan şudur ki; 16. ve 17. yüzyıl ile birlikte Avrupa kavramının kullanımında olan artışa paralel olarak söz konusu bölge önceki yıllara kıyasla daha da bölünmüş bir yapı sergilemiştir.³⁶ Aynı zamanda, Roma hukukunun yeniden ortaya çıkması, uluslararası ticaretin başlaması ve üniversitelerin açılması ile kültürde değişiklik rüzgarları esmeye başlamıştır.

2.3. Modern Dünyaya Geçiş ve Ulus Devlet

16. yüzyıldan itibaren Batı Avrupa’da ortaya çıkan kapitalizmin baş döndürücü gelişmeleri Avrupa düşüncesini de derinden etkilemiştir. Kapitalizmin 17. ve 18. yüzyılda beliren Aydınlanma çağı ile entelektüel çerçevesinin çizilmesiyle modern Avrupa olarak adlandırılan döneme geçmiştir.

Moderniteyle ortaya çıkan karmaşık sosyo-ekonomik ve entelektüel gelişmelerin Avrupa üzerindeki etkileri de aynı derecede karmaşık ve çok yönlü olmuştur. Avrupa kavramı da ancak 14. yüzyıl ila 18. yüzyıl arasında gerçekleşen

---

³⁴ Delanty. 1995, s. 37.

³⁵ Ibid., s. 38.

³⁶ Ibid., s. 42.

karmaşık entelektüel süreç sonrasında Hristiyanlık kavramını da kapsayacak, üst bir yapıya ulaşabilmiştir. Bu sürecin en önemli durakları ise; Rönesans, Reform ve Aydınlanma olmuştur.

Yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans,³⁷ Hristiyanlığın hümanizm düşüncesine paralel, evrensel ve bütüncül bir hayat görüşü sunarak dönüşümün temellerini hazırlamış; Reformla birlikte ortaya çıkan çatışmalar Hristiyanlığın homojen kimliksel yapısını zedelemiş; Aydınlanma ile birlikte ise laik Avrupa düşüncesi, modernitenin getirdiği unsurlarla tanımlanmaya başlamıştır. Ancak Delanty'nin de belirttiği gibi söz konusu durum Avrupa'nın Hristiyan kimliğinden kopuşunu ifade etmemektedir.³⁸

Reform; Hristiyanlık aleminin bütünlüğü düşüncesini yıkmış, Rönesans ve Aydınlanma ile beraber akıl ve bilimin toplumsal alanda ele geçirdiği ağırlıkla dinsel unsurların Avrupa kimliğinde yüzyıllardır varolan hakimiyetine darbe indirilmiş, kapitalizmin ve laikleşmenin katkılarıyla ulus devletler ve ulusal kimlikler ortaya çıkmıştır. Ulus devletlerin güçlenmesine paralel olarak Avrupa, tüm dünya üzerinde hakimiyet kurma çabalarına girişmiş ve bu süreçle birlikte Avrupa'nın taşıdığı unsurların evrensellik ve üstünlük iddiası gündeme gelmiştir.³⁹

Keşiflerin bir sonucu olarak gelişme gösteren gemi teknolojileri ve ticaret neticesinde koloni imparatorluklarının sayısı artış göstermiş olup; söz konusu dönemde Avrupa'nın ötekisi rolü “barbar” yerlilere atfedilmiş ve medeniyet Avrupa'ya ait değerler bütünü olarak tanımlanmıştır. Merkantilist ekonomik modellerin hayata geçirilmesi sayesinde Batı Avrupa'nın deniz ticareti gelişmiş ve bu gelişmenin sonucu olarak Batı Avrupa, Avrupalı olmayan imparatorluklar ile ticari ilişkileri olan ulus devletlerden meydana gelen ekonomik bir yapı halini

³⁷ Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e, 2006, s. 81.

³⁸ Erdenir. 2005, s. 60.

³⁹ Ibid., s. 58.

almıştır. Ancak Avrupa’da bu gelişmeler olurken, Orta Avrupa imparatorluklarının durumu incelendiğinde tarıma dayalı yapılanmalar gözlenmektedir.⁴⁰

Avrupa’nın teknik gelişmelerden yararlanarak gerçekleştirdiği deniz aşırı yayılmayla ortaya çıkan sömürgecilik sürecinde, Avrupalı olmayan toplulukları ve toprakları denetimi altına alması; Avrupa için aydınlanmanın değerlerini taşıyan, ilerleme ve düzeni temsil etmesinin yanı sıra söz konusu süreci meşrulaştırıcı Avrupalı bir kavramı gerekli kılmaktaydı: uygarlık.⁴¹

Modernleşme sürecine girilmesi ile birlikte; Avrupa fikrinin Hristiyanlık ve İslam kutuplaşması üzerine daha az değindiği, onun yerine medeniyet ve doğa kutuplaşmasını başlatarak, Avrupa – Avrupalı olmayan dünyanın farklılıklarını betimlediği ve medenileşmemiş dünyanın “barbarlığını” kendine konu seçtiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle Avrupa fikri, ilerleme / gelişim fikri ile birlikte anılmaya başlamıştır.⁴²

1776 yılında gerçekleşen Amerikan Devrimi Batı’nın ağırlığını Amerika lehine değiştirmiş; Avrupa ise Amerika ve Rusya arasında tanımlanmıştır. Uygarlaşmış ulus devletler arasındaki federal bir yapıya gidilmeksizin oluşan ve birliği vurgulayan Avrupa fikri Fransız devrimi ile somutlaşmış olup; ilgili ulus devlet yapıları arasındaki anlaşmazlıkları / çatışmaları engellemeyi amaçlamaktaydı.⁴³

Avrupa politik kültüründe Türklerin tehdit olarak algılanması eski önemini kaybetmese de, stratejik amaçlı ortaklıkların varlığı bilinmekteydi. Ancak, Avrupa için öteki rollerinin ağırlığı Anadolu ve Balkanlar’daki doğu sınırından; Amerika, Afrika ve yeni kazanılan Asya’ya dönmekteydi.

---

⁴⁰ Delanty. 1995, s. 47.

⁴¹ Erdenir. 2005, s. 59.

⁴² R.R. Palmer ve Joel Colton. 1992, s. 586.

⁴³ Delanty. 1995, s. 66.

Aydınlanma ile birlikte Hristiyanlığın dinsel kurum ve değerlerinin yerini, modernitenin temel öncülleri olan bilim ve akıl yürütmenin kapitalizmle birlikte ortaya çıkardığı ulus devlet, laiklik, hak ve özgürlükler, sanayi devrimi, kentleşme gibi ortak değer, kurum ve normlara bıraktığı gözlenmektedir.⁴⁴ Söz konusu norm ve değerler Batının kültürel değerleri olarak öne çıkmakta olup, kültürel batı modelini sembolize etmektedir.

Hristiyanlık kendi içinde rekabet eden mezheplere (Roma Katolizmi, Lutheryanizm, Kalvinizm, vb.) bölünmesi neticesinde artık birleştirici bir unsur olarak tanımlanamamış olup, 1648 Vestfalya ve 1713 Utrecht Antlaşmalarıyla birlikte Avrupa ulus devletlerinin söz konusu olduğu laik Avrupa sistemi ön plana çıkmıştır. Bölünme sonucu Katolik Güney ve Protestan Kuzey olarak farklılaşma yaşanmasına rağmen söz konusu durum Katolik Batı ve Ortodoks Doğu arasında yaşanan farklılık kadar etkili olmamıştır.⁴⁵

Sully Dükü Maximillien de Bethune (1560-1641) *Grand Dessein* isimli projesinde barışı sağlamak üzere Avrupa çapında bir örgütlenmeyi dile getirmiştir. Fransız Abbe de St. Pierre (1658-1743) söz konusu projeyi geliştirerek, uluslararası hukuku temel alan ve Avrupalı devletlerden kurulu bir konfederasyon öngören “Avrupa’da Daimi Barış Projesi”ni tasarlamıştır. Bir diğer Fransız düşünür Abbe de Mably (1709-1785) Avrupa çapında barış ve istikrarın tesisi için uluslararası hukuku vurgularken, Voltaire’in (1694-1798) 1751 yılında büyük bir cumhuriyet olarak nitelediği Avrupa, dinsel unsurlar yerine bilim ve sanat gibi normlar üstünde yükselmekteydi.⁴⁶

Avrupa fikri; 18. yüzyıl ile birlikte kültürel bir model olarak şekillenmeye başlamıştır. Rousseau’ya göre, artık Fransızların, Almanların, İspanyolların ve

---

⁴⁴ Erdenir. 2005, s. 61.

⁴⁵ Delanty. 1995, s. 67.

⁴⁶ Erdenir. 2005, s. 62.

İngilizlerin tarih sahnesinde varolmadığı, yalnızca benzer tatlara, tutkulara ve yaşam tarzlarına sahip Avrupalılardan, Kant'a göre ise bağımsız devletlerin federasyonundan ve daimi barış kavramından söz etmek mümkündür.⁴⁷

Avrupa kimliğinin temel bileşenleri; ilerleme, medeniyet ve Hristiyan toprakların geri alınması olarak şekillenmiştir. Aydınlanma çağı ile beraber, düşünürler dinamik ve laik çağ gereği devlet ve kilisenin farklı rolleri olduğunu vurgulamıştır. Söz konusu iki kurumun birbirinden ayrılması politik bir ihtiyaç olarak betimlenmiş; ancak, sadece devletin papaz etkisinden kurtarılması değil, aynı zamanda papazlık karşıtı ideolojilere karşı da Hristiyan kilisesinin korunması amaç olarak belirlenmiştir.⁴⁸

Nitekim Fransız Devrimi ile birlikte eşitlik, özgürlük, vb. kavramların ortaya çıkması, Avrupa kavramı ve Hristiyanlık arasındaki bağın giderek çözülmesi; devrim karşıtları tarafından Romantizm akımı adı altında Orta Çağ Hristiyanlığının değer ve ilkelerinin yeniden keşfedilip, Avrupa kavramı ile ilişkilendirilmesi durumu ortaya çıkarmıştır. Romantizm sayesinde Avrupa geçmişini yeniden irdeleme şansı yakalamış ve kendine güncellenmiş bir hafıza sağlamıştır.⁴⁹ Geçmişte varolduğuna inanılan Avrupa kültürünün ulus devletler tarafından yıkıma uğratıldığını savunan Romantizm, her ulusun sahip olduğu farklı kültürel kimliği vurgulayıcı tutum içinde olduğunu ve söz konusu durumun ortak Avrupa kültürünün ihmal edildiği bir duruma yol açtığı ifade edilmiştir.⁵⁰

---

⁴⁷ Delanty. 1995, s. 71.

⁴⁸ Ibid., s. 70.

⁴⁹ Ibid., s. 81.

⁵⁰ Erdenir. 2005, s. 63.

Fransız Devrimi sonrasında oluşan ideolojilerin Avrupa'ya yayılmaya başlaması sonucu ulusal kimlik bilincinin ağırlığını kazanmasıyla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'ndan toprak kopmaları başlamıştır.⁵¹

1789 yılında gerçekleşen Fransız Devrimi ardından Fransız devletinin yayılımcı bir politika izlemesi neticesinde, ilgili tarihten itibaren Fransa Avrupa'nın geri kalanı ile sürekli çatışma haline girmiştir.⁵² Fransa'nın feodalizmin kaldırılması ve cumhuriyetlerin kurulması yönündeki düşünceleri desteklenmiş ancak Napolyon'un planlarında yer alan Avrupa'nın Fransa liderliğinde yeniden inşası tartışmalara yol açmıştır. Fransa Devrimi'nin ilke ve kurumları Avrupa'ya yayılmıştı; Avrupa çapında ortak hukuk sistemi, ortak ağırlık ve ölçü birimleri, ortak temyiz mahkemesi hatta ortak bir para birimi öngörülmüştü. Napolyon'un idealindeki Fransız merkezi yönetimi altındaki Avrupa Birleşik Devletleri bünyesinde Avrupalılar tek bir aile olacak ve Avrupa sınırları içinde nereye giderlerse gitsinler kendilerini evlerinde hissedeceklerdi.⁵³

Devrimin başarısızlığına yol açan faktörler; Fransa'nın emperyalist politikalarına alet olması, Batı ve Doğu arasında çeşitli çatışmaların çıkmasına sebebiyet vermesi ve bölgesel milliyetçilik fikirlerini arttırması olarak sıralanabilmektedir.⁵⁴

Devrim öncesinden 1. Dünya Savaşı'na kadar geçen sürede Avrupa çapında bir kozmopolitizmin belirdiği gözlenmekte olup, devlet ve din insanlarından oluşan bu seçkin grupta ayrıca aktörlerin başlıca aristokratlardan oluştuğu dikkat çekmektedir. Söz konusu kozmopolit kesimin Fransız kültürü ve gelenekleri üstünde yükseldiği gözlenmektedir.

---

⁵¹ Osmanlı'dan 1830 yılında Yunanistan'ın ayrılması, Hollanda'dan Belçika'nın 1831 yılında ayrılması, Berlin Antlaşması sonrası Romanya, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ'ın ayrılması.

⁵² Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e, 2006, s. 163.

⁵³ Erdenir. 2005, s. 67.

⁵⁴ Delanty. 1995, s. 73.

Aristokratların yaşam tarzı turizm ve modada kendini göstermiş, Londra ve Paris bu yaşam şekillerinin merkezleri olarak tanımlanmıştır. 18. yüzyıl İngilizlerin başını çektiği kuzeyli aristokratların Avrupa'nın tarihsel kökenlerini daha iyi öğrenmek amacıyla düzenlediği "Büyük Tur"lar ulusal sınırları aşan sosyal yaşamın önemli göstergelerinden biri olmuştur.⁵⁵

Napolyon sonrası dönemde Fransa'nın baskın konumunun zayıflamasıyla, dönemin güçlü devletleri arasında Avrupa çapında oluşturulan ittifaklar, politik anlamdaki Avrupa bütünlüğü kavramını ortaya çıkarmıştır.

1815 Viyana Kongresi'nde Rus Çarı, Avusturya İmparatoru ve Prusya Kralı arasında kurulan Kutsal İttifak Avrupa'nın siyasi anlamda somutluk kazanmasına katkıda bulunmuş Avusturya, Rusya, Prusya, Fransa ve İngiltere'nin dahil olduğu *pentarchy*⁵⁶ olarak adlandırılan güçler dengesi uluslararası hukuku ön plana çıkarmış ve sonuç olarak Avrupa siyasi nitelendirmelerle anılmaya başlanmıştır.⁵⁷

Avrupa ortaklığının ilk uluslararası kurumlarından Kızıl Haç (*Red Cross*) 1859 yılında, Ortak Posta Birliği (*Universal Postal Union*) 1874 yılında tesis edilmiştir. Bunlara ek olarak dinamik uluslararası yapının kontrolünün sağlanması ve Avrupalı güçlerin söz konusu kontrolünden sorumlu olabilmesi için Avrupa bünyesinde bir konsey kurulması kararlaştırılmıştır. Söz konusu konseyin ilgilenmesi gereken en önemli iki konu kolonilerin tayini ve Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu'na ait toprakların kontrolünün devletler arası güç dengesine göre tahsis edilmesiydi. Ancak Avrupa'nın içindeki çatışmaları azaltan Viyana Kongresi, kolonileşmenin getirdiği anlaşmazlıklar neticesinde savaşların Afrika ve Asya'daki koloniler üzerine sıçramasını engelleyememiştir.⁵⁸

---

⁵⁵ Erdenir. 2005, s. 65.

⁵⁶ Genellikle 5 büyük güce ve iktidara atıfta bulunmakta kullanılan bir kavram.

⁵⁷ Erdenir. 2005, s. 68.

⁵⁸ Delanty. 1995, s. 77.

Rusya'ya karşı Türklerin desteğini sağlamak isteyen Avrupa; 1856 Kırım Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nu Avrupa Uyumuna dahil etmiş ve antlaşma metinlerinde yer alan Hristiyan uluslar arası hukuk kavramı yerine uygar uluslar arası hukuk kavramını kullanmıştır.⁵⁹ Uluslararası diplomasi, ticaret ve savaşların idaresi konularında geçerliliği olan söz konusu hukuk kuralları aslında Avrupa'nın değerler bütününe açıklayıcı nitelikteki belgelerdir.

2.4. Oryantalizm ve Avrupa

Modernitenin Hristiyanlığı ikinci plana itmesi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bulunduğu bölgedeki etkinliğini kaybetmesi sonucunda, Avrupa'da uzun yıllar baskın olmuş "despotik doğu" algılaması yerini keşfedilmeyi bekleyen egzotik ve romantik bir doğuya bırakmıştır.

Korku ve cazibe arasında kalan Avrupa'da, İslam; hem büyüleyici, egzotik, romantik bulunmakta, hem de dışlanmakta ve İslam ve Avrupa / Allah ve Tanrı arasındaki "fark" vurgulanmaktaydı. Ancak Aydınlanma ile birlikte farklı kültürlerle ilginin artması neticesinde, fantastik hikayeleriyle doğuyu kendi birikimi ile tanımlayan Avrupa, onu elde etmek istemiştir. Doğu ve Batı'nın tasvirinde, Doğu'nun güçsüzlüğü Batı'nın yönetiminde ve rasyonelliğinde şekillenmektedir. Doğu'nun bu şekilde keşfi modernitenin yarattığı belirsizlik içinde Avrupa'nın kendi kimliğini bulmasına yardımcı olmuş; Batı, Doğu olmayan olarak tanımlanmıştır.⁶⁰

"Oryantalizm", doğunun, Avrupa'daki batı deneyimi içindeki yerini ifade etmek için kullanılan bir kavram olarak; Avrupa'nın eski ve zengin kolonilerinin merkezi, dilin ve kültürel temellerin kaynağı, öteki tasvirinin ise yapılandığı yer

---

⁵⁹ Ibid., s. 78.

⁶⁰ Ibid., s. 89.

olarak tanımlanmaktadır.⁶¹ Oryantalizm vasıtasıyla betimlenen Doğu ayrıca, ortaya çıkarılan farklı fikirleri, görüşleri ve kişilikleri ile Avrupa'nın tanımlanmasında büyük rol oynamıştır. Nitekim 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl sürecinde Avrupa'nın kolonileşme kültürünü çağrıştırmaması nedeniyle kullanılmayan oryantalizm kavramı; doğu ve batı arasında yapılan ontolojik ve epistemolojik ayrımı temel alan bir düşünce biçimi olarak yorumlanmaktaydı.

18. yüzyıl sonlarına doğru Oryantalizm; doğu hakkında yargılara varan, görüşler yönelten, açıklayan, öğreten ve kontrol eden ortak bir yapı olarak tanımlanmaktaydı. Daha detaylı incelendiğinde ise, kavramın baskın çıkma eğilimli, yeniden yapılandırıcı, küçümseyici, hor gören ve doğu üzerinde otorite kuran bir hale büründüğü dikkat çekmekte olup, Avrupa kültürünü güçlendiren ve doğudan farklı yanlarını vurgulayan bir yapılanmaya gidildiği gözlenmiştir.⁶²

İnsanların coğrafik algılamaları sonucu oluşturduğu doğu – batı kavramları, aslında kendine ait düşünce, tarih, yaşam biçimi ve geleneklere sahip farklı medeniyetleri ifade etmektedir. Batı'da yetişen çoğu kişi için kendi kökenini doğuda aramak bir tutku haline gelmişti ve söz konusu durum bir süre sonra Doğu üzerine çalışma yapmayı bir uzmanlık alanı haline getirmişti. Batı tarafından gerçekleştirilen sürekli yatırımlar, doğu'da bir bilgi sisteminin oluşmasını sağlayarak söz konusu sistem üzerinden üretilen bilgilerin Avrupa'ya ulaşmasını sağlamış ve bu sürecin tamamına Oryantalizm adı verilmiştir.

20 yüzyıl başlarında doğunun batıda tanımlanmasında belli başlı iki yöntem bulunmaktaydı. Bunlardan ilki profesyonel topluluklar, üniversiteler, bölgesel örgütler ve basın yayım kuruluşlarının faaliyetleri, ikincisi ise; oryantalistlerin

---

⁶¹ Edward Said. *Orientalism*, Penguin Books, London, 1978, s. 1.

⁶² *Ibid.*, s. 3.

medeniyetler, inançlar, hanedanlar, kültürler ve zihniyetler hakkında hazırladıkları araştırmaların farklı dillere çevrilmesi neticesinde oluşmaktaydı.⁶³

Bu noktada değinilmesi gereken önemli nokta şudur ki; mevcut çalışmalara ek olarak politik ve ticari çalışmalarla birlikte, doğu ve batı farklılık algılaması daha da artmış; Doğu'da oryantalistler batının ajanı olarak algılanmaya başlamıştır.

Gramsci'ye göre; totaliter olmayan her rejimde bazı kültürel formlar diğerleri üzerinde baskın olmaktaydı ve ilgili durum hegemonya olarak tanımlanmaktaydı. Hegemonya Oryantalizme güç vermekte olup, Avrupalıları Avrupalı olmayanlar karşısında tanımlarken, Avrupa kimliği Avrupalı olmayan insan toplulukları ve kültürlere üstün bir tablo oluşturmaktaydı.⁶⁴ Doğu üzerinde oluşturulan söz konusu hegemonya, 18. yüzyıl sonlarından itibaren birçok bilim dalında çalıřmaların⁶⁵ hızlanmasına ve çeşitlenmesine yardımcı olmuştur. Sonuç olarak, Batı tarafından betimlenen doğuya özgü olmayan değerler, tüm doğuya atfedilmiş ve ortaya yapay bir doğu tasviri çıkmıştır.⁶⁶ Dünya çapında yaygınlaşan doğu araştırmaları incelendiğinde, söz konusu programlarda okutulan Amerikalı ve Avrupalı yazarlar tarafından hazırlanan yayınların doğuyu ne derece temsil ettiği bu noktada belirsiz bir hal almaktadır. Nitekim Doğu ve Batı kavramsallaştırmasının;⁶⁷ “Batı'da Aydınlanma, Doğu'da Batılılaşma” şeklinde ifade edilmesi iki taraf arasındaki bağın güzel bir betimlemesidir.

İnsan düşüncesinin, hayal gücünün ve bilimin; Hristiyan bakış açısından Aydınlanma ile kurtulması akabinde oluşan “süreç” ve “ilerleme” kavramları neticesinde endüstriyel kapitalizm süreci şekillenmiş ve Batı medeniyeti fikrinin

---

⁶³ Ibid., s. 221-222.

⁶⁴ Ibid., s. 8.

⁶⁵ Antropolojik, Biyolojik, Ekonomik ve Sosyolojik gelişim teorileri, vb.

⁶⁶ Said. 1978, s. 21.

⁶⁷ Gamze Güngörmüş Kona. Batı'da Aydınlanma Doğu'da Batılılaşma, Okumuş Adam Yayınları, Temmuz 2005.

canlandırılması, kontrol edilmesi ön görülmüştür.⁶⁸ Aydınlanma fikirleri ile Doğu masum doğanın merkezi olarak anılmış; ilerlemeyi gerçekleştiremez, çocuksu bir yapı olarak betimlenmiştir. Doğuyu basit, güçsüz ve rasyonel olmayan olarak tanımlayan Avrupa; bu yolla kendini güçlü olarak tanımlamıştır.

Batı entelektüel bir konumda olarak doğuda ekonomik bir kontrol yaratma amacındaydı Doğu ise kendisini Batı'nın betimlemelerine göre tanımlamak zorunda bırakılıyordu. Nitekim Doğu üzerine 1800 – 1900 yılları arasında yaklaşık 60.000 kitabın basılması da bu gerçeği ispatlamaktadır. Ağırlıklı olarak 1143 yılından itibaren Kuran'ın Latince'ye çevrilmesinde Hristiyanları etkilemek için gerçekleştirilen değişiklikler, Papa III. Innocent'in ve Dante'nin Hz. Muhammed hakkındaki olumsuz ve çarpıtıcı açıklamaları Avrupa genelinde “Doğu Despotizmi”nin oluşmasına neden olmuştu. Ancak Machiavelli; Doğu'da tek despot kralın varolmasına karşın Avrupa bünyesinde çok sayıda despot kralın bulunduğunu vurgulamış ve içinde bulunulan duruma farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Nitekim, Hristiyan Avrupada sadece tek tip bir Doğu imajı bulunmamaktaydı. İslam dünyası düşman politik jeolojik yapı, farklı bir medeniyet ve yabancı bir ekonomik bölge olarak da algılanmaktadır.⁶⁹

18. yüzyıl ile birlikte, Avrupa gözünü İslam'dan farklı bir tarafa çevirerek, ırkçı Avrupa kavramına yöneltmiş, başlayan kolonileşme yarışı ile ordularını Avrupa toprakları dışında karşı karşıya kalmak zorunda bırakmıştır. İlgili dönemde Müslüman Doğu ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu bölgesindeki gücünü kaybetmiş olup, Avrupa güçleri tarafından paylaşımı fikri büyük tartışmaların çıkmasına neden olmuştur.

---

⁶⁸ Delanty. 1995, s. 90.

⁶⁹ Ibid., s. 87.

18. yüzyılda Avrupalı aydınlar, Osmanlı hakkındaki gözlemlerini ve bilgilerini bir kenara koymuş; önsel, rasyonel kurguya dayalı, tutarlı, soyut ve olumsuz bir Osmanlı imgesi oluşturmuş ve betimlemelerini de bu imgeye uydurmaya yönelmişlerdir. Bu sayede, aynı ölçüde tutarlı, soyut ama olumlu bir Avrupa imgesi ortaya çıkmış ve üstünlük iddiasına zemin hazırlanabilmiştir. Nitekim Çırakman'a göre; eğer söz konusu durumda olduğu gibi iki ayrı öze sahip iki farklı dünya tasarlanmışsa ve biri diğerine üstün olarak tanımlanmışsa bu imgelerin, net, özcu ve indirgeyici olması kaçınılmazdır. Etkileşim ve iletişim süreçlerinin olmadığı varsayılarak yaratılan bu dünyalar kuşkusuz birbirlerine yabancıdırlar ve birbirlerini aydınlatamazlar.⁷⁰

Avrupa kendini gelişen emperyalizm vasıtasıyla Doğu'nun karşısında tanımlayarak kimliğini oluşturmuştur. Avrupa'nın belirlediği medeniyet değerlerinden oluşan sistemin içinde Doğu karşı kutupta yer almaktaydı. Nitekim Avrupa, kültürel ve politik referans noktalarını (dil, din, doğu sınırı, İslam, ortak tarih) kullanarak kendi içinde homojen bir Avrupa kimliğini oluşturmada başarısız olmuştu. Kendi Doğusu ve Batısı arasındaki farklılıklar ve yaşanan çekişmeler nedeniyle ortak bir kimlik oluşturmakta zorlanan Avrupa, keşifler sonucu karşı karşıya kaldığı Avrupalı olmayan dünya karşısında kendi kimlik politikalarını oluşturabilmiş ve söz konusu durum Avrupa değerlerinin evrenselleşmesine, medeniyetin Avrupa modernizmi ile tanımlanmasına yardımcı olmuştur.⁷¹

Evrensellik ile özgünlük arasındaki farklılık, Avrupa'da özgünlüğün ulusal kültürlere, evrenselliğin ise Avrupa fikrine atfedilmesi; biri ulusal, diğer Avrupalı kimliği olmak üzere, çift kimlik taşıması öngörülen Avrupalı'nın ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır.

---

⁷⁰ Aslı Çırakman. Avrupa Fikrinden Avrupa Merkezçiliğe, Doğu Batı, Yıl 4, Sayı 14, Şubat Mart Nisan 2001, s. 46.

⁷¹ Delanty. 1995, s. 85.

Sonuç olarak; Orta Çağ'da despot olarak tanımlanan Doğu, Aydınlanma sonrasında masum, geri kalmış, kendini ve kaynaklarını yönetme yeteneğinden yoksun köle kültürler olarak betimlenerek; farklılığın, despotluğun, rasyonellikten uzak geçmişe özlem duyan bir yapının tanımı yapılmıştır.⁷²

19 yüzyıl itibariyle Batı merkezli bakış açısından; gelişmiş ve az gelişmiş toplumlar, kültürler, ırklar kavramlarının ortaya çıkarılması neticesinde, kendilerini yönetme konusunda yetersiz görülen toplulukların kontrol altına alınması öngörülmüştür. Sonuç olarak da zaman içinde öteki olarak tasvir edilen Doğu, koloni bölgesi haline gelmiştir.

Hollanda, Portekiz ve İspanya liderliğinde başlayan doğuda kolonileşme, bilimsel coğrafya bilgisinin ticari anlam taşımaya başlaması ile daha da gelişmiştir. 19. yüzyıl sonlarına doğru Oryantalist literatürün ağırlığı İslamiyet'e kaymış ve İslam üzerine çok farklı tartışmalar yapılmıştır.

Medeniyet ve kültür kavramlarının Fransız Devrimi ardından hararetle bir şekilde tartışmalara dahil olmuştur. Delanty bu iki kavramı şu şekilde tanımlamıştır:

Medeniyet kavramı ilk olarak 18. yüzyıl sonlarında kullanılmaya başlanmıştır. Medeniyet sosyal, manevi ve entelektüel bir süreçti ve Fransız Devrimi medenileşmiş toplumların rasyonel kuralları temel aldığı vurgulanmıştı. 19 yüzyıl sonlarına doğru, medeniyetlerin varlığı fikri ortaya atıldı ve "Rönesans Medeniyeti" ve "Roma Medeniyeti"nden söz edilmeye başlandı. Sonradan bu fikir uygar toplum fikrini de içererek vatandaşlık fikirlerinin gelişimine yardımcı olmuştur.⁷³ Almanlar için kültür medeniyete göre önceliği olan, maddi hayatı ifade eden bir kavramdı. Medeniyet sarayın ve resmiyetin bir yansıması olarak betimlenmiş, kültür ise kendini Fransızca konuşan takımdan ayıran yeni burjuva aydınlar tarafından benimsenmekteydi. Fransız Devrimi sonrasında medeniyet kavramı Fransa ve genel olarak Batı'yı, kültür ise Alman olan bir şeyi vurgulamakta kullanılmıştır. Değişkenlik gösterse de, medeniyet kavramı Avrupa toplumuna atıfta bulunmak için, kültür ise genellikle entelektüel başarıları betimlemek için kullanılmaktaydı. Medeniyet, yüksek burjuva kültürü olarak, kültür üzerinde görülmekteydi. Bu nedenle Avrupa, Avrupalı olmayan kültürleri ikinci derece ve aşağı tabaka popüler kültür ile karşılaştırılabilir bir yapı olarak görüyordu.⁷⁴

⁷² Said. 1978, s. 205.

⁷³ Delanty. 1995, s. 93. (Yazarın çevirisidir.)

⁷⁴ Ibid., s. 94.

19. yüzyıl kullanımlarında medeniyetin Avrupa medeniyetini, kültürlerin ise Avrupalı olmayan kültürleri vurguladığı görülmektedir. Örneğin, Avrupa medeniyet olarak nitelendirilirken, Asya ve Afrika kültür olarak tasvir edilmiştir. Bu noktada medeniyet, düzen ve ahlakı simgelerken, Afrika kaotik ve karanlık bir gizem olarak betimlenmekteydi. Fransız ideallerini içeren medeniyet kavramı Avrupa-merkeziyetçi yaklaşımın (*Eurocentricism*) tekeline girmiş ve medeniyetin ilerlemesi Fransızların diğer Avrupalı rakipleri üzerinde hegemonya kurma mücadelesi ile eşleştirilmişti.

Devrimlerin Avrupa çapında hızlanması akabinde, alt sınıfların demokrasi ve toplumsal reform talepleri konusunda da tartışmalar artmaya başlamıştı. 19. yüzyıl ikinci yarısından itibaren etkileri artan Avrupa'nın alt sınıfları; daha önceleri elitlerin, aristokratların ve burjuvazinin tekelindeki Avrupa kavramı içinde yer almaya başlamışlardır. Nitekim 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren en baskın ideoloji milliyetçilik, aidiyet unsuru ise ulusal kimlik olarak belirmiştir. Ancak söz konusu dönemde milliyetçiliğin ulaştığı seviye Avrupa'ya aidiyet hissinin silik kalmasına neden olmuştur.⁷⁵

2.5. Emperyalizm ve Dünya Savaşları

19. yüzyıl itibariyle, Avrupa merkeziyetçi yaklaşımın bir ifadesi olarak ortaya çıkan Doğu'nun kendini yeniden canlandırabilmesi için Batı'ya ihtiyacı var inancı; Avrupa'da tarihi bir amaç olarak dünyayı medenileştirme idealini tetiklemiştir. Bu idealle Avrupa çapında kolonileşmenin ideolojik temeli atılmış ve meşrulaştırılmasına olanak sağlamıştır. İlgili dönemde; kendine kıyasla zayıf gördüğü ötekenden sorumluluğu kendi eline alma hakkının var olduğunu düşünen

---

⁷⁵ Erdenir. 2005, s. 71-72.

Avrupa; ayrıca beyaz ırkın üstünlüğünü kabul etmekteydi. Nitekim söz konusu yıllarda Antropoloji egzotik doğunun “ilkel insanları”nı, sosyoloji ise karmaşık yapılara ve değerler dizisine sahip gelişmiş toplumları inceleyen bilim dalı olarak ifade edilmekteydi. 19. yüzyıl süresince Avrupa’yı birleştiren ve bir arada tutan unsur söz konusu üstün ırk algılamasıydı.

Kolonileşme ile başlayan işgal süreçlerinin söz konusu şekilde meşrulaştırılması neticesinde oluşan emperyalist düzende, Hristiyan olmayan medeniyetlerle karşılaşan Avrupa, misyoner faaliyetlerin artırılması ile kendi Hristiyan kimliğini daha sık vurgulamaya başlamış ve sonuç olarak Hristiyanlığını yeniden keşfetmiştir.⁷⁶ Ayrıca, gittiği her yerde Avrupalı beyaz adam olarak kendini tanıtan ve tanımlanan Avrupalılar, kendi kimlik farkındalıklarını kolonileri vasıtasıyla pekiştirmişlerdir. Avrupa kimliğinin içeriği 19. yüzyıl sürecinde özgürlük, ilerleme, medeniyet ve Hristiyan Hümanizmi ile şekillenmiştir.

19. yüzyılın ikinci yarısında İtalya (1861) ve Almanya’nın (1871) ulusal bütünlüklerini oluşturmaları ile milliyetçilik aşırılıklar içeren yeni bir döneme adım atmış, Avrupa’nın taşıdığı varsayılan evrensel değerler de bu dönem içinde parçalanmıştı. Ayrıca, Avrupa 20. yüzyıl sürecinde iki dünya savaşı arasında faşizm deneyimi yaşamıştır. Faşizm Avrupa’sı ulusal kimliklere dayalı bir düzeni temel alsada, Avrupa’nın üstün kültürel niteliklerini en yüksek seviyede kutsallaştırıp, Avrupa’nın ırksal “saflığını bozma tehdidi” taşıyan Yahudiler, Romanlar ve Bolşeviklere yönelik her türlü şiddeti ve terörü meşrulaştırmak için kullanılmıştır.⁷⁷

“Mitteleuropa” (Orta Avrupa) kavramı söz konusu dönemde, Alman genişleme taraftarlarının ideolojik araç olarak kullandığı ve Avrupa güvenliğini sağlamayı hedeflediği savunulan bir kimlik projesi olarak tanımlanabilmekteydi. 20 yüzyıl

---

⁷⁶ Delanty. 1995, s. 96-97.

⁷⁷ Erdenir. 2005, s. 73.

başlarında ilgili kavram, Almanya ve Avusturya liderliğinde, cevapsız soruların beşiği Orta Avrupa'nın programlı bir şekilde yeniden tasarlanmasını öngörmekteydi. Coğrafi özellikler içermesinin yanı sıra aynı zamanda bir kimlik projesi de olan "Mitteleuropa", Napolyon'un öngördüğü Fransa etkisindeki Avrupa fikrine karşı bir Avrupa fikrini savunmaktaydı.

1864 yılında Danimarka'ya, 1866 yılında ise Avusturya'ya karşı yapılan Almanya'nın birleşmesi savaşları sonrasında Avrupa'da ağırlık merkezi Almanya lehine şekillenmeye başlamıştı.⁷⁸ Bu noktada, Avrupa fikrinin gelişiminde etkisi büyük olan iki farklı yayılımcı yaklaşımdan söz etmek mümkündür; bunlardan ilki, Fransız devriminin sonucu olarak ortaya çıkan Avrupa fikri, diğeri karşı devrim sonucu oluşan Avrupa. Ancak geneli incelendiğinde söz konusu dönemde Fransız devriminin etkisinin daha kalıcı olduğu dikkat çekmektedir. 1904 yılında yayınlanan Joseph Partsche'nin *Mitteleuropa* isimli kitabı büyük Almanya sınırlarını ve tanımlarını ilk defa belirtiyordu.⁷⁹

Dönemin ulus devletleri incelendiğinde, kendilerini kurdukları İmparatorluklarla tanımladıkları izlenmekte olup, söz konusu durum neticesinde de Almanya'nın kendi kimliğini oluşturabilmek amacıyla "Mitteleuropa" fikrine başvurduğu görülmekteydi. "Mitteleuropa" fikrinin Almanya ve Habsburg İmparatorluğu olmak üzere iki savunucusu bulunmaktaydı, ancak 1918 yılında Habsburg İmparatorluğu'nun yıkılması neticesinde, söz konusu fikrin tek temsilcisi Almanya olmuştur. Karşılaştırıldıklarında Habsburg "Mitteleuropa"sının, Almanya "Mitteleuropa"sındaki "Büyük Almanya" idealine⁸⁰ göre daha sınırlı olduğu görülmekteydi. Alman genişlemesini ve uluslaşmasını öngörerek, Orta Avrupa'da

---

⁷⁸ Delanty. 1995, s. 102.

⁷⁹ Ibid., s. 103.

⁸⁰ Büyük Almanya idealinin sınırları; Habsburg İmparatorluğu'nun Tuna nehri bölgesi, Kuzey İtalya, Çekoslovakya'nın bazı bölgeleri ve Balkanları içermekteydi.

kimlik ve dengelerin sağlanmasını amaçlayan “Mitteleuropa” ile Batı Avrupa karşılaştırıldığında, “Mitteleuropa”nın farklı olarak çok sayıda etnik grubu da içerdii dikkat çekmekteydi. Ancak Orta ve Doğu Avrupa’daki hiçbir ÷lke kendini “Mitteleuropa” dahilinde görmüyordu.⁸¹

Avrupa’nın içinde bulunduğu karmaşık süreçte Birinci Dünya Savaşı’nın ortaya çıkmasına temel teşkil eden olaylar incelendiğinde; emperyalizmin durumu, Almanya’nın güvenlik sorunu, değişken güç dengesi ve uluslararası güvensizlik, uluslararası örgütlenmenin bulunmaması ve Osmanlı İmparatorluğu’nun mirası üzerine yaşanan fikir ayrılıkları dikkat çekmektedir. Endüstri devriminin sonucu olarak artan üretimin yeni pazarlar, biriken sermayenin yeni yatırım alanları, sürekli üretimde bulunan fabrikaların hammadde ihtiyacı ve Avrupa piyasalarının bu mallara doymasıyla sömürgecilik hızlanmış ve emperyalizm şeklini almıştı. Ancak sömürge alanlarının bitmesi, Avrupa devletlerinin artan endüstriyel güçlerini ve gelişen savaş teknolojilerini boşaltacakları alanların Avrupa yakınına gelmesi sonucunu doğurmuştur.⁸² Sonuç olarak da söz konusu güçler Osmanlı İmparatorluğu ve Balkanlara yönelmiştir. Almanya dünya siyasetinde hızlı bir yükseliş yaşamıştı. Yeterli diplomatik temelinin olmaması ve Avrupa’da saldırılara açık konumu, Alman militarizmini tetiklemiş olup; Almanya’nın Rusya ve Fransa gibi iki güçlü devlet ile sarılmış olması (iki cepheli savaş tehlikesi) Almanları detaylı savaş hazırlıkları içine sürüklemiştir. Söz konusu silahlanma durumu Avrupa’da bir güvenlik sorununun oluşmasına neden olmuştur. 19. yüzyıl başlarında istikrarlı ve yerleşmiş olan güç dengesi kavramının yerini, 1870’lerden sonra, karşılıklı bloklar arasında askeri, siyasal ve ekonomik dengeye dayanan yeni güç dengesine bırakması, söz konusu kavramın içerisine sömürgecilik düzenlemeleri ve bunların bir sonucu olan

---

⁸¹ Delanty. 1995, s. 106.

⁸² Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918’e, 2006, s. 346.

çatışmaları da dahil etmiştir. Kolaylıkla değişebilen bir yapıya gelen güç dengesinde, taraflardan biri dengenin kendi aleyhine eğilim gösterdiğini anladığı anda karşı tarafa saldırma hakkını kendinde bulmaya başlamıştı. Bu durum da ülkeler arasında karşılıklı silahlanmayı tetiklemişti.⁸³ Ulus devletlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirmeye çalıştığı uluslararası yapılanmada uluslararası siyasal ve ekonomik örgütlerin eksikliği dengeleyici faktörlerin oluşmasını geciktirdi. Son olarak da; Balkanlarda Avusturya-Rusya çatışması, Boğazlar üzerinde Alman-Rus üstünlük çekişmesi, İngiltere'nin Hindistan'a giden Yakındoğu yollarını korumak istemesi ve Fransa'nın Suriye tutkuları, Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerindeki çıkarlarını açıkça göstermiştir.

Birinci Dünya Savaşı, Avrupa ve dünyada önemli değişimlerin yaşanmasına neden olmuştu. Siyasi açıdan incelendiğinde, ekonomik ve askeri gücün Avrupa'nın dışına kayması Avrupa'nın dünya politikasındaki üstünlüğünü azaltmış, kendi sorunlarını kendi başına çözebileceği konusundaki beklentilerde de düşüş yaşanmıştı. Bu noktada dünyadaki asıl güç Avrupa'nın ortasında bulunduğu ABD ve Rusya'nın yanı sıra Uzakdoğu'daki Japonya'ya geçmişti. Wilson ve Lenin programlarının en önemli özellikleri merkez olarak Avrupa'yı almamaları ve ayırım gözetmeksizin dünya insanlarına seslenmeleridir. Nitekim komünist ve liberal açıdan Avrupa sistemini reddeden söz konusu iki anlayış 2. Dünya Savaşı'nın sonunda kendi arasında büyük bir rekabete girişmiş ve iki bloklu dünya yapılanmasının temellerini oluşturmuştur.⁸⁴ 1. Dünya Savaşı sonucunda dünyanın her yerinde ekonomik refahta düşüş yaşanmıştır. Özellikle savaş Avrupa devletlerinin ekonomilerini yıpratmış, borçlanmalarını artırmış ve dünya konjonktüründe ABD ve Japonya iki endüstri devi olarak büyük bir gelişme içine girmiştir. Savaş sonrası Avrupa'daki hükümetler

---

⁸³ Ibid., s. 348.

⁸⁴ Ibid., s. 398.

ekonomik yaşama karışmaya başlayarak, toplumun zenginliğini, kaynaklarını ve törel değerlerini belirli amaçlar doğrultusunda yönetmeye başlamıştır. Devlet müdahaleciliği savaş yıllarından sonra da sürdürülmeye devam edilmiş ve neticede önce Avrupa sonra da dünya ekonomisi bu durumdan etkilenmiştir. Avrupa'dan mal gelmemesi neticesinde, kendi endüstrilerini kurup geliştiren Avrupa dışındaki dünyada özellikle ABD üretim kapasitesini ciddi miktarlarda artırmıştı.⁸⁵ Toplumsal sonuçları incelendiğinde, savaşın; Avrupa'daki aile yaşamını altüst ettiği ve 20–32 yaşları arasındaki Avrupa'nın geleceği olarak nitelendirilen genç kuşakları yok ettiği görülmektedir. Ayrıca savaş kadınların iş hayatına katılımlarını artırmış ve toplumda erkeklerle eşit statüde haklara sahip olabilmek için mücadele etmelerine yol açmıştır. Son olarak da uluslardaki kitlesel kayıplar, acı, Avrupa'daki her ülkede düşmanın adi, vicdansız ve kötü olarak damgalanmasına yol açmış ve milliyetçi yaklaşımların artmasına neden olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması akabinde Avrupa'da çok sayıda devlet oluşmuştur. Ancak söz konusu devletlerin birçok etnik kökene dayalı ulus-devletler olduğu dikkat çekmektedir. Self-determinasyon (*self-determination*) ilkesi etnik yapının politikleştirilmesine neden oluşmuştur. Söz konusu dönüşüm sürecinde göreceli olarak önemsiz olan etnik kimliklerin de potansiyel bir politik kimlik haline gelmesi akabinde devlet sınırlarının etnik sınırlarla uyuşmadığı bir yapı ortaya çıkmış ve sonuç olarak da ilgili bölgelerde etnik çatışmalar ortaya çıkmıştır.⁸⁶ Ayrıca, ilgili dönemde medeniyetin barbarlığı ortaya çıkardığını savunan görüşlere ek olarak Aydınlanma'nın hatalardan oluştuğu düşüncesi de tartışılmaktaydı. Otantik Avrupa kültürüne özlem duyulan söz konusu tartışmalarda teknolojinin ve modernitenin bırakılması savunulmaktaydı. Söz konusu söylem çerçevesinde

---

⁸⁵ Ibid., s. 395.

⁸⁶ Delanty. 1995, s. 109.

şekillendirilen yaklaşımın Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir nokta olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim savaş yıllarında şekillenen Avrupa kimliği, sanat ve edebiyatta yaşadığı modern hareketle şekillenmiş ve hayallerdeki Avrupa bu yolla kişisel hayat hikayeleri temelinde betimlenmiştir.⁸⁷

Faşist ideoloji ve uygulamaları Avrupa fikrinin yaşadığı tecrübeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Mussolini ve Hitler gibi her faşist liderin ideali, kendi ülke yönetimlerindeki Avrupa'yı ulus üstü bir yapı bazında medeniyet projesi haline getirmektir. Örneğin, Mussolini'nin 1932 yılında başkanlık ettiği Avrupa Kongresinin konusu krizler ve Avrupa'nın yeniden doğuşu konularından oluşmaktaydı. Benzer bir şekilde Hitler de Avrupa ruhuna inanmakta ve Avrupa'nın Asya kökenli Yahudilerden arındırılması gerektiğini savunmaktaydı. Avrupa'nın tarihsel sembollerini şiddet ve yayılım doğrultusunda meşrulaştırmaya çalışan Hitler, Avrupa'yı Bolşeviklerden korumayı ve Moskova'yı almayı planlamaktaydı.⁸⁸

Avrupa'nın yapısal gelişiminin yanı sıra şekillenen kültürel yapıda Amerika'nın da etkisi dikkat çekmektedir. Amerikalılara göre Avrupa bütün ve homojen bir yapı teşkil etmekteydi. Amerikan tarihsel imgelemine göre, Avrupa, medeniyetin beşiği olarak Batı sınırını oluşturmaktaydı. Soğuk Savaş döneminin başlangıcı ile Doğu ve Batı'nın oluşturduğu iki kutuplu yapı arasında kalan Avrupa, dönem boyunca Batı ve Doğu bloğu arasında yaşanan çekişmelerin sahnesi haline gelmiştir.

2. Dünya Savaşı sonrası yapılanmada, Avrupa'nın Atlantik ile birlikte batı olarak anılması, kültürel bir kavram olarak gelişim süreci gösteren Avrupa tanımının, 1950'li yıllarda kurumsallaşması ve politik bir yapıya bürünmesi ile sonuçlanmış ve Avrupa fikri kültürel bir modelden başlayarak geçirdiği süreçte somut bir yapı halini

---

⁸⁷ Ibid., s. 111.

⁸⁸ Ibid., s. 113.

almıştır. Ancak söz konusu kimlik Avrupalı olmaktan çok Atlantik tarafından şekillendirilmiş ve betimlenmiştir.

2. Dünya Savaşı sonrasında tarafsız kalmayı seçen Avrupa, Amerika'nın kendi hakkında oluşturduğu mitler tarafından şekillendirilmiştir. "Eski Dünya" olarak tasvir edilen Avrupa, Amerikan kültürünün çıkış noktası olarak belirtilmişti. Turizm bu noktada Avrupa'nın savaş alanlarını büyük müzelere dönüştürmüş, geçmişin irdelenmesi ile bugünün yeniden yazılmasını sağlamıştır. Söz konusu süreç neticesinde oluşturulan geçmiş savaş sonrası Avrupa'da uyanışı sağlamıştır.⁸⁹ Nitekim Faşizm ve Nazizmin Avrupa kimliğine verdiği zararlar bu noktada belirgin bir hal alarak Avrupa'nın kendi iç hesaplaşmasının ya da bir başka deyişle öz eleştirisinin merkezi haline gelmiştir. Bu tarz olumsuz deneyimlerin Avrupa'da bir daha yaşanmaması düşüncesine olan sahiplenme de Avrupa'da bahsettiğimiz uyanışı kuvvetlendirmiştir.

Avrupa'nın kendi tasvirleri ile Doğu'yu tanımlaması gibi, söz konusu dönemde Amerika da Avrupa'yı yeniden tanımlamıştır. Amerikalılar için Avrupa, kendi eksik kalmış tarihlerinin ve kültürel birikimlerinin yerini dolduran kültürel bir tamamlayıcıydı. Amerika bu yolla kendini antik medeniyetlerin bir üyesi olarak tanımlayabilmekteydi. Söz konusu dönemde Amerikan şehirleri endüstri ve ticaretin merkezi, Avrupa şehirleri ise kültürün beşiğini ifade etmekteydi. (Yeni Amerika, eski Avrupa kavramsallaşması) Avrupa fikri "Mitteleuropa" ya da faşizm algılamasından farklı olarak, turistlerin dikkatini daima üzerinde tutan estetik, romantik ve nostaljik bir kategoriye ifade etmekteydi.⁹⁰

---

⁸⁹ Ibid., s. 116.

⁹⁰ Delanty. 1995, s. 116.

Avrupa medeniyetinin en önemli kavramlarından biri olan Batı, Amerikan kimliğinin de önemli bir unsuruydu. Nitekim 19. ve 20. yüzyıl süresince Batının eski Avrupa fikri Amerikan kimliğinin büyük bir kısmını ifade etmekteydi.

Amerikalıların kendilerini tanımlamaları Avrupalılarınkinden farklılık göstermekteydi: Amerikalılara göre Avrupa baskı ve eşitsizliği ifade etmekte iken, Amerika özgürlükler ülkesi olarak tanımlanmaktaydı. Ancak 1929 yılındaki Büyük Ekonomik Kriz Amerika'nın yüzünü Avrupa'ya dönmesine neden olmuş ve Avrupa Amerikalı entelektüeller tarafından daha modern ve canlı olarak betimlenmiştir.⁹¹

20 yüzyıl incelendiğinde; Avrupa kimliğinin şekillenmesinde en etkili unsurun Soğuk Savaş olduğu dikkat çekmektedir. Şubat 1943'de Almanların Stalingrad'da yenilgisi ile başlayan Kızıl Ordu ilerlemesi; Berlin'de müttefik güçler ile Kızıl Ordu'nun karşı karşıya gelmesi ile sonuçlandı. Nazi yönetimi altında bulunan Orta ve Doğu Avrupa, Kızıl Ordu ilerlemesi neticesinde komünizm etkisi altına girmişti. Berlin'in doğu ve batı olarak iki bölgeye ayrılmasıyla birlikte 1945 sonrasında Rus varlığı Batı'nın doğuda kesin bir sınır oluşturmasını sağlamış olup, 13 Ağustos 1961 tarihinde Berlin Duvarı'nın inşa edilmesi ile Doğu sınırı somutlaşmıştır. Kuzey Atlantik kavramının şekillenmesi ile Avrupa artık kapitalist devletlerin oluşturduğu ekonomik bir birlik ve doğu sınırında komünizme karşı tampon olarak algılanmıştır.

2. Dünya Savaşı sonrası uluslararası arena; Birleşmiş Milletler, IMF, Dünya Bankası, Truman Doktrini, Marshall Planı vb. yapılar ve planlar dahilinde⁹² Amerikan güdümünde şekillenmiştir. Soğuk Savaş sadece kapitalizm ve komünizm çekişmesini ifade etmemektedir. Her iki taraf da sahip olduğu endüstriyel savaş

---

⁹¹ Ibid., s. 117.

⁹² Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e, 2006, s. 257.

ekonomilerini kendi etkileri altındaki bölgelerdeki baskılarını artırmak ve hegemon olabilmek için kullanmıştır.⁹³

Savaş sonrası, De Gaulle'ün önerdiği “Ulus-devletlerin Avrupası”; birbirlerinden farklı hedeflere sahip bağımsız devletlerin birbirleriyle işbirliği yapmasını ifade etmekteydi. Churchill ise Avrupa'dan; İngiltere'nin yanında olduğu ancak parçası olmadığı bir yapı olarak söz etmekteydi.⁹⁴

Avrupa, tarihi boyunca; Fransa ve Almanya'nın bölge üzerinde kurmak istedikleri hegemonya mücadelelerine sahne olmuştu. Ancak, Brüksel'de merkezileşmeye başlayan; 1948 yılında OEEC olarak kurulan OECD, 1949 yılında Avrupa Konseyi, 1951 yılında AKÇT (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu), 1957 yılında ise Roma Antlaşması neticesinde AAET (Avrupa Atom Enerji Topluluğu) ve AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) gibi politik yapılanmalar neticesinde yeni Avrupa şekillenmeye başlamış ve entelektüel bir yapı halini almıştır. Avrupa kültürel kimliğinin şekillenmesi amacıyla oluşturulan semboller ve düzenlenen organizasyonların (Eurovision Şarkı Yarışması, Euro-Disney, Euro, Yıllık olarak seçilen Avrupa Kültür Şehri uygulaması, vb.) amacı da ortak bir farkındalık yaratabilmektir.

Söz konusu dönemde Amerika; Avrupa birlikteliğini, ulus devletler arasındaki sorunların çözülmesi konusunda yardımcı olacak bir platform olarak değerlendirmekte olup; Avrupa'da kurulacak federatif bir yapının daha verimli olacağını savunmaktaydı. Ancak Amerika'nın bu düşüncesinde hatalı olduğu nokta, Avrupa mozaiğinin kendi yapısından çok farklı ve karmaşık olduğu gerçeğini göz ardı etmesiydi.

---

⁹³ Ibid., s. 124.

⁹⁴ Söz konusu İngiliz politikası; Churchill tarafından “being with but not of (Europe)” olarak ifade edilmiştir.

2.6. Soğuk Savaş Sonrası Avrupa

Soğuk savaşı kapitalist Batı-komünist Doğu kutuplaşmasının kendisine biçtiği rol ekseninde geçiren Avrupa, 1989 sonrası dönemdeki gelişmelerle güç kazanarak ön plana çıkmayı başarabilmiştir. 1950’lerde başlayan Avrupa Birliği kurumsallaşmasının birçok alanda kaydettiği gelişmeler Avrupa’nın kültürel anlamda tarifini kaçınılmaz kılmış, öte yandan 40 yıl boyunca Demir Perde gibi gayet kesin sınırlarla dışlanmış bir ötekinin ortadan kalkmasıyla yeni ötekilerin bulunması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu dönemle beraber gündeme gelen Avrupa Birliği’nin kimlik politikaları da bu gerçekleri dikkate alarak formüle edilmiştir.⁹⁵

Soğuk Savaş’ın bitmesinin Avrupa’yı etkileyen beş önemli sonucu olmuştur. Birincisi, Doğu – Batı olarak ayrılmış iki Almanya’nın birleşmesidir. İkincisi, söz konusu birleşme sonucu Avrupa’da başlayan “Mitteleuropa” kavramının yeniden canlanması konusundaki şüphelerdir. Üçüncüsü, komünist dünyanın kapitalizme ve liberal dünyaya geçişidir. Dördüncüsü, Batı Avrupa’da birleşme yönündeki gelişmeler; beşincisi ise, Avrupa genelinde artan ırkçılık ve milliyetçiliktir.⁹⁶

Berlin duvarının yıkılışına kadar Avrupa’da doğu sınırının neresi olduğu konusunda herhangi bir kuşku yoktu. Ancak duvarın yıkılması ve iki Almanya’nın birleşmesi neticesinde Batı Avrupa’nın sınırları belirsizleşmiştir. İki Almanya’nın birleşmesi neticesinde Avrupa’da başlayan Avrupa’nın Almanlaşması korkularına ek olarak Alman ulusal kimliğinin doğuya olan ilgisi Avrupa’da tedirginlikle karşılanmaktaydı.⁹⁷

1989 yılında Berlin Duvarı’nın yıkılması Avrupa için bir dönüm noktası olmuştur. Berlin Duvarı’nın yıkılışına kadar Avrupa’da doğu sınırının neresi olduğu

---

⁹⁵ Erdenir. 2005, s. 75.

⁹⁶ Ibid., s. 76.

⁹⁷ Delanty. 1995, s. 134.

konusunda kuşklar az iken, yıkılması ardından tartışmalar yeniden canlanmıştır.⁹⁸ 1989 yılına kadar komünist tehdidi karşısında şekillenmiş olan Avrupa kimliği, söz konusu tehdidin ortadan kalkması neticesinde belirsizlikler yaşamış ve kendini karşısında tanımlayabileceği yeni tehditler (ötekiler) aramaya koyulmuştur.

1990'lı yıllarla birlikte bütünleşmiş ve güçlü bir Avrupa oluşumu amaçlanmıştır. *Fortress Europe*⁹⁹ sloganıyla kaleye benzetilen yeni Avrupa'da içerde tüm sınırlar kaldırılarak, liberal bir Avrupa yaratılmış, dışarıya karşı ise sınırlar yükseltilmiş ve ötekiler, katı ve ayrımcı bir muameleye tabi tutulmuşlardır. Bu kavram ile zengin Avrupa bir kale olarak dış dünyaya kapalı betimlenmekte ve eleştirilmektedir. Özellikle bu dönemde göçmenler, sığınmacılar ve Müslümanlar öteki olarak seçilmişlerdir. Ayrıca, dünya konjonktüründe yaşanan ekonomik krizler ve küreselleşmeyle yükselen neo-liberalizmin sosyal refah devletine indirdiği darbelerle ortaya çıkan sosyal krizler, Avrupa ülkelerinde milliyetçiliğin yeniden hortlamasına neden olmuş ve Avrupa'nın önemli bir bölümünde ciddi bir tehdit olarak algılanan işsizlik sorununun artmasına neden olmuştur.¹⁰⁰ Söz konusu işsizlik sorununun istihdam üzerinde yarattığı baskı, Avrupa ülkelerinde milliyetçiliği daha da alevlendirmiş ve sonucunda Avrupa'daki düzeni bozma tehdidi taşıyan Avrupalı olmayanlara yönelik yabancı düşmanlığını (*xenophobia*) temel alan bir milliyetçilik ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, ortalama Avrupalının işini, refahını ve kültürel değerlerini korumak milliyetçilik kapsamında görülmeye başlanmıştır.¹⁰¹

Kültürel bir fikir olan Avrupa'nın ekonomik çıkarlar temelinde kurumsallaşması, meşrulaşma sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

---

⁹⁸ Günümüzde Doğu sınırı konusundaki tartışmalar Orta Avrupa'nın Avrupa Birliği genişleme ajandasına alınmasına rağmen devam etmektedir.

⁹⁹ Dışardan bakıldığında ortak kültür bilincinin kaleyi bir bütün olarak göstermesine karşın, iç yapısı incelendiğinde, söz konusu kalenin farklı ulusal kimliklerin yarattığı mozaikten oluştuğu gözlenmektedir.

¹⁰⁰ Erdenir. 2005, s. 75.

¹⁰¹ *Ibid.*, s. 76.

Demokratik ve kültürel anlamda tolerans sağlayacak ortak bir kimliğin oluşturulamaması neticesinde ulusal kimliklerin baskısı kaçınılmaz bir hal almıştır. Söz konusu durum da ekonomik birlik sağlanmasına rağmen sosyal ve kültürel farklılığın bulunması nedeniyle bir çatışma noktası oluşturmuştur.

Avrupa kimliğinin gelişim sürecinde bir diğer önemli nokta Doğu Avrupa’da oluşan “Avrupalılaşma” kavramıdır. Doğu Avrupa’da Avrupalılaşma uzunca bir süre komünizme tepki hareketi olarak yorumlanmış, günümüzde ise birçok Doğu Avrupa ülkesinin politik gündeminde bulunmaktadır.¹⁰² Nitekim komünizmin etkisinden çıkmış birçok bölge için Avrupalılaşma, Rusya’dan farklılaşmanın bir yolu olarak algılanmaktaydı.

Çoğu düşünür için Orta Avrupa Projesi, Sovyet etkisinin ortadan kalkması neticesinde bazı değerlerin tekrardan sunulması ile yeniden Avrupalılaşma (*re-Europeanisation*) anlamına gelmekteydi. Söz konusu dönemde Doğu Avrupa ve Orta Avrupa tartışmaları da artış göstermiş olup; coğrafi olarak aynı bölgeyi tasvir eden iki kavram da farklı kullanımlara tanık olmuştur. Gorbaçov yönetimindeki Sovyetler Birliği’ne göre Avrupa ortak bir ev olarak betimlenmekte iken; İngilizlere ve Doğu Avrupalılara göre, Doğu Avrupa’nın Avrupalılaşma süreci eve dönüşü ifade etmekteydi.

Avrupalıların çoğu Londra, Paris ve Amsterdam gibi kozmopolit şehirlerde yaşamamaktaydı. Avrupa kimliğinin ise bu metropollerde güvende olduğu düşünölmekteydi. Ancak söz konusu bölgeyi çevreleyen alanda (*periphery*) bulunan çok sayıda farklı kültürel ve politik kimlik Avrupalılaşmayı tartışmalı hale getirmekteydi. Doğu Avrupa’da komünizmden kapitalizme geçiş süreci çeşitli sorunların oluşmasına yol açmış ve geçişin yaşandığı ülkelerde beklenmeyen bir

---

¹⁰² Delanty. 1995, s. 135.

modernleşmeye neden olmuştur. Bunun sonucu olarak bölgeler arası yapısal farklılaşmalar ortaya çıkmış ve batılılaşma oranları da farklılıklar göstermiştir. Bazı bölgeler az çok batılılaşırken bazı bölgeler tamamen kendi kaderine bırakılmıştır. Sonuç olarak, söz konusu durum; aşırı milliyetçi yaklaşımlar, etnik ve bölgesel çatışmaların çıkışına sebep olmuştur.¹⁰³ Sovyetler Birliği'nin dağılması akabinde oluşan devletlerin ise Avrupalı olup olmadıklarına yönelik tartışmalar söz konusu çatışmaların daha da şiddetlenmesi ile sonuçlanmıştır.

Avrupa yıllarca İslam'ın sınırlarında yarattığı etkiye karşılık Hristiyanlık düşüncesi çevresinde şekillenmişti. Komünist yönetimin Avrupa kimliği üzerinde etkili olduğu dönemlerde ise söz konusu unsur az da olsa geri planda kalmıştı. Ancak sosyalist rejimler çöktükten sonra İslam, 20. yüzyıl itibariyle, Avrupa için yeniden önemli bir tartışma konusu halini almıştır. Sonuç olarak, sosyalist düzenin kalkması ardından Avrupa'nın İslam kimliğini kendi kimliği içerisinde ne kadar kapsayacağı onun geleceği açısından önemli bir soru işareti haline gelmekteydi.

Diğer taraftan, özellikle 11 Eylül terör saldırılarından sonra ekonomik güdülerin hakim olduğu dışlama kültürel bir çehreye bürünmeye başlamış, İslamiyet ve Müslümanlar Avrupa için en ciddi tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır. Ekonomik kaygılarla birlikte Avrupa'da sorun olarak algılanan Müslümanların kültürel özellikleri iyice dikkat çekmeye ve tepki toplamaya başlamıştır. Artan terör olaylarına paralel olarak Avrupa çapında bir İslamiyet korkusu ve düşmanlığı (*Islamophobia*) türemiştir.¹⁰⁴ Terör İslam ile özdeş görülmüş ve Müslüman topluluklara karşı saldırgan davranışların sayısında artış gözlenmeye başlanmıştır. Günümüzde her ne kadar da medeniyetler arası diyalog (kültürlerarası diyalog) başlığı altında çeşitli politikalar oluşturulmaya çalışılsa da, kendi içerisinde detaylı

---

¹⁰³ Ibid., s. 139.

¹⁰⁴ Erdenir. 2005, s. 76.

bir şekilde incelendiğinde bu başlığın dahi ötekileştirme unsurlarını (farklı iki kültür algısını) içerdiği görülmektedir.

Delanty'e göre; Avrupa, çeşitlilikler arasında köprüler kurmak yerine mesafeler oluşturmaktadır. Ayrıca Avrupa fikri kendini ötekilerden farklılaştıran bir futbol maçı haline gelmiştir.¹⁰⁵

1990 yılında Almanya'nın birleşmesi ile Soğuk Savaş'ın bitmesi ve 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması neticesinde, sosyalist düzenden artan kopuşlar Avrupa Topluluğu ile bütünleşme sürecini ivmelendirmiştir. Söz konusu süreçte; 1989 yılında Avrupa'da 34 olan devlet sayısı, 1992 yılında 54'e yükselmiştir.

Avrupa bütünleşme sürecinde; Maastricht Antlaşmasının gündeme alındığı çoğu üye ülkede; bölgesel milliyetçilik ve ulus devlet bazında direnişle karşılaşmıştır. Brüksel'deki atanmış kadro tarafından sunulan "*Euro Nationalism*" kavramı akabinde ise idari ve mali gücün Brükselleşmesi neticesinde söz konusu bölgesel ve milliyetçi yaklaşımlar daha da artmıştır. Sonuç olarak Batı Avrupa ülkelerinde politik liderliği kaybetme korkusu ortaya çıkmış, ayrıca Doğu Avrupa'dan büyük ölçekli göç beklentisi de artmıştır.¹⁰⁶

Ortak bir pazar olarak tanımlanan Avrupa 1989 yılından sonra yeni tanımlamalara açık bir hal almıştı. Avrupa'yı ekonomik bir yapı olarak tanımlamanın amacı, ulus devlet çıkarlarını korumak ve siyasi bütünleşmeyi minimumda tutmaktı. Nitekim üzerinde çok tartışılan konu başlıklarından biri olan bürokratikleşme, söz konusu dönemde; Avrupa adı altında otomatikleşmiş bürokratik bir gücün oluşmasından duyulan kaygılarla su yüzüne çıkmaktaydı. Günümüzde ise Avrupa fikri heterojen bir toplum, ekonomik birlik ve toplumsal uzlaşa olarak

---

¹⁰⁵ Delanty. 1995, s. 137.

¹⁰⁶ Ibid., s. 142.

betimlenmektedir. Bu nedenle Avrupa'nın farklı zaman dilimlerinde, farklı kesimler tarafından farklı tanımlanabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

1970 ve 1980'lerde Avrupa ideali, Yunanistan, İspanya ve Portekiz için diktatörlükten kurtulma ve demokrasiye geçişi betimlemekteydi. Avrupalılaşma; Yunanistan için Türkiye'den farklılaşmayı, İskoçya için İngiltere'ye duyulan düşmanlığı ifade etmekteydi. Ayrıca Avrupalılaşma, klasik sağ / sol çatışmalarına da bir alternatif olarak sunulabilmekteydi. Vatikan için dahi Avrupalılaşma kendi kullanımına sahipti: komünizmin çöküşü akabinde Hristiyan Avrupa idealinin tasviri. Söz konusu örneklerden de görüldüğü üzere Avrupa kavramı, tanımlandığı tarafın bakış açısı tarafından çeşitlendirilmektedir.¹⁰⁷

Avrupa'nın belirsiz bir kavram olarak belirmesiyle her dönemde Avrupa kimliği farklı unsurlarla bezenmiş söylemsel bir inşaya dayanmıştır. Devrimci veya karşı devrimci, Hristiyan veya evrensel, romantik veya liberal, milliyetçi, vb. tüm entelektüel ve devlet insanlarının (siyasetçi ve bürokrat) farklı kaygılarla farklı Avrupa kavramlarına ulaştıkları gözlenmektedir. Bu farklı kullanımlar da hiç şüphesiz Avrupa kavramının belli kişi, kesim ve devletlerin çıkarları doğrultusunda sömürülmesine neden olmuştur.¹⁰⁸

Avrupa içinde yaşanan Kuzey / Güney ikilemi ise Avrupa kimliğinin gelişim sürecinde etkili olan bir başka konu başlığıdır. Sanayileşmiş Protestan kuzeyin, az gelişmiş Katolik güney üzerindeki üstünlüğü fırsat buldukça vurgulanmış; Kuzeyli ve Akdenizli topluluklar arası farklılıklar yansıtılmıştır. Ancak, Kuzey - Güney farklılaşması, hiçbir zaman Doğu ve Batı algılaması kadar güçlü olmamıştır. Batı Avrupa ile kıyaslandığında etnik açıdan homojen olmayan Doğu, daha çok etnik

---

¹⁰⁷ Ibid., s. 144-145.

¹⁰⁸ Erdenir. 2005, s. 80.

grup barındırmakta olup; söz konusu grupların politikleştirilmesi ile ilgili bölgelerde çatışma oluşma riski artırılmaktadır.

Kapitalizmin benimsenmesi ve Batı Avrupa'daki bölgesel bölünmeler, Doğu Avrupa'nın ekonomik, politik ve kültürel olarak yaşadığı farklılaşmayı gölgede bırakıyordu. Kültürel bir fikir olan Avrupa fikri, bütünleştirici bir yapıya sahipti; ancak politikleştirilmesi söz konusu olduğunda ayrımcı bir yapıya dönüşmekteydi.¹⁰⁹

Günümüzde Avrupa; birleştirici ve bütünleştirici unsurlardan çok, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere karşı sınırlamalar koyan bir yapı halini almıştır. İçinde bulunan söz konusu durumu Soğuk Savaş politikalarının bir uzantısı olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır. Avrupa'da ırk ve ulusal kimlik yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Yaklaşık iki yüzyıl boyunca göç vermekte olan bir bölge olarak tasvir edilen Avrupa'nın Soğuk Savaş sonrası kendi nüfusu azalma eğilimindeyken göç almaya başlaması yüksek nüfus kaygılarının oluşmasına yol açmıştır. Soğuk Savaş boyunca Batı Avrupa'yı koruma altına alan Demir Perde göçe karşı bir koruma sağlamaktaydı, ancak Soğuk Savaş'ın sonlanması ve demir perdenin kalkması akabinde Avrupa'ya akan göçün önünde herhangi bir engel kalmamıştı. Sonuç olarak dünyadaki yoksulluk ve iç savaşlardaki artış paralelinde hem içeriden hem de dışarıdan sürekli göç almaya başlayan Avrupa belirli bir homojenlik oluşturamamıştır.

Soğuk Savaş sonrası komünizmin çökmesi ile kendini karşısında tanımladığı ötekisi ortadan kalkan Avrupa, kimlik tanımlamalarının tutarlılığını sağlamak için öteki olarak yeniden İslam'ı seçmiştir. Ancak, söz konusu bu yeni dönemde; Avrupa için tehdit sadece İslam olmamakta, kapıya dayanan "homojen" İslam düşüncesinin ve kültürünün Avrupa'yı İslamlaştırması kuşkusuz da belirginleşmekteydi; ancak

---

¹⁰⁹ Delanty. 1995, s. 148.

homojen bir İslam'dan bahsetmek mümkün değildi. Sosyalist Blok'un çökmesi akabinde oluşan ideolojik boşluk, totaliter blok imajının Müslüman Doğu'ya kaydırılması sonucu aşılmıştır. Nitekim Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından ABD önderliğindeki bazı batılı güçlerin Irak'ta savaşa girmesi de söz konusu yaklaşımı özetlemektedir. Ekonomik açıdan incelendiğinde Avrupa için tehdit oluşturabilecek ülkeler Japonya, Çin, Hindistan ve Güney-Doğu Asya ülkeleri olarak tanımlanmaktaydı.¹¹⁰

1990'lı yılların gelmesiyle birlikte, Kuzey-Batı ve Güney-Doğu ayrımları giderek belirginleşmekteydi. Avrupa için artık söz konusu ayrımlar sınır problemleri olarak algılanmaya başlanmıştı.

Sovyetlerin dağılması, Varşova Paktı'nın ortadan kalkması, Doğu ve Batı Almanya'nın barışçıl bir şekilde birleşmesi ve Avrupa'ya yönelik sosyalist tehdidin sona ermesi her ne kadar da Soğuk Savaş'ın sonunu getirmişse de 19. yüzyıldaki kalıba uygun yeni çatışma ve istikrarsızlık kaynakları ortaya çıkarmış olup bunlar aşağıdaki gibidir:¹¹¹

“(1) Moskova denetiminin ve komünist ideolojinin bıraktığı boşluğu saldırgan milliyetçilik doldurmaktadır. (2) Kuzey ve Güney'e ek olarak, Avrupa'nın batısı ile doğusu arasında açıkça beliren ekonomik uçurum, kitlesel göç ve siyasal sığınma tehdidini de beraberinde getirmektedir. (3) Avrupa'nın, doğusundaki ve yakın çevresindeki çatışmaları durdurmak bir yana, ABD'nin müdahalesi olmaksızın denetleyememesi, bu kıtanın dünya güç dağılımındaki yeni yeri konusunda soru işaretleri oluşturmaktadır. (4) Kuzey ile Güney arasındaki büyük ekonomik kalkınmışlık ve siyasal bütünlük farklılıklarından da kaynaklanan uluslararası terörizm, Avrupa ve dünyadaki istikrarsızlık kaynaklarına yenilerini eklemektedir.”

Dikkat çeken nokta şudur ki; Soğuk Savaş'ın ardından Avrupa, Doğu Avrupa'nın yeniden yapılanması sürecinde dünya ticaretinin yaklaşık üçte birini gerçekleştirmiştir. Soğuk savaş sonrasında askeri savaşların yerini ekonomik, ticari ve teknolojik savaşlar almıştır.¹¹² Avrupa Soğuk Savaş sonrası yeniden yapılanma

¹¹⁰ Ibid., s. 150.

¹¹¹ Sander. Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e, 2006, s. 585.

¹¹² Delanty. 1995, s. 152

sürecinde geliştirdiği ticaret hacmi sayesinde küresel arenada ekonomik ve politik gücünü artırmayı başarmıştır.

Avrupa kimliğinin büyük bir kısmı Avrupa tarihini şekillendiren devrimler neticesinde oluşmuş olup, söz konusu süreçte en etkili olanlar kuşkusuz; 1789 Fransız Devrimi, Ekim 1917 Devrimi, 1979 İnan İşlam Devrimi ve 1989/90 Doğu Avrupa'da gerçekteşen devrimlerdir.¹¹³

Avrupa'nın içinde bulunduğu yeniden yapılanma süreci, 1989 yılından itibaren, güçlendirilmiş bir halkçı kimlik oluşumu üzerine şekillenmekteydi. Avrupa kimliği çoğunlukla halk fikri ile yakın ilişki içinde inceleniyordu. Halk devletin karşıtı olarak değil, diğer ulusal birliklerin karşıtı olarak tanımlanmıştı.

Fransız Devrimi ile halk fikri, demokrasi ve sivil özgürlük talep eden radikal temeli ve devlete karşı sivil toplumu temsil etmekteydi. Ekim 1917 Devrimi ile birlikte halk fikri, kapitalist güce karşı proletarya ve sınıf devrimini ifade etmekteydi. 19. yüzyıl ortalarından itibaren halk popülist ulusal farkındalıklar ile şekillenmiş ve ulus devletlerin tarihsel birliği olarak tanımlanmıştı. Diğer halk tanımlamalarından farklı olarak söz konusu tanım; halkın egemenliğini, diğer devletlerin üstünde tutmuş ve sonuç olarak halkın devlete karşı tanımlanması yerine diğer ulusal topluluklara karşı da tanımlanması sonucunu doğurmuştur.¹¹⁴ Sonuç olarak Avrupa'da artan popülist ideolojiler, olası entegrasyon çalışmalarını olumsuz etkilemiştir.

Artış gösteren milliyetçi yaklaşımların yansımaları genel olarak yabancılara, özellikle de Avrupalı olmayanlara yöneltilmiştir. Komünizmin çökmesinden sonra kendisine göçmenler, yabancılar ve ötekiler gibi hayali düşmanlar türeten Avrupa, kendi refahının ve kültürel normlarının olumsuz etkileneceğini öne sürmüş ve söz konusu dönemdeki aşırı milliyetçi yaklaşımların işini kolaylaştırmıştır. Söz konusu

---

¹¹³ Ibid., s. 153.

¹¹⁴ Ibid.

gelişmeler neticesinde Avrupa kimliği, Müslüman dünyası ve az gelişmiş-gelişmekte olan ülkeler karşısında tanımlanmış, Avrupa fikrinin farklı ulusları entegre edebilecek normlar topluluğu oluşturup oluşturamayacağı ise soru işareti olarak kalmaya devam etmiştir.

Avrupa birleşmesi, hem teorik hem de pratik olarak, ulus devletlere bir alternatif teşkil edemezdi. Rönesans'tan sonra Hristiyan ağırlıklı bakış açısından ayrılan Avrupa; ulus-devlet temelinde şekillenmeye başlamış ve “Ulusların Avrupa'sı” vurgulanmaya başlanmıştı. Ancak, Avrupa tarihinin derinliklerinde yer alan ve Avrupa'ya kimliğini veren Hristiyan hümanist batı ve liberal demokrasi Avrupa'yı birleştirmekte yetersiz kalmıştı.

3. KİMLİĞE KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR

3.1. Kimlik ve Kültür Kavramları

Latince’de “aynı olma, özdeş olma” anlamına gelen “identitas” kelimesinden türeyen kimlik (*identity*) kavramı, insanın sosyal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak toplumsal bir olgu olarak belirmektedir. Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü olarak tanımlanan kimlik,¹¹⁵ ünlü yazarlardan Amin Maalouf tarafından “Beni başka hiç kimseye benzemez yapan şey”¹¹⁶ olarak ifade edilmektedir. Nitekim söz konusu tanımlamalardan da görüldüğü üzere, dış dünyadan ve içinde bulunulan toplumsal yapılardan bağımsız bir kimlik tanımlaması yapılamamaktadır.

Erdenir kitabında; Delgado-Moreira’dan alıntı yaparak, kimliklerin nitelik ve işlevlerini sıralarken ahlaki topluluklar ortaya çıkardıklarını, tarihsel süreklilik inşa ettiklerini, maneviyata dayandıklarını, pratik amaçlar taşıdıklarını, toplulukları öteki topluluklardan farklılaştırdıklarını, davranış ve inanç kalıpları sunduklarını ve kamusal varlıklara sahip olduklarını ifade ettiğini belirtmektedir.¹¹⁷ Bu nedenlerle de kimliklerin toplumsal alana düzen getirdiği ve anlam kattığı belirtilmektedir. Ayrıca her bir aidiyet türünün toplumsal alanda paylaşılma ile beraber sürekli müzakere edildiği ve anlam, değer ve öznellikleri temsil eden bir dizi pratiğin taşıyıcısı halini aldığı ortaya koyarak, kimliğin kültürel bir boyuta sahip olduğu belirtilmektedir.

Eskiden kimliklerin sayısı ve kapsamı günümüzdene kıyasla sınırlıydı. Toplumların geçirdikleri dönüşüm süreçleri neticesinde kendilerini organize etmeye başlayan bu kimliklerin sayısı da artmaya başlamıştır. Cinsiyet, yaş, sosyal sınıf ve din önemini korumaya devam etmiştir, ancak dünya nüfusundaki artışla birlikte

¹¹⁵ Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr>, 2007.

¹¹⁶ Amin Maalouf. *Ölümcül Kimlikler*, (Çev. Aysel Bora), Yapı Kredi Yayınları/1345, 2000, s. 16.

¹¹⁷ Erdenir. 2005, s. 26.

profesyonel, sivil ve etnik bağlılıkların sayısında da paralel olarak artış gözlenmiştir. Birden çok kimlik tanımlaması geliştiren bireyler, farklı zamanlarda dış çevreye uyum sağlamada farklı kimliklerini kullanmaya başlamıştır. Bu noktada kişisel / bireysel kimlik ve kolektif kimlik tanımlaması daha belirgin bir hal almıştır. Buna göre; kişinin içinde bulunduğu duruma bağlı olarak kendini tanımlaması kişisel kimlik tanımını; din ve etnik kimlikler gibi değişmeyen, dirençli ve yoğun olan tanımlamalar ise kolektif kimlik tanımı olarak benimsenmiştir.¹¹⁸

Ansiklopedik tanımına göre kültür; insan türüne özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelerdir. Toplumsal yaşamın dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıları vb. her türlü maddi ve tinsel ürününü kapsamına almaktadır.¹¹⁹ Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütününe ifade eden kültür kavramı;¹²⁰ Nazi Almanyası'nda bireysel çıkarları ulusal çıkarlar karşısında ikincil plana iten ve yerel kültürünü diğer ülke kültürleri karşısında üstün gören bir anlayışı ifade etmekteydi. Kimlik literatürü dikkate alındığında ise kültür, doğuştan kazanılan unsurlar başta olmak üzere bireye belli bir topluluğa aidiyet hissi kazandıran kurumlar, değerler ve davranışları içeren maddi pratikler olarak tanımlanmaktaydı. Ancak, Doğu Ergun, kültür konusunun, toplumsal bilimlerin değişik dallarında ve bu dalların değişik yaklaşımlarında incelendiği ve çok sayıda kültür tanımının yapıldığını belirtmiş, kültür kavramını anlamak ve açıklamaktaki

---

¹¹⁸ Anthony D. Smith. National Identity and the Idea of European Unity, Peter Gowan ve Perry Anderson (der.), The Question of Europe, London, Verso, 1997, s. 322.

¹¹⁹ Oğuz Adanır. Kültür ve Zihniyet, Doğu Batı, Yıl. 6, Sayı. 23, Mayıs, Haziran, Temmuz 1998, s. 23.

¹²⁰ Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr>, 2007.

kararsızlığın günümüzde dahi gözden kaçmayacak biçimde sürüp gittiğini ifade etmiştir. Ergun kültürü şu şekilde tanımlamıştır:

“Kültür, medeniyet koşullarına göre öğrenilmiş, toplumsal yaşayış tarzıdır. Ve tanımımızı açmak istersek, medeniyet maddi gelişmedir ve bir bakıma maddi gelişme bilincidir; kültür, öğrenmedir ve kültür öğrenmeyle elde edilir... Sırası gelmişken hemen belirtelim ki, bizim konumuz, önceleri, kendilerine ilkel toplum; sonraları makinesiz toplum, tarihsiz toplum, doğal toplum hatta yazısız toplum, denilen toplumlar değildir. Bizim konumuz gelişen, değişen toplumlardır; bizim konumuz, gelişen, değişen toplumlardaki kültürdür; yani, sınıflı toplumlardaki kültürdür... Bize göre, ilkel denilen bu toplumların kültürü medeniyetsiz kültürdür. Yani, bu tür kültürler, maddi gelişmesi olmayan ya da maddi gelişme bilinci olmayan kültürlerdir... Hemen belirtmek isteriz ki, bize göre medeniyet ne kadar maddi bir olgu ve maddi bir gelişme ise, kültür de o kadar manevi bir olgu ve manevi bir gelişmedir. Üretim ilişkilerinin temelinde üretim araçlarının mülkiyet şekillerinden birini bulmak, bize göre, belirli bir toplumda bir sınıf şekli bulmak demektir... Belirli bir toplumda üretim araçlarının mülkiyetine sahip sınıf, kendi çıkarlarını korumak, kendi egemenliğini sürdürmek için, üretim ilişkilerini kendine göre belirlemek, biçimlendirmek ister. Bu isteği gerçekleştirmek için kendi ideolojisinden kaynaklanan bir yaşayış tarzı oluşturur ve bu yaşayış tarzını toplumun tümüne yaymaya çalışmak ister; yani topluma bir yaşayış tarzı öğretmek ister, işte bu kültürdür... Bizde bu yüzden kültürü, öğrenilmiş yaşayış tarzı olarak düşünüyoruz. Ve bu yaşayış tarzını, belirli bir toplumdaki toplumsal duyguların, toplumsal inançların, toplumsal düşüncülerin, toplumsal davranışların bütünü olarak görüyoruz... Yani öğrenilmiş bir manevi gerçek, öğrenilmiş bir ruhsal iklim. Fakat bu manevi gerçek, bu ruhsal iklim maddi gelişme içindedir, maddi gelişmeyle iç içedir. Medeniyet ve kültür bir aradadır, iç içedir. Bu bakımdan kültürü, maddi kültür ve manevi kültür diye ikiye ayırmanın, tamamen yanlış bir düşünce işlemi, tamamen yanlış bir yöntem bilimsel bir işlem olduğunu vurgulayarak söylemek isteriz... Kültür, manevi bir araçtır ve manevi bir araç olarak, bir toplumda insanlar arasındaki ilişkileri sağlamaya yarar. Yani, inanç, düşünce, duygu ve davranış ilişkilerini sağlamaya yarar.”¹²¹

Kültür ve medeniyet arasındaki farklılığı; medeniyeti maddi bir olgu-maddi bir gelişme, kültürü ise manevi bir olgu-manevi bir gelişme olarak tanımlayarak, Ergun literatürde çok sık yaşanan kavram kargaşasına açıklık getirmektedir. Ergun ayrıca, alt kültür ve üst kültür kavramlarının oluşumlarını da şu şekilde ifade etmektedir:

“Belirli bir toplumdaki kültür birliğini oluşturan ve herkesin bildiği gibi, üstkültür/ulusal kültür olarak algılanan ve adlandırılan bir kültür söz konusudur. Ayrıca bir gerçeklik olarak aynı belirli toplumda alt kültür olarak adlandırılan ve algılanan kültürler vardır. Bu alt kültürler etnik/kavimsel olabilir; bu alt kültürler toplumsal sınıflar uyumsuzluğundan kaynaklanan kültürler; örneğin işçi kültürü, burjuva kültürü, bir ölçüde aydın kültürü olabilir. Ulusal kültüre gelince, kanımızca bir kültür ya da bir kültürün özellikleri, belirli bir toplumda global kültür olarak ya da kültürel ortak payda olarak, o belirli toplumun bütün bireylerinin bilinçlerinde yansımışsa eğer / yansıyorrsa eğer, işte o zaman, ulusal kültürün varlığı / mevcudiyeti söz konusudur. Başka deyişlerle, bir kültür, toplumsal yaşayış tarzı olarak, belirli bir toplumun bütün bireylerinde inanç, düşünce, duygu ve davranış ilişkilerini sağlıyorsa eğer, işte o zaman ulusal kültür oluşmuştur diyebiliriz.”¹²²

¹²¹ Doğan Ergun. Kimlikler Kıskaçında Ulusal Kişilik, İmge Kitabevi, Şubat 2000, s. 24-25.

¹²² Ibid., s. 89.

Sosyal kimlikler kim olduğumuzu betimlemekte olup, farklı durumlar karşısında kim olacağımız, nasıl davranacağımız, nasıl tanımlayacağımız konusundaki belirsizlikleri ortadan kaldırmaktadır. Kişinin kendini bir grup üyesi olarak sınıflandırması, sınırların belirlenmesi ile sonuçlanmaktadır. Söz konusu sosyal kimlikler kendi aralarında değer ve önemleri bakımından değişken bir yapı sergilemektedir.

“Ben kimim?”, “Ben neyim?”, “Biz kimiz?”, “Biz neyiz?” sorusunun sorulduğu her ortamda “ben / biz”, olduğu durumun dışına çıkarılmış ya da bu soru dolayımında anlaşılacak olan “ben”in / ”biz”in dışına çıkma konusunda - örtük ya da açık – bir istem söz konusudur. Kendi dışına çıkma, kendine belli bir uzaklıktan bakabilme becerisini gösterebilmekle bağlantılıdır. Kendisiyle, kendisi olmayan / başkası arasındaki ayrımı görebilme; varlıksal-düşünsel-dilsel olan arasındaki sınırlara “yönelme” demektir aynı zamanda. Özne, etkin ya da edimci olmanın alt düzeyi/sınırı olarak kendini gösteren yönelmeyi gerçekleştirme anında var olur.¹²³

Çotuksöken’e göre, öznenin doğum yeri olan Avrupa; kendisini kendisi olmayan üzerinden kurarken ya da bir başka deyişle kendisi olmayanı belirlerken; aslında kendi varoluşunu hep bir süreklilik içinde gözden geçiriyor, kendini yeniden kuruyordur. Bu bağlamdaki işleyiş de zaman zaman birleşme, birlik oluşturma, zaman zaman da parçalanma / ayrışma olarak gerçekleşmektedir. Bireysel özne nasıl ki kendisi olmayanla, başka bir bireysel özneyle ya da nesne ile ancak “kendisi” olabiliyorsa, dolayısıyla, varlığını ona borçlu ise, tıpkı bunun gibi Avrupa da varlığını kendisi olmayana borçludur. Dünyaya açılan, dünyanın başka bölgelerine

---

¹²³ Betül Çotuksöken. Avrupa: Öznenin Doğum Yeri, Doğu Batı, Yıl. 4, Sayı. 14, Şubat, Mart, Nisan 2001, s. 49.

yönelen Avrupa; tüm dünyadan sorumludur; çünkü dünyanın öteki bölgelerine kendi ekseninin dışına çıkmakla ulaşmıştır.¹²⁴

Kimlik kavramının popülaritesi ve merkeziliği, kendisinin ürettiği anlamların, kodların ve adlandırma mekanizmalarının çoğulluğundan kaynaklanmaktadır. Kimlik kodlarının çoğulluğu, kimlik yoluyla bireyleri adlandırma mekanizmalarının çok boyutluluğu ve kimliğe yüklenen farklı anlamlar ve bu yolla üretilen farklı siyasal söylemler, kimlik kavramı üzerinde kuramsal bir uzlaşma olanağını zorlaştırmaktadır. Aksine kimlik kavramı, yaşadığımız dünyada kuramsal ve siyasal pozisyonlar savaşının belki de en önemli stratejik silahı rolünü oynamaktadır.¹²⁵ Nitekim kimlik siyasetleri devlet ve ekonomi gibi günümüzde uluslararası literatürün önemli aktörlerinden biri haline gelmiş olup, sistem dönüştürücü bir güce sahiptir. Bu bağlamda kimlik, Uluslararası İlişkiler kuramının epistemik, ontolojik ve normatif kurucu öğelerinin en önemlilerinden biridir.

“Epistemik düzeyde incelendiğinde, kimlik, uluslararası ilişkiler kuramının dünyayı anlamaya yönelik kullandığı yöntemin ve açıklama tarzının kültürel temelini oluşturan merkezi bir olgudur. Modern zamanlarda bu olgu kendisini Doğu-Batı, modern-geleneksel, bilimsel-geleneksel vb. karşıtlıklar içinde gösterirken, günümüzde ise medeniyetler arası savaş, düşman, terörist, öteki olarak İslam, kültürel küreselleşme, vb. söylemlerin epistemik kurucu öğesi işlevini görmektedir. Ontolojik düzeyde ise kimlik uluslararası ilişkiler kuramının tarih, zaman, mekan anlayışının özellikle Batıdışı ve farklı olan kültürleri ve toplumları çözümlemesinde ortaya çıkan sorunları anlamamızda bize yardımcı olan bir kavram işlevini görmektedir. Uluslararası ilişkiler kuramının Batıdışı kültürlere ve toplumlara yaklaşırken kullandığı yeni dünya düzeni, oryantalizm, oksidentalizm, üçüncü dünyacılık, az gelişmişlik, yoksulluk vb. bir dizi kavramın içerdiği hem Avrupa (Amerika) merkezci, hem de farklı olanı dışlayan ve ötekileştiren kültürel nitelik, kimlik olgusunun modern uluslararası ilişkilerin tarihsel gelişimindeki önemini bize göstermektedir. Kimlik uluslararası ilişkiler kuramının tarihsel referansları olan sömürgecilik, emperyalizm, siyasi yayılcılık ve küreselleşme süreçlerine içsel bir olgu, ontolojik bir gerçekliktir. Hem modern zamanlarda, hem de bugün demokratik bir dünya yönetimi üzerine yapılan akademik ve kamusal tartışmaları, demokratik ve adaletli bir dünya arayışlarını ve dünya barışı kurma girişimlerini kimlik olgusunu ele almadan, yaşadığımız kimlik sorunlarını çözmeden, farklı olanı ötekileştirme eylemlerini eleştirmeden ve farklı kimlikler arasında demokratik bir müzakere ve karşılıklı anlayış zemini kurmadan başarılı kılmak olası gözükmemektedir. Bu anlamda kimlik olgusu, normatif düzeyde de uluslararası ilişkiler kuramı için merkezi öneme sahiptir.”¹²⁶

¹²⁴ Ibid., s. 50.

¹²⁵ E .F. Keyman. Kimlik ve Demokrasi: Devlet ve Ötesi Uluslar arası İlişkilerde Temel Kavramlar, İletişim Yayınları, 2005, s. 217.

¹²⁶ Ibid., s. 220.

1980’li yıllarla birlikte Uluslararası İlişkiler kuramının felsefi modernite kavramları ile yeniden düşünülmesini amaçlayan çalışmalarla birlikte Uluslararası İlişkiler kuramında, kimlik olgusunun temel referans olduğu, eleştirel dönüşüm süreci başlamıştır. Bu bağlamda eleştirel kuram (Jürgen Habermas), yapısalcılık sonrası akım (Michel Foucault, Jacques Derrida), tarihsel ontolojik yaklaşım (Antonio Gramsci) ve oryantalizm teorisi (Edward Said) olarak bilinen modernite söylemleri ortaya çıkmıştır.¹²⁷ Söz konusu söylemler incelendiğinde aşağıdaki ortak noktalara rastlanmaktadır:¹²⁸

- Modernite bir taraftan ulus devleti kapitalizm ile birlikte kendi kurucu ögesi yaparken, diğer taraftan özne ile nesneyi, siyaset ile ekonomiyi, ulusal ile uluslararası ve içeri ile dışarısını birbirinden ayıran kültürel bir sistem üzerinde hareket eder. Bu şekilde modernite – uluslararası ilişkiler kuramı bağlantısı, hem kuram içinde yapılan düzen-demokrasi, güç-ilerleme, devlet-ekonomi, güvenli içeri-düşman güvensiz dışarısı ayrımlarının epistemik temelini, hem de kuramın devlete verdiği kurucu rolü anlamamıza katkıda bulunur.
- Modernitenin kurduğu kültürel sistem benlik – öteki ilişkisine dayanmakta olup, bu ilişki içerisinde modern olan rasyonel, kalkınmacı ve ilerlemeci niteliği içinde benlik anlayışını kurarken, modern olmayan ve farklı olan kimlikler modernleşmesi, denetlenmesi ve dönüştürülmesi gereken ötekiler olarak tanımlanmaktadır.
- Farklı olan düşman-öteki olarak tanımlanmakta olup, uluslararası sistem düşman – ötekine karşı güvenliğin sağlanması gereken bir çatışma mekanı olarak görülmektedir. Neticede de devlet güvenliğin ve çatışmanın temel aktörü olarak ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde Avrupa, özellikle kurmaya çalıştığı “birlik”le sorumluluğunun sınırlarını bir bakıma daha da genişletmektedir. Avrupalı olmanın artık sadece Avrupa’da doğmakla bir tutulamayacağını anlaşıldığı ve kültürler arasılığın iyice geliştiği günümüzde, karşılıklı diyaloga işaret etmek büyük önem taşımaktadır. Avrupa bu bağlamda, dışlayıcı değil, tam tersine, kendisini daha da uzun erimli olarak var etmek istiyorsa, birliğini duvarlar içine hapsetmemeli ve yeni evrensel ölçütler geliştirerek kendisi olmayanla kendini hep yeniden kurmanın yollarını aramalıdır.¹²⁹ Ancak günümüzde Birlik tarafından uygulanan kültürel kimlik politikaları ve söz konusu politikalar dahilinde geliştirilen gelenek ve semboller 18.

---

¹²⁷ Ibid., s. 221.

¹²⁸ Ibid., s. 221-223.

¹²⁹ Delanty. 1995, s. 51.

yüzyıl ulus devletlerinin yararlandığı araçlar olarak yorumlanmış ve Delanty'e göre kültürel mühendisliğin başarısız uygulamaları olarak tasvir edilmiştir.¹³⁰

Doğan Ergun, 2000 yılında yayınlanan “Kimlikler Kıskaçında Ulusal Kişilik” isimli kitabında, kimlik ve kişilik kavramları arasındaki farklılıkları vurgulayarak günümüz kimlik tartışmalarında yaşanan kavram kargaşasını detaylı bir şekilde eleştirmiştir. Kimlik ve kişilik kavramlarının literatürde çoğunlukla hatalı kullanıldığını belirten ve kimliği, değişik ses dizilerinden meydana gelen makama benzeten Ergun, kimlik ve kişiliği tanımlayarak aralarındaki ilişkiyi şu şekilde vurgulamıştır:

“Kimlik kavramı nedir? Daha doğrusu kim kelimesi nedir? Cevaplandırmaya çalışalım. Bir zamir olan kim kelimesi, hangi kimse demektir. Bir sıfat olan hangi kelimesi, ikiden fazla şeyin bir tanesini belirleyecek bir cevap istemek için kullanılır. Bir isim olan kimse kelimesi, kim olduğu kesin bilinmeyen kişi demektir. Kişi ne demektir? Kişi insan demektir. İnsan olsun, hayvan olsun, biyolojik bağımsızlığı içinde bir canlı varlık, birey olarak adlandırılır. İnsan toplumlarındaki birey, kişi olarak adlandırılır. Kim olduğu kesin bilinmeyen kişiyi tanımak için onun varlığı sorulur. Kimlik insana özgü nitelikler / niteliklerdir. Nitelik nedir? Nitelik bir şeyi başka şeylerden ayıran özelliklerdir. Demek ki kimlik bir kişinin bir özelliğidir. Ve insanın bütün özellikleri kimlik olabilir. Başka bir deyişle, insanın sahip olduğu bütün kişi / kişilik özellikleri kimlik olarak da belirtilebilir.”¹³¹

“Kişilik bir örgütlenmedir. Kişilik bireyin, kimlikler içinde ve kimliklerle bir örgütlenmesidir. Bu örgütlenme dinamik bir olgudur ve bireyin, kimlikler aracılığıyla toplumsal çevreye /toplumsal yapıya uyumunu gösterir, simgeler. Kimlikler, hazır varlıklarıyla gerçekleştirir; kişilikler, kimliklerle donatılmış bir çevreye/ bir topluma uyum sağlamak için örgütlenmiş psiko-fizik sistemlerin dinamik birer sonuçlarıdır.”¹³²

Ergun'un yaptığı bu tanımlarda da açık bir şekilde görüldüğü üzere, kişinin her bir özelliği için ayrı bir kimlik tanımına ulaşmak mümkündür. Nitekim kimlik konusundaki tartışmaların, farklı yazarların farklı özelliklerden / niteliklerden sadece birini “baskın” olarak öne sürmesi (kimlik merkezilik yapılması) neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Ergun'a göre tek başına hiçbir kimlik bir bütün hareket yansıtmaz. Çünkü evren ve insan yaşayışı, birbiriyle ilgisiz, birbirlerinden ayrı,

---

¹³⁰ Ibid., s. 128.

¹³¹ Ergun. 2000, s. 78-79.

¹³² Ibid., s. 12.

birbirlerine bağımlı olmayan nesnelere, olayların rastgele bir yığımlı değil, tersine evren ve insan yaşayışı, nesnelere, olayların birbirlerine bağlandıkları, birbirlerini karşılıklı olarak etkiledikleri bağlantılı, birleşmiş bir bütündür.¹³³ Kimlik ancak göreceli / kısmi bir gerçeği göstermekte ve gösterebilmektedir, bu nedenle tek başına bir kimlik ya da yalnız bir kimlik hiçbir bütünlüğü açıklayamaz.¹³⁴ Bir bireyin kişiliği, bir kimlikler demeti, bir kimlikler yumağı, bir kimlikler toplamı, bir kimlikler toplamı, bir kimlikler çokluğu, bir kimlikler bütünü olarak bir toplumla ilişkiler sağlar, sağlamaktadır.¹³⁵ Bu nedenle de bütün insan toplumlarında bireylerin toplumsal çevreye uyumları, çeşitli kimliklerden oluşan kişilikler olarak yaşanmaktadır.

Bir kişinin bir kişiliği, bir kişiler takımına, bir gruba, bir topluluğa, bir kavime, bir ulusa, bir toplumsal role bağımlı olarak / aidiyet olarak sürdürüldüğü; o kişide oluşan kimlik duygusu, o kişinin, insan olarak maddi varlığının ötesinde, bir toplumsallaşma sürecinin sonucu olarak kendini gösterir. Bu görülen durum, kişinin, bağılı olduğu / ait olduğu topluluğun ve toplulukların şu ya da bu olan değerlerini dinamik olarak kendi içinde örgütlemesi demektir. Bireysel kişilik, psikolojik bir yerleşmedir; yani kişinin psikolojik temelidir. Bireysel kişilik bireysel örgütlenmedir; bu bireysel örgütlenme, dinamik / hareket halinde bir örgütlenmedir, bireyin kendi içindeki bir örgütlenmesidir.¹³⁶ Bu bağlamda ise kültürel/toplumsal/ulusal kişilik olarak algıladığımız gerçek, bütün bireysel farklılıkların dışında, bireyler arasında birbirine yakın/birbirine benzer özelliklerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir.¹³⁷ Bir toplumda topluca yaşamak, o toplumun bütün bireyelerine özgü ortak bir dinamik örgütlenme gerektirmektedir; bu ortak dinamik örgütlenme, ortak kişilikten başka bir

---

¹³³ Ibid., s. 11.

¹³⁴ Ibid., s. 96.

¹³⁵ Ibid., s. 173.

¹³⁶ Ibid., s. 80-85.

¹³⁷ Ibid., s. 184.

şey değildir. Bu ortak kişilik, başka bir deyişle, belirli bir toplumun, toplumsal kişiliğidir; temel kişiliğidir; esas kişiliğidir; kültürel kişiliğidir. İşte ortak bir örgütlenme olan toplumsal kişilik dinamik bir sentezdir. Ve bu dinamik sentez, yani bireysel kişiliklerin ortak sentezi, bir toplumsal yapıyı başka bir toplumsal yapıdan ayıran en önemli özelliklerden biridir.¹³⁸ Ergun aidiyet ile bireyin bir toplum içindeki durumu / konumu arasındaki ilişkiyi de şu şekilde belirtmektedir:

“Belirli bir toplumsal yapıda, hazır varlıklar, hazır veriler olarak, örneğin bir ulus vardır; cinsiyet kümeleri vardır, etnik topluluklar vardır; toplumsal sınıflar vardır; dinler ve mezhepler vardır; siyasal partiler vardır; değişik toplumsal örgütler vardır; içinde toplumsal rollerin üstlenildiği ailesel, mesleki, kurumsal kümeler vardır. Ve belirli toplumsal yapıda bu kimliklere ait olmak / bağlı olmak, bir bireyin / bireylerin o toplumsal yapıdaki durumunu/konumunu göstermektedir.”¹³⁹

Bir özelliği ya da niteliği ifade eden ve sınırlandırılmış / dar bir kapsama sahip kimliğe karşılık, kişilik sürekli etkileşim halinde olan bireysel tarihi ve toplumsal tarihi içermektedir. Ancak her ne kadar bir kişi kimlikleriyle belirtilse de, o kişi kişiliğiyle yaşamaktadır, yaşayacaktır. Bir kişinin yaşayışı, belirtmekle / saptamakla açıklanamayacak kadar dinamiktir, hareket halindedir. Belirli bir toplumda, bir kişinin, hem bireysel kişilik olarak hem toplumsal / ulusal kişilik olarak yaşaması, tarihsel-sosyolojik-psikolojik süreç olarak açıklanır.¹⁴⁰

Ergun’un fikirlerinden hareketle bazı sorular geliştirebiliriz: Avrupa kimliği ve Avrupa kişiliği arasındaki fark nedir? Avrupa Birliği’nin bu bağlamda oluşturmaya çalıştığı Avrupa kimliği aslında kapsamı daraltılmış / sınırlandırılmış, belirtici, nitelendirici ve neticede farklılaştırıcı bir kimlik midir? Son olarak da kapsayıcı bir Avrupa kişiliğinin Avrupa Birliği tarafından tanımlanabilirliği söz konusu olabilir mi ve Avrupa’daki ulus devletlerin bu kişiliğe yaklaşımı nasıl olacaktır?

---

¹³⁸ Ibid., s. 86.

¹³⁹ Ibid., s. 12.

¹⁴⁰ Ibid., s. 13.

3.2. Ulusal Kimlikler ve Uygulamaları

Modern toplumun temel örgütlenme düzeyinin ulus ve ulus devlet, baskın aidiyet unsurunun ise ulusal kimlik olduğu temel varsayımı göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa kimliği incelemelerinde ulusal kimliklerden başlayarak hareket etmek kaçınılmaz olmaktadır. Ulusal kimlikler ve bu kimlikler neticesinde oluşan ulusal politikaların Birlik yapılanmasındaki olumlu / olumsuz etkileri şüphesiz günümüzde literatürde tartışılan konular arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Kimlik çok sayıda sosyal rol ve kültürel kategorilerden oluşmaktadır. Örnek olarak incelendiğinde; bir birey aynı zamanda baba, eş, ağabey, uzman, atlet, yönetmen vb. statüleri ve rolleri bünyesinde barındırabilmektedir. Söz konusu statülerin ve rollerin her biri için farklı kimlikler geliştirebilen birey, bu statü ve rollerin toplamından bütün bir kişilik tanımına ulaşabilmektedir.¹⁴¹ Nitekim Ergun da benzer bir şekilde, kişiliği, kimlikler demeti olarak tanımlamaktadır.¹⁴² Smith'e göre, her bireyin geliştirdiği kimliklerinin bir bütünü olarak oluşturduğu kişilik incelendiğinde ilk etapta belirli nitelikleri vurgulamak için oluşmuş kimlikler saptanabilmekteydi; cinsiyet kimliği, yaşanılan bölge / alana ait kimlik, sosyal sınıf kimliği ve dini kimlik.¹⁴³ Bu bağlamda cinsiyet temel farklılık noktası olarak karşımıza çıkmaktaydı. Toplumsal yapıda cinsiyete göre çeşitlenen olanaklar farklılıkların da çeşitlenmesi sonucunu doğurmaktaydı; nitekim bu farklılıklar feminizm akımından sonra küresel anlamda artış eğilimine girmiştir. Yaşanılan alan / bölgenin belirlenmesi veya tanımlanması kesin sınırların belirlenmesinde yaşanılan kargaşa göz önüne alındığında çok zor olduğundan aslında ölçü olarak tanımlanamamaktadır; örneğin her bir bölgenin kendi içlerinde bölümlenebileceği

---

¹⁴¹ Smith. 1993, s. 3.

¹⁴² Ergun. 2000, s. 173.

¹⁴³ Smith. 1993, s. 4.

gerçeği kesin bir sonuç beklenememesi gerektiğini açık bir şekilde göstermektedir. Sosyo-ekonomik yapının bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyo-ekonomik sınıflar da önemli bir belirtici / nitelendirici olarak karşımıza çıkmaktadır; ancak dalgalanmalar yaşanan bir ekonomi dahilinde sosyal sınıfların sürekli değişime maruz kalması ile sonuçlanacağı ve söz konusu durumun da sınıfsal kimliklerin sürekli değişimini tetikleyeceği gerçeği unutulmaması gereken bir noktadır. Ancak sosyal sınıfların yeterli ölçüde duygusal bağlılığı sağlayamaması ve kültürel derinlikten yoksun olmaları kolektif kimlik oluşumundaki en büyük eksiklikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak sabit bir kimlik tanımı yapmak imkansız hale gelmektedir. Sosyal sınıf kimliği ile dini kimlikler arasındaki farkın bu noktada vurgulanması faydalı olacaktır; sosyal sınıf kimlikleri üretim faktörleri ve ticari yapılanmalar temelinde şekillenmekte iken, dini kimlikler bireyin iletişiminin ve sosyalleşmesinin artırılması çerçevesinde şekillenmektedir.¹⁴⁴ Ayrıca söz konusu dini kimliğe ait temellerin; değerler, semboller, efsaneler, gelenekler, vb. kültür ve onun unsurlarından oluştuğu dikkat çekmektedir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken nokta, dini toplulukların genellikle etnik kimlikler ile benzerlik düzeyinin açık bir şekilde tanımlanabilmesidir.¹⁴⁵ Nitekim günümüzde birçok etnik azınlık kendilerini ifade etmekte güçlü dini bağları, değer sistemlerini, gelenekleri ve sembolleri kullanmaktadır.

Politik olarak bir ulus tanımına ulaşmak için belirli unsurların var olması gerekmektedir. Politik bir birlikten bahsedebilmek için; ortak kurumlar, üyesi olan her bir birey içinde eşit hak/yükümlülükler ve belirgin bir sosyal/tarihi alandan söz edilebilir olmalıdır.¹⁴⁶ Alan kavramı incelendiğinde, tarihi alan veya yurt olarak tanımlanan, kuşaklar boyunca topluluk etkisi altında kalmış bölgeler

---

¹⁴⁴ Ibid., s. 4-6.

¹⁴⁵ Ibid., s. 7.

¹⁴⁶ Ibid., s. 11.

vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, tarihsel bir alan olarak yurt, zaman içinde tarihsel anıların biriktiği, insanların çalıştığı, savaştığı bir alan haline gelmekte ve kendine özgü kavramsal bir yapı haline dönüşmektedir.

Batı kaynaklı ulus tanımına bakılırsa bu kavram üyeleri ortak tarihsel anılar, semboller, gelenekler, efsaneler etrafında bir yapı sergileyen, kültürel toplulukları ifade etmektedir. Söz konusu tanımlamalarda üç nokta göze çarpmaktadır: insan topluluğu, belirli bir toprak parçası (tarihsel alan), aynı yasa ve kurumlara karşı sorumluluk. Batı tanımından farklı olarak Doğu Avrupa ve Asya'da ulus tanımı etnik temelli bir şekilde yapılmış olup, ulus kavramının bölge yerine büyük bir aileyi tasvir eden soy unsuruna vurgu yaptığı izlenmektedir. Kavram gereği ulusu ortak atalara ve soya bağlayan topluluk üyeleri, kendilerini ilgili soyun kardeşleri olarak tanımlamaktadır.¹⁴⁷

Antik Yunan incelendiğinde bir ulustan söz etmenin imkansız olduğu, ancak bir Yunan varlığının ve kültürünün söz konusu olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim 19. yüzyıl ve 20. yüzyıla kadar geçen süre zarfında etnik toplulukların var olduğu ve batıda gerçekleşen ekonomik, kültürel ve yönetsel devrimlerin de etkisi ile ilgili tarihlerden sonra İngiltere, Fransa ve İspanya gibi örneklerden hareketle ulusların oluşmaya başladığı görülmektedir.¹⁴⁸ Smith'e göre iki tip etnik topluluk bulunmaktadır; yanal (*lateral*) etnik topluluk ve dikey (*vertical*) etnik topluluk. Yanal etnik topluluk, genellikle aristokratlar ve üst düzey ruhban sınıfından oluşmaktadır ve zaman zaman bürokratlar, üst düzey askeri görevliler ve varlıklı tüccarları içermekteydi. Dikey etnik topluluk ise daha basit ve popüler olup kültürü diğer sosyal sınıflara ve katmanlarına yayma eğilimindedir. Ayırt edici tarihsel kültür, farklı sınıfları ortak gelenekler ve miraslar temelinde birleştirmeye

---

¹⁴⁷ Ibid., s. 12.

¹⁴⁸ Ibid., s. 59.

çalışmaktadır.¹⁴⁹ Batı'da yaşanan, ekonomik, kültürel ve yönetsel devrimler akabinde 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl itibariyle İngiltere ve Fransa modelinde çok sayıda ulus devlet ortaya çıkmaya başlanmıştır. Smith, pasif haldeki etnik bir topluluğun ulusa dönüşümünü beş adımda açıklamaktadır; pasif konumda olan topluluğun aktifleştiiğinin bildirilmesi, topluluğu sınırları tanınan ve güvenli olan yurduna yerleştirmek, bölgesel birliği ekonomik birlik ile desteklemek, halkı mevcut durumun merkezine yerleştirmek ve ulusal değerler, anılar ve efsanelerle ilgili şahısları yeniden eğitmek ve son olarak etnik topluluk üyelerinin sivil, sosyal ve politik hakların verilmesi ile vatandaşa dönüştürülmesi.¹⁵⁰ Söz konusu dönüşüm sürecinde gelenekler ve efsaneler tarihte mevcut olan / yaratılan altın çağların ve tarihsel olarak bağıllık duyulan bir yerin vurgulanması neticesinde elde edilmektedir.

Ulusların kökeni ve kimlikleri konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, bir başka önemli nokta olarak, ulusal yapılanmalar bünyesinde bulunan etnik gruplar / topluluklar hakkındaki tartışmalar karşımıza çıkmaktadır. Smith'e göre etnik bir gruba dahil olmak sürekli bir değişim içinde olan davranışlar, algılamalar ve duygular ile ilişkilidir. Nitekim bireylerin sosyal yapılanma içerisinde davranışlarında, algılamalarında ve duygularında yaşanması muhtemel değişimlerin grup kimliklerinde de değişmelere neden olacağı, bu nedenle etnik grupların elit kesimler tarafından çıkar ilişkilerinde rahatlıkla kullanılabilir bir unsur haline geldiği belirtilmiştir.¹⁵¹ Kolektif bir isim, ortak bir soya ait efsane, paylaşılan tarihi anılar, ortak kültürü farklılaştıran bir ya da birkaç unsur, belirli bir tarihsel alan (yurt) ile bağlantı ve nüfusun önemli bir bölümü arasında dayanışmanın bulunması etnik bir

---

¹⁴⁹ Ibid., s. 53.

¹⁵⁰ Ibid., s. 64-65.

¹⁵¹ Ibid., s. 24.

topluluğun (Fransızcası “*ethnie*”) özelliklerini ifade etmektedir.¹⁵² Ancak, bu tarz bir etnik topluluk ırk kavramı ile karıştırılmamalıdır.

Kültürel kimliklerde savaş, dini dönüşüm ve göç etkisi neticesinde oluşan değişimlerin kültür öğeleri üzerinde *travma* etkisi yapması ve ortak kültür üzerinde etkili olması mümkün olabilmektedir. Söz konusu etkiler neticesinde etnik yapılar oluşturulabilmekte ya da var olan etnik yapılar parçalanabilmektedir.

Genel olarak incelendiğinde, ulus kavramının etnik unsurlar içerdii gözlenmesine karşın, modern uluslar ile etnik çekirdek arasındaki ilişkinin hala belirsiz olduğu ve sorunlu bir yapı teşkil ettiği dikkat çekmektedir. Bu noktada etnik yapıların ulusal kimlikler açısından önemli olmasının iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, modernite öncesi ulusların etnik çekirdeklerden oluşmuş olması ve dünyanın farklı bölgelerindeki ulus yapılanmaları için bir model teşkil etmeleri; ikincisi ise sosyolojik olarak büyümeye elverişli bir yapı ifade etmeleridir.

Ulus, ortak tarihi bölgeyi paylaşan, ortak efsane ve tarihsel anılara sahip olmanın yanı sıra her üyesinin ortak kamu kültürüne, ortak ekonomiye, ortak yasal haklara ve yükümlülöklere sahip olduğu, insan topluluğuna verilen addır.¹⁵³ Bu nedenle de kimlik kavramı gibi ulus kavramı da çok boyutlu bir kavramdır ve tek boyutla incelenememektedir. Mevcut olan bazı kültürlerin sentezi neticesinde uluslar ortaya çıkmakta, politik istek ve kültürün, politik birimlere dönüşmesiyle de ulus tanımlanmaktaydı. Ancak Ergun’a göre, kültür her zaman diğer kültürle etkileşim sonucunda bir sentez olarak ortaya çıkmamakta, zaman zaman baskın kültürün

---

¹⁵² Ibid., s. 28.

¹⁵³ Ibid., s. 14.

etkisiyle de oluşmaktaydı.¹⁵⁴ Sınırlarını kültürünün zenginliği kadar genişletebilen yapı, söz konusu kültürü sınırları dahilinde korumakta ve empoze edebilmekteydi.¹⁵⁵

17. yüzyıl ve 18. yüzyılda ilk olarak Avrupa'da ortaya çıkan milliyetçilik kavramı; ulusların ya da ulus devletlerin biçimlendirildiği ve ilerletildiği bir süreç, bir ulusa aidiyet bilinci, ulusa ait dil ve semboller, bir ulusun hedeflerine / isteklerine ulaşmak için gerçekleştirdiği sosyal ya da politik eylemler bütünü gibi farklı anlamlarda kullanılabilir. Ernest Gellner'e göre milliyetçilik, alt kültürlerin çoğunluğun yaşam tarzına adapte edildiği, üst kültürün toplum üzerindeki genel baskısı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda milliyetçilik kusursuz bürokratik ve teknolojik iletişimi öngören, anonim, kişisel olmayan bir topluluk oluşturmaktadır.¹⁵⁶ Smith milliyetçiliği, özerklik, birlik ve kimlik elde etmenin yanı sıra bu kazanımları korumak için halk tarafından gerçekleştirilen ideolojik bir eylem olarak tanımlamış olup,¹⁵⁷ ayrıca söz konusu milliyetçilik ideolojisi hakkında bazı önermeler sunmuştur.¹⁵⁸

- Dünya her biri kendi kişiliğine, tarihine ve kaderine sahip uluslara bölünmüştür.
- Ulus bütün politik ve sosyal gücün kaynağıdır ve ulusa bağlılık diğer bütün bağlılıkların üstündedir.
- İnsan varlığı bağımsız olmak ve kendini gerçekleştirmek istiyorsa ulus tanımını yapmalıdır.
- Barış ve adalet dünyada üstün gelecekse, uluslar özgür ve güvencede olmalıdır.

Devlet hem resmi hem de gayri resmi olarak geleneğin politik ve sosyal oluşumu ile bağlantı halinde bulunmaktadır. 19. yüzyıl itibariyle politikalar ulus genelinde şekillenmiş ve sivil toplum ve devlet birbirine bağlı bir şekilde hareket etmeye başlamıştır. Söz konusu ortak hareketin sonucunda halkın kendi kendini tanımlayacağı kurum ve yeni uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki

¹⁵⁴ Ergun. 2000, s. 99.

¹⁵⁵ Ernest Gellner. Nationalism and High Cultures, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press, 1994, s. 64.

¹⁵⁶ Ibid., s. 65.

¹⁵⁷ Smith. 1993, s. 73.

¹⁵⁸ Ibid., s. 74. (Yazarın çevirisidir.)

cumhuriyet anlayışının şekillenmesi ve güç kazanması ile ortaya çıkan laik eğitim sistemi, diğeri ise kamu kutlamalarının ve törenlerinin yanı sıra topluluğun kendini tanımladığı büyük yapıtlar ve anıtların yaratılmasıdır.¹⁵⁹

Gruplar ve bireyler adına yerine getirdiği bazı fonksiyonlar incelendiğinde, ulusal kimliğin ne derece bir güç olduğu açıkça görülebilmektedir. Bu fonksiyonları dışsal ve içsel olarak ikiye ayrılırsa; dışsal fonksiyonlar, bölgesel, ekonomik ve politik unsurlardan; içsel fonksiyonlar ise sosyalleşme süreci, bireyler arası sosyal bağlar ve dünyada bireyin yerinin tanımlanması hususlarını içermektedir. Uluslar; üyelerinin yaşayabileceği, çalışabileceği, zaman içinde tarihsel birikimini sağlayacağı sosyal bir alan tanımlamaktadır. Ekonomik olarak, uluslar, belirlenen sosyal alan kapsamındaki kaynaklar üzerindeki kontrolü, söz konusu kaynakların üyeler arasında eşit paylaşımını ve insan gücünü garantilemektedir. Politik olarak, ulusal kimlikler, devlet ve organlarını ya da kendi devletleri olan uluslardaki eşitlerini desteklemekte; ayrıca, ortak yasal hakların ve yasal kurumlara karşı sorumlulukların meşrulaştırılmasını sağlamaktadır. İçsel fonksiyonlar incelenirse; ilk olarak her bir üyenin kitle eğitim sistemleri ile yurttaş ve vatandaş olarak sosyalleştirilmesi ve homojen bir yapının oluşturulması gelmektedir. Ortak değerler, semboller ve gelenekler repertuarı oluşturan ulusal kimlikler ayrıca toplumun üyeleri arasındaki sosyal bağı da sağlamlaştırmaktadır. Son olarak topluluğun yönelttiği “biz kimiz?” sorusunu yanıtlamaya çalışan ulusal kimlikler, benliklerin kendilerini tanımlaması ve dünyadaki yerlerinin farkına varmasında etkin bir rol üstlenmektedir.¹⁶⁰

Ulusal yapılanmalar temelinde, sosyalleşme olarak karşımıza çıkan ve toplumdaki bireylerin kendi varlıklarına anlam kattıkları sosyalleşme süreçleri

---

¹⁵⁹ Eric Hobsbawm. *The Nation as Invented Tradition*, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), *Nationalism*, Oxford University Press, 1994, s. 77.

¹⁶⁰ Smith. 1993, s. 16-17.

incelendiğinde, ulusal eğitim politikalarının birey üzerindeki şekillendirici etkisi göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern çağda ulusal bazda karşılanması gereken temel ihtiyaçlar listesinin ilk sıralarında okuryazarlık yer almakta olup, bireylerin rekabetçi global yapı karşısında ayakta durabilmesi ve dolaylı olarak ulusun geleceğinin garanti altına alınması söz konusu eğitim sürecine bağlıdır. Ulusal çapta örgütlenen eğitim sistemi toplumda vatandaşları oluşturmakta olup, ancak yeterli uzman ve temel öğretim görevlileri yetiştirebilecek entelektüel kapasiteye sahip olunması durumunda bu görevi yerine getirebilmektedir. Eğitim sürecinde kullanılacak dil önem taşımaktadır, çünkü sürecin ortaya çıkaracağı ürün buna bağlı olarak şekillenecektir. Eğer bahse konu eğitim mekanizması etkili olabilirse ürünleri de başarılı olacaktır, ancak olmazsa diğer rakip mekanizmalar tarafından şekillenmiş olanlarla mücadele edemeyecek bir halde kalacaktır.¹⁶¹

20. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da eğitim süreci, yerel-ulusal kimliklerin aşırı noktalarının keskinliklerinin gitgide kaybetmesine ve ortak değerlere dayalı liberal Avrupa kimliğinin sahiplenilmesine yardımcı olmuştur. 1945 sonrasında Batı Avrupa'da yüksek öğrenimli nüfusun genişlemesine paralel olarak milliyetçiliklerin törpülediği ve liberal-kozmpolit değerlerin artarak benimsendiği görülmektedir. Nitekim Avrupa'yı bir şekilde aidiyet unsuru olarak algılayanların oranı yükseköğrenim görmüş kesimde %75'e ulaşırken, daha az eğitim görmüş olanlar için bu oran ancak %52 civarında kalmaktadır.¹⁶²

Maastricht Antlaşması'nın 126. maddesinde eğitimin içeriği ve örgütlenmesindeki mutlak yetkinin üye devletlerde olduğu belirtilmekte, Avrupa Birliği çerçevesinde sadece bir işbirliğinden söz edilmektedir. Eğitim konu başlığının ulus

---

¹⁶¹ Ernest Gellner. Nationalism and Modernization, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press, Oxford, 1994, s. 56.

¹⁶² Ibid., s. 79.

devletlere ek olarak Avrupalılar tarafından da en az desteklenen politika alanı olduğu kamuoyu yoklamaları tarafından tespit edilmiştir. 2004 yılında yapılan Eurobarometer araştırmasına göre; Avrupalıların yarısından fazlasının (%64) eğitim politikalarının ulusal seviyeden Avrupa seviyesine çıkmasına karşı olduğu tespit edilmiştir.¹⁶³ Ulusal eğitim sistemlerinden çıkmış milliyetçi yaklaşımı ağır basan kuşakların Avrupa bütünleşmesini yavaşlatacağı göz önünde bulundurularak, siyasi bütünleşme için, her ne kadar zor olsa da, tek tip eğitim sisteminin gerekliliği kuşkusuzdur.

Ulusal bilincin yaratılmasında etkili olan bir başka gelişme de yazılı basın ve kitapların yarattığı etkidir. Bu etki üç farklı noktada önemli rol oynamıştır. Bunlardan ilki, Fransızca, İngilizce, İspanyolca vb. Latin kökenli dilleri kullanan çok sayıda okuryazar arasında bilgi değişiminin / etkileşiminin meydana geldiği ortak bir alanın ortaya çıkmasıdır. İkincisi ise kapitalizm etkisinde gelişen yayıncılık sektörünün uzun vadede dilde ve yapıtlarda getirdiğı standartlaşmadır. Son olarak da, kapitalizm etkisinde şekillenen yazılı basının eski yönetim dillerinden farklı olarak kendine has bir güç olarak ortaya çıkmasıdır.¹⁶⁴

Avrupa bütünleşmesi bazı zamanlar ulus devletlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilen bir pazarlık şekli olarak tanımlanmaktaydı. Kimi zamanlar ise bütünleşmenin ulus devletlerin iç işlerine müdahale edebilecek kadar kuvvetli olduğu savunulmaktaydı. Bu noktada ulus devlet ve Avrupa hedefleri arasındaki hassas dengenin iyi ayarlanması gerekmektedir. Elitler tarafından yönlendirilen birlik projesinde hızlı adımlar beklenmekteydi ancak, ulusal kimliklerin direnci söz konusu süreci yavaşlatmaktaydı. 2004 yılında Citrin ve Sides tarafından hazırlanan ve

---

¹⁶³ Erdenir. 2005, s. 170.

¹⁶⁴ Benedict Anderson. *Imagined Communities*, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), *Nationalism*, Oxford University Press, 1994, s. 89.

Eurobarometer verilerinin detaylı olarak incelendiği çalışma ulusal kimliklerin bütün Avrupa lkelerinde ağırlığını koruduğunu açık bir şekilde göstermiştir.¹⁶⁵

Fransa’da gündem 1950’lerden itibaren yaklaşık 25-30 yıllık süreçte Avrupa Topluluğu / Avrupa Birliği konuları tarafından belirlenmekteydi ve kimlik tartışması tam anlamıyla gündeme oturmamıştı. Avrupa bütünleşmesinin geldiği son nokta ile birlikte Fransa’da kimlik sorunu gündemdeki ağırlığını artırmıştı. Ergun’a göre gündemde ağırlığı artan kimlik tartışmalarının amacı Fransızların kendi Fransız kimliklerinin başka Batı lkelerinin kimlikleri / farklılıkları tarafından aşınmasını / yozlaşmasını ya da başka ülke kimlikleri içinde erimesini istememeleri ve Avrupa Birliği içerisinde Fransız kimliğinin farklılığının / aidiyetinin tekrardan vurgulanması endişesidir.¹⁶⁶ Nitekim Avrupa Birliği bünyesinde yapılan anayasa oylamasında Fransa’nın verdiği tepkinin yine aynı vurgulama isteği neticesinde olduğunu düşünmek mümkündür.

2006 Mayıs tarihinde Avrupa Reform Merkezi tarafından yapılan bir başka arařtırmada¹⁶⁷ ise, rapor tarihi itibariyle, genişleme konusunda bazı ye devletlerin çekimser görüşleri olduğu ve özellikle Almanya ve Fransa’nın yeni katılan ve küçük olan çok sayıdaki devleti dışlayarak ‘‘ekirdek Avrupa’’¹⁶⁸ kavramı üzerine görüş beyan ettikleri belirtilmektedir. Bu noktada Birlik politikalarında, genişlemede olduğu gibi, ulusal yapılanmaların direncinden de söz etmek mümkündür. Örneğin son genişleme dalgası ile düşük maliyetli iş gücünün Avrupa’ya girmesi, Avrupa’nın köklü ülkelerinde istihdam konusunda yaşanan ekonomik bir sorun olarak kendini göstermiş ve söz konusu devletlerin kendi ekonomilerindeki reform ihtiyaını ortaya

¹⁶⁵ Jack Citrin ve John Sides. More than nationals: How Identity Choice Matters in the New Europe, Richard Herrmann, Thomas Risse ve Marilyn Brewer (der.), Transnational Identities: Becoming European in the EU, Lanham, Rowman, 2004, s. 164.

¹⁶⁶ Ergun. 2000, s. 122.

¹⁶⁷ Katinka Barysch. Centre for European Reform, Deepening, widening and prospects for Turkish membership”, http://www.cer.org.uk/pdf/turkey_enlargement_paper_may06.pdf, 2007.

¹⁶⁸ Kendi ekonomik dinamiklerinde reform yapmaya direnen Avrupa’nın bazı ülkeleri, söz konusu direnci genişleme politikalarındaki dışlayıcı / engelleyici tutumları ile sergilemektedirler.

çıkarmıştır. Genişlemenin Birliğin global anlamda statüsünü pozitif yönde etkileyeceğine inananların sayısı Avusturya hariç %50'lerin üzerinde iken, söz konusu genişlemeyi olumlu bir olay olarak değerlendirenlerin İngiltere, Fransa ve Avusturya'da %50'nin altında kalması dikkat çekici bir durumdur. Ayrıca, aday statüsünde bulunmasalar da İsviçre ve Norveç'in %77 oranlarında kabul görmesine karşın, Türkiye'nin %50'nin üzerinde red alması ulusal kimliklerin Birlik politikaları üzerindeki hızlandırıcı veya yavaşlatıcı etkisini açıkça göstermektedir.¹⁶⁹

Avrupa'da kimlik tartışmalarının temeli başlangıcından beri aynı kalmıştır; Avrupa kimliğinin ulusal kimlikler karşısında meşrulaştırılması sorunu. Milliyetçiler için ulus, hükümetin ve politik birliğin meşrulaştırılmasındaki tek kriter olarak görölmekteydi.

Bütünleşme süreci incelendiğinde; Avrupa'da ekonomik ve politik kurum ve kuruluşlara verilen önemin, kültürel ve psikolojik konulara yeterli miktarlarda verilmediği gözlenmiştir. Zaman içinde söz konusu bu eksiklik fark edilmiş ve ortak bir tarih vasıtasıyla; bir neslin ortak inancı, süreklilik bilinci, önceki dönemlerden kalan olaylar ve kahramanlıkları içerecek kolektif kültürel kimliğin oluşturulması düşünölmüştür.¹⁷⁰

Avrupa birçok ulusal kimliğin ve topluluğun bir toplamı olarak mı değerlendirilmeli yoksa söz konusu toplumlar ve kültürlerden daha fazlasını mı ifade etmektedir?¹⁷¹ Ertuğrul'a göre; Avrupa Birliği'nin entegrasyon ve genişleme süreci içinde "kültür" ve "kimlik" sorunlarının oynayacağı rol henüz tümüyle tanımlanmış ve üzerinde bir fikir ve anlayış birliği sağlanabilmiş değildir. Nitekim kültür ve

---

¹⁶⁹ Barysch. 2006, s. 7.

¹⁷⁰ Ibid., s. 321.

¹⁷¹ Ibid., s. 331.

kimlik alanları farklı tasarım, kavrayış, imge ve ideolojik çatışmaların birbirleriyle olan ilişkileri içinde oluşturdukları alanlar olarak tasvir edilmektedir.¹⁷²

Sonuç olarak ulusal niteliklerin / özelliklerin bir bütünü olarak ortaya çıkan kimliklerin baskıları ile başa çıkabilecek, ortak ve kapsayıcı; dil, din ve ulus üzerine kurulmayan, yabancı ve farklı olanı dışlamayan birçok özelliğten oluşan Avrupa kimliğine ihtiyaç duyulmaktaydı.¹⁷³ Avrupa sivil toplumunu oluşturmayı hedefleyen kurum ve prosedürlerin ne derece başarılı olacağı da halk katılımındaki artış ile gözlemlenebilecektir.¹⁷⁴

3.3. Avrupa'nın Kimlik Temelleri Hakkındaki Tartışmalar

Avrupa tarihi incelendiğinde, Avrupa kimliğinin çoğunlukla klasik kültür anlayışı çerçevesinde tanımlandığı dikkat çekmektedir. Bu noktadan hareketle ulusal kimliklerin en önemli unsuru olan dil incelenirse, Avrupa genelinde ortak bir dilden söz etmenin mümkün olmamasının yanı sıra; günümüzde farklı dil ailelerine sahip dillerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Aynı dil ailesi içinde bulunmasına rağmen Latin, Germanik ve Slav alt dil kategorileri arasında bile önemli farklar bulunmaktadır.¹⁷⁵ Söz konusu durumun birçok yazar tarafından Avrupa'nın kültürel bütünleşmesinin önünde önemli bir engel teşkil ettiği belirtilse de günümüzde Avrupa Birliği kültür politikaları çerçevesinde yerel dillerdeki çeşitliliğin korunmasına yönelik çalışmaların bulunduğu gözden kaçırılmaması gereken önemli bir noktadır. Avrupa Birliği'nde 01.01.2007 tarihinden itibaren İrlanda ulusal dilinin katılmasıyla ve yeni üyeler Bulgaristan ve Romanya'nın da ilave edilmesiyle birlikte Avrupa Birliği bünyesinde 23 resmi dil olmuştur. 23 resmi dilin kullanılması ile tüm

---

¹⁷² Kürşat Ertuğrul. AB ve Avrupalılık, Doğu Batı, Yıl. 4, Sayı. 14, Şubat, Mart, Nisan 2001, s. 154.

¹⁷³ Ibid., s. 15.

¹⁷⁴ Jürgen Habermas. Toward a European Political Community, Society, July/August 2002, s. 61.

¹⁷⁵ Erdenir. 2005, s. 116.

belgelere üye ülke halklarının kendi dillerinde ulaşması sağlanmakta ve bu yolla Birliğe bağlılığın artırılması amaçlanmaktadır. Ancak Birlik bünyesindeki mevcut iş olanaklarının çoğunda minimum gereksinimlerin İngilizce, Almanca ve Fransızca olarak belirlenmiş olması dikkat çekmektedir.

İrk ve etnik köken kavramları üzerine yapılan tartışmaların 19. yüzyıldan itibaren Avrupa'da artarak devam ettiği görülmektedir. Bünyesinde çok fazla etnik unsur bulunan Avrupa'da - 2. Dünya Savaşı'nın öncesinde ve savaş sırasında yaşanan acı tecrübeler, faşizm vb. olumsuzluklar nedeniyle - ırk temelindeki düşünce ve hareketlerin resmi anlamda dışlanması neticesinde kimliğin söz konusu kavramlar temelinde tanımlanmasını olanaksız hale getirilmiştir.

Coğrafi temelli bir kimlik tanımlaması söz konusu olduğunda, Avrupa'nın sınırlarındaki belirsizlik ön plana çıkmakta ve ilgili sınırlar hakkında tartışmalar çok farklı görüşleri ortaya çıkarmaktadır. Kuzey, Batı ve Akdeniz olarak çok belirgin sınırlara sahip olsa da, Avrupa'da doğu sınırının belirsizliği tarih boyunca Avrupa tartışmalarının daima ana unsurlarından biri olmuş ve günümüzde de olmaya devam etmektedir. Müslümanlığı, Ortodoksluğu ve belirli bir dönem süresince komünizmi temsil emiş olan doğu sınırları Avrupa için sürekli ötekilerin yeşerdiği bir bahçe izlenimi vermektedir. Günümüzde genişleme süreci ile birlikte Doğu sınırı eskiye göre daha da esnek bir hal almakta olup, hem Avrupa Birliği'nin içindeki ulusal sınırlar hem de bölgesel sınırlar önemini yitirmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak da Avrupa'da "biz" tanımlaması belirsizleşmekte, dolayısıyla "onlar" da tanımlanamamaktadır.¹⁷⁶ Delanty'e göre Avrupa, bu noktada "Fortress Europe" kavramının ötesinde bir karar noktasında bulunmakta olup, post-milliyetçilikten farklı olarak çok medeniyetli formlarla karşı karşıya kalmıştır.

---

¹⁷⁶ Gerard Delanty. The Making of a Post-Western Europe: A Civilizational Analysis, Thesis Eleven, No. 72, February 2003, s. 9.

Elit bir proje olan Avrupa kimliğinin toplumun daha çok üst tabakalarında yer edindiği düşünülürse, özellikle Almanya, Fransa, İtalya gibi merkez ülkeleri ile nispeten çevre olarak nitelendirilecek diğer ülkeler arasında Avrupa'yı aidiyet unsuru olarak benimseme konusunda bir yeknesaklıktan bahsetmek de mümkün olmamaktadır. Ayrıca Avrupa'nın bir merkezden yoksun olması da coğrafi bütünlük açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Pieterse; Rönesansın, Aydınlanmanın, Fransız Devriminin, sanayileşmenin ve sömürgeci genişlemenin farklı zamanlarda farklı yerlerde ortaya çıkması neticesinde Avrupa'nın farklı yönlerle doğru genişlemesini gerçekleştirdiğini ve söz konusu durumun da Avrupa kimliğini zayıflattığını ileri sürmektedir.¹⁷⁷

Avrupa kimliği tanımlamalarında dikkat çeken bir diğer unsur olan Hristiyanlığın çoğunlukla merkezi bir önem arz ettiği izlenmekle beraber söz konusu unsurun temsil ettiği değerlerin aidiyet hissi uyandırma konusunda ne derece başarılı olduğu bir başka tartışma konusu olarak görölmektedir. Klasik anlamda birleştirici ve bütünleştirici özelliğini Aydınlanma ile kaybeden Hristiyanlıktan Avrupalılar için radikal bir kopuş hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Nitekim günümüzde Avrupa siyasetinde Hristiyan Demokratların ağırlığı yadsınamaz bir gerçektir. Kimlik açısından bakıldığında ise bu tarz din temelli bir yaklaşımın birçok zayıf noktası bulunmaktadır. İlk olarak farklı kilise, mezhep ve tarikatlara mensup (Katolik, Protestan, Ortodoks) çok sayıda Hristiyan'ın ne ölçüde bütünleşebileği önemli bir soru işareti oluşturmaktadır. Nitekim Hristiyanlığın kimliksel anlamda en zayıf yanı, Avrupa tarihi incelendiğinde de göröldüğu gibi, daima bir ötekileşme ve düşmanlık üzerine kurulmuş olmasıdır. Günümüzde ise Avrupa'nın en ciddi ötekisi olarak din temelinde Müslümanlar¹⁷⁸ seçilmişlerdir. Ancak; İkinci Dünya Savaşı ve Irak'a

---

¹⁷⁷ Erdenir. 2005, s. 119.

¹⁷⁸ Islamophobia: İslam korkusu.

müdahale konusunda olduğu gibi farklı politika ve çıkar ilişkileri söz konusu olduğunda Hristiyanlığın yarattığı varsayılan duygusal bağ ve bütünlüğün kolaylıkla ikinci plana atılabildiği dikkat çekicidir.¹⁷⁹ (Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'a müdahalesi sırasında Avrupa'daki bazı ülkelerin bu tarz bir müdahaleye karşı tavır sergilemesi gibi.) Tarihi boyunca salt Hristiyan özelliği taşıdığı söylenemeyen Avrupa'da günümüzde yaklaşık 23 milyon Müslüman bulunmaktadır. Sonuç olarak Hristiyan kimlik; tek boyutluluk taşımakta ve bu nedenle Avrupa Birliği'nin şiddetle savunduğu çok kültürlülük, kültürel çoğulculuk, çok kimliklilik gibi kavramların hayata yansıtılmasını; insan hakları ve demokrasi gibi evrensel değerlerin ayrımcılık gözetilmeden uygulanmasını, daha da önemlisi kuşatıcı, kapsayıcı bir medeniyet yaratma ideallerinin uygulanmasını zorlaştıran ve bu noktada Avrupa Birliği'nin test edilmesini ve dolayısıyla dünya kamuoyu nezdinde inandırıcılık kazanmasını engelleyebilmektedir.¹⁸⁰

Kimlik tanımlamalarının bir başka yapı taşı olarak öne sürülen ortak tarih ve geçmiş, Avrupa baz alınarak irdelendiğinde; Roma hukuku, siyasi demokrasi, parlamenter kurumlar, Yahudi-Hristiyan etiği gibi gelenekler ve Rönesans hümanizması, akılcılık, ampirizm, romantizm, klasisizm gibi kültürel miraslarının Avrupa'nın ortak geçmişini özetlediği görülmektedir. Avrupa'da yerleşik belli toplumların belli zaman dilimlerinde söz konusu mirastan etkilendiği doğrudur, ancak ilgili gelenek ve mirasların Avrupa'nın tamamı tarafından paylaşıldığını söylemek de çok doğru değildir. Örneğin Fransa ve İspanya gibi Akdeniz ülkeleri Greko-Romen mirası derin bir şekilde günümüze taşıırken, Romalıların

---

¹⁷⁹ Erdenir. 2005, s. 122.

¹⁸⁰ Hüsamettin İnaç. Avrupa Birliği Entegrasyonu Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri, Doğu Batı, Yıl 6, Sayı 23, Mayıs Haziran Temmuz 2003, s. 205.

hükmetmediği Polonya ve İsveç gibi Kuzey ve Doğu Avrupa ülkelerinin antik çağdan aynı derecede etkilendiklerini söylemek mümkün değildir.¹⁸¹

Katolik-Ortodoks çatışması, Roma-Bizans ayrımı, Avusturya'ya kadar uzanan Osmanlı hattı, farklı sanayileşme süreçleri ve 20. yüzyıl sonlarına dek ayakta kalan Demir Perde, farklı Avrupa tarihi tasvirlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitekim Delanty'e göre, Avrupa uzlaşmalardan çok ihtilafların bir ürünü olarak ortaya çıkmış bir kavramdır. Ancak entelektüel kesimin seçici tutumu neticesinde ortak tarih içinde olumlu noktaların vurgulandığı görülmektedir.

Ortak bir Avrupa tarihinden söz edildiğinde, belki de en önemli rakip ulusal tarihler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusların modern çağ öncesine kadar uzanan geçmişlerinden günümüze kadar gelen unsurlarıyla karşılaştırıldığında, Avrupa kimliği açısından bireylerin belleklerinde derin izler bırakacak mitler, simgeler, tarihsel anılar ve geleneklerin mevcut olmadığı gözlenmektedir. Söz konusu ulusal tarihlerin etkisinde şekillenen milliyetçilik gücünü devam ettirdiği sürece de baskın olmaya devam etmesi kaçınılmaz olacaktır. Nitekim Avrupa çapında bir eğitim sistemi yerine ulusların eğitim sistemlerinden geçen kuşakların ulusal tarihlerine öncelik vermeleri kaçınılmaz bir gerçek olarak belirmektedir.¹⁸²

Sonuç olarak, dil, etnik köken, coğrafya gibi kültürel unsurlar aidiyet hissi yaratma konusunda yetersiz kalırken, kimliksel bir unsur olma potansiyelini taşıyan Hristiyanlık ve ortak geçmiş ise bütünleştirmeden çok ötekileştirme konusunda etkili olabilmektedir. Bu noktada önemli olan din ve ortak geçmişi temel alan Avrupa kimliğinin, Avrupalılarca paylaşılan deneyimler, ortaklıklar, benzerlikler yerine Avrupa dışındakilerle olan farklılıklara dayandırılmakta olmasıdır.¹⁸³

---

¹⁸¹ Erdenir. 2005, s. 123.

¹⁸² Ibid., s. 125.

¹⁸³ Ibid., s. 126.

Demokrasi, parlamenter kurumlar, Rönesans, Reform vb. gibi ortak paydalarda buluşabilen Avrupa; kültürel farklılıkların bir potada eritmeye çalışılması neticesinde mevcut kozmopolit yapısını elde etmiştir. Bütünleşme sürecine dahil edilen ülkeler arasında serbest dolaşım hakkı ile de ekonomik çıkar odaklı kaynaşma sağlanmış; Brüksel, Strazburg, vb. Avrupa'nın merkezi şehirlerinde Avrupa imajı şekillenmiştir.¹⁸⁴

Global olarak incelendiğinde ise; bölgesel gelişmişlik farklılıkları, etnik çatışma tehlikesinin varlığı, çevre kirliliği ve ekolojik felaketler, örgütlü suç ve uluslararası terör vb. sorunlarla karşı karşıya kalan Avrupa'da bütünleşme süreci tetiklenmiştir. Misafir işçi ve göç dalgalarını da bir çeşit sorun olarak algılayan Avrupa'da bir ikilem yaşanmakta olup, söz konusu göç olmaksızın gerekli olan iş gücünün ise ne şekilde karşılanacağı tartışmalı bir konu halini almıştır. Ayrıca, Avrupa ülkelerinde daralma akabinde artış gösteren ekonomik baskı neticesinde misafir işçi ve göçmenlere karşı uygulanmaya başlanan dışlayıcı tutum, Avrupa milliyetçiliğini tetikleyerek, dışlayıcı unsurların artmasına neden olmuştur.

İkili ekonomik ve politik ilişkileri dışında kendini dünyaya soyutlamış olan Avrupa'nın, mevcut ötekileri tükendiğinde kendini tekrardan nasıl tanımlayacağı konusunda ise tartışmalar hala devam etmektedir.

3.4. Avrupa Birliği ve Kimlik Politikaları

Avrupa Birliği, bir proje olarak; 2. Dünya Savaşı sonrasında Soğuk Savaş sürecinin kendine biçtiği rolle yetinmek zorunda kalan Avrupa'nın, istikrarlı bir barışı sağlamak için giriştiği ve ağırlıklı olarak ulus devletlerin ekonomik çıkarları

---

¹⁸⁴ Smith. 1997, s. 335.

doğrultusunda elit kesimler önderliğinde yapılandırılan bir bütünleşme süreci olarak oluşmuştur.

2. Dünya Savaşı sonrası dönemde; federalizm ve neo-fonksiyonalizm olarak iki farklı entegrasyon teorisi dikkat çekmekteydi. Yeni ve ulus üstü bir yapı oluşturmayı savunan federalizm yanında, neo-fonksiyonalizm; adım adım ilerleyen ekonomik entegrasyonun zamanla diğer alanlarda da entegrasyona sıçrama etkisi sayesinde (*spill-over effect*) yardımcı olacağını savunmaktaydı. Avrupa bütünleşme süreci incelendiğinde, söz konusu teorilere ek olarak kültür boyutunun tartışmalara dahil edildiği dikkat çekmektedir.¹⁸⁵ Nitekim ortak kültürel unsurların entegrasyon süreci üzerindeki etkilerini konu alan çalışmaların sayısının artması Avrupa'nın kültür alanına verdiği önemin bir göstergesi olarak yorumlanabilmektedir.

Avrupa'nın mimarları, Avrupa hakkındaki tanımlamalarında; ortak pazar, egemen devletler ortaklığı, vb. klasik tanımlamaların ötesinde “Avrupa'nın İnsanları” vizyonuna sahip kişilerdi. Onların bakış açısından neo-fonksiyonalist entegrasyon toplumdaki çıkar gruplarının oluşturduğu baskılar sonucu başlayan rasyonel bir süreçti. Jean Monnet'ye göre, atılan küçük adımlar neticesinde hissedilmeyen büyük gelişmeler yaşanacaktı ve bu strateji çerçevesinde, ulus devletler ile herhangi bir sorun yaşanmadan birlik seviyesine belirli oranda yetki devri gerçekleştirilebilecekti.¹⁸⁶ Ulus devletlerin söz konusu entegrasyon sürecinde elde ettiği ekonomik kazançlar kaybolan otoritenin farkına vardırılmayacaktı ve zaman içinde entegrasyonun farklı alanlara sıçraması ile birlikte ulus devletler tek başlarına karar alamaz bir yapıya ulaşacaklardı. Sonuç olarak ulus devletler arasında dünya

---

¹⁸⁵ Monica Sassatelli. Imagined Europe, The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy, European Journal of Social Theory, Vol. 5, No. 4, 2002, s. 437.

¹⁸⁶ Cris Shore. Creating People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions içinde, Chris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, London, Routledge, 2000, s. 42.

savaşlarına neden olan gerginliklerin üstesinden gelinecek, ulus devlet ötesi Avrupa Birliği süreci başlayacaktı.¹⁸⁷

Zaman içinde hem ekonomik hem de teknik açıdan ilerleyen söz konusu bütünleşme projesinin siyasi ve kültürel boyutunda yaşanan sorunlar neticesinde eksiklikler hissedilmiş ve bu nedenle de 1970'li yıllardan itibaren siyasi ve kültürel alandaki tartışmaların sayısında artış gözlenmeye başlanmıştır. Ekonomik yapılanma ile başlayan bütünleşme sürecinde, Avrupa Birliği kurumlarının tesis edilmesiyle ağırlık ekonomik ve sosyal yaklaşımlar açısından dengelenmiştir. Ekonomik sıfatının sınırlamalarından kurtulan Avrupa projesi, kendini kültürel bir birim olarak tanımlaması ile meşruiyetini artırabilmiştir.

Kolektif kimliğin herhangi bir siyasi düzenin ya da yönetimin meşruiyeti ve devamlılığı açısından bir ön koşul olduğu bilinmektedir. Bu noktadan hareketle Avrupalıların bağlılık hissetmediği bir düzende politik kültüre sadakatten, aidiyetten ve sorumluluktan da bahsetmek de mümkün olmamaktadır. Bu nedenlerle özellikle siyasi boyutlu aidiyet / meşruiyet sorununu aşmak için Avrupalılar arasında uyumu öngören kültürel ve psikolojik bir sürecin harekete geçirilmesi düşünülmüştür.¹⁸⁸ İlgili dönemde gerçekleşen tartışmalar sonucu oluşan ortak kanı; Avrupalıların halihazırda paylaştığı kültürel unsurların var olduğu ancak söz konusu unsurlar hakkında farkındalıklarının olmadığı yönündedir.

İdeal bir yapılanma olgusu olarak medeniyet, heterojen ve kendini sürekli yenilemekte olan bir kavramı ifade etmektedir. Jeopolitik temelli, kültürel modeller çevresinde şekillenen ve kurumsal çerçevede belirlenen modellerden oluşan medeniyet kavramının sınırları devletlerin sınırlarından daha esnektir. Tarihin şekillenmesinde kültürel faktörlere ağırlık veren medeniyet perspektifi aynı zamanda

---

¹⁸⁷ Ibid., s. 43.

¹⁸⁸ Erdenir. 2005, s. 103-104.

farklı modernitelerin açıklık ve kapalılık dinamiklerinin varlığını da vurgulamaktadır. Delanty, Avrupa'nın üç medeniyet ayağının bulunduğunu belirtmektedir: Hristiyan-Batı, Bizans-Slavik Avrasya ve Osmanlı-İslam ayağı. Bu bağlamda incelendiğinde, Avrupalılaşma farklı medeniyetlerin birbiri ile etkileşimi neticesinde ortaya çıkmış uzun bir tarihsel sürecin ürünü olarak tanımlanmakta olup, süreci oluşturan ilgili ayaklardan herhangi birinin inkar edilmesi söz konusu olamamaktadır.¹⁸⁹ Delanty'e göre; Avrupa tarihi sadece ulus devletler temelinde değil, yukarıda belirtilen üç temel medeniyet ayağı baz alınarak incelenirse daha kapsayıcı bir başlangıç yapma şansına sahip olunacaktır. Modernleşme sürecinde ve kurumlarında, Avrupa geleneksel referanslarını kaybetmiş ve bu nedenle de Avrupa Birliği kimliği; çok sayıda dil, medeniyet modeli ve politik projeyi içeren daha kapsayıcı / çoğulcu bir hal alabilmiştir.¹⁹⁰

Avrupa Birliği'nin Avrupa kimliği konusundaki ilk resmi belgesi, 1973 Kopenhag Zirvesi'nde hazırlanan; dönemin dokuz üye ülkesinin demokrasi, hukukun üstünlüğü, ekonomik ilerleme odaklı sosyal adalet ve insan haklarına saygı unsurlarını garanti altına alan Avrupa uygarlığı, ortak miras, değerler ve yaşam tarzının vurgulandığı Avrupa Kimliğine İlişkin Bildiri olmuştur.¹⁹¹ Söz konusu bildirge vasıtasıyla ulusal ve evrensel değerler belirlenmiş olup, ayrıca katılım ve üyelik konularında da gerekli çerçeve sağlanmıştır. 1975 yılında Avrupa Birliği üzerine hazırlanan raporda, Avrupalıların haklarının korunması ve "Avrupa İnsanları"nın günlük hayattaki birliğini güçlendirmek için özel bir politikanın aktif hale getirilmesi önerilmektedir. 1983 Resmi Bildirisi'nde Avrupalılık bilincinin geliştirilmesi için Avrupa tarihi ve kültürüne ilişkin çalışmaların gerekliliğine vurgu

---

¹⁸⁹ Delanty. 2003, s. 16.

¹⁹⁰ Ibid., s. 21.

¹⁹¹ Commission of European Communities. A Declaration on the European Identity, Bulletin of the European Communities, 12, 1973.

yapılmış ayrıca kültürel farkındalığın Avrupa kimliğinin temelini oluşturduğu belirtilmiştir.¹⁹² Bu bağlamda öncelikle eğitim, bilgi, görsel, işitsel politikalar ve sanat alanlarında kültürel girişimlere el atılmıştır. 1992 Maastricht Antlaşması neticesinde kültürel alandaki gelişimler için yasal zeminini oluşturan birlik, ilgili antlaşmanın 128. maddesinde; üye devletlerin ulusal ve bölgesel farklılıklarına saygı göstererek, ortak kültürel mirası ön plana çıkaran kültürel gelişime olan desteğini vurgulamıştır. Avrupa vatandaşlığı, Avrupa gençliği, kültürü, tüketici koruması, halk sağlığı vb. tanımlamaların yanı sıra farklılık içinde birlik (*unity in diversity*) kavramı da söz konusu dönemde ortaya çıkmıştır.¹⁹³ 1999 yılında yayınlanan Milenyum Bildirgesi'nde ise (*Millennium Declaration*); Birlik vatandaşlarının özgürlük, hoşgörü, eşitlik, dayanışma, birlik ve kültürel çeşitlilik gibi ortak değerlerle bir arada bulunduğu belirtilmiştir.¹⁹⁴ Yapılan çalışmaların temel varsayımı; ulusal ve yerel kültürlerin tepkisi çekilmeden, Avrupa kültürünün temel unsurlarının savunulması durumunda Avrupa bilincinin kendiliğinden oluşacağı inancıydı.¹⁹⁵

Maastricht Antlaşması'nın kendisine yetki vermesinden önce de Avrupa Komisyonu kültür politikaları üzerinde çalışmalarını sürdürmekteydi. 1984 sonrasında birlik kimliğinin güçlendirilmesi ve yayılmasını sağlayacak; hem birlik hem de dünya tarafından gözlemlenecek bir imaj oluşturulmasını amaçlayan Avrupa toplumu için bir komitenin (*Committee for a People's Europe*) kurulması kararlaştırılmıştı. Komitenin kurulmasını izleyen ilk yılda yayınladığı iki raporda; sınır geçiş uygulamalarına ilişkin formaliteleri, para birimi, gümrük, eşit diplomaların ve uzmanlık sertifikalarının tanınması ve Avrupa çapında seçim

---

¹⁹² Commission of European Communities. Solemn Declaration on European Union, Bulletin of the European Communities, 6, 1983.

¹⁹³ Erdenir. 2005, s. 106.

¹⁹⁴ Brigid Laffan. The European Identity and Its Institutions as Identity Builders, Richard Herrmann, Thomas Risse ve Marilyn Brewer (der.), Transnational Identities: becoming European in the EU, Lanham, Rowman, 2004, s. 82.

¹⁹⁵ Sassatelli. 2002, s. 440.

konularında önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca, Avrupa kimliğinin şekillenmesinde kültür ve iletişim alanlarına önem verilmesi gerektiği vurgulanmış; Avrupa genelinde televizyon, radyo, bilim akademisi, piyango, spor takımları, değişim programları ve gönüllü çalışma kamplarının oluşturulmasının faydalı olacağı öngörülmüştür.¹⁹⁶ Ulus oluşturma ölçütleri arasında yer alan söz konusu unsurları Avrupalı bilincinin oluşturulmasında kullanan Avrupa Topluluğu ayrıca topluluk ilke ve değerlerini temel alan ve topluluk görünümünü belirginleştiren yeni semboller de yaratmıştır. Söz konusu semboller açısından belki de en önemli olay; 29 Mayıs 1986 tarihinde gerçekleşen resmi törenle Haziran 1985 tarihinde benimsenen topluluk bayrağının göçe çekilmesidir. Konsey'in açıklamasına göre, gök mavisi üzerine 12 sarı yıldızın dairesel dizilmesinden oluşan amblem; 12 Havari, Yakub'un oğulları, Romalı yasa koyucuların masaları, Herkül'ün gerçekleştirdiği 12 büyük iş, günün saatleri, yılın ayları, Zodyak'taki işaretleri ve dairenin belirttiği birlik unsurunu sembolize etmektedir.¹⁹⁷ Avrupa fikrini günlük hayata yansıtan diğer uygulamalar ise, ortak para birimi Euro (€), pasaport, sürücü ehliyeti, plakalar, posta pulları, CE kalite standartları, yeni marş – Neşeye Övgü (*Ode to Joy*), edebiyat ödülleri, spor karşılaşmaları, Avrupa kültür ayları, Avrupa kültür şehri, Avrupa Birliği gençlik ve eğitim programları (*Erasmus*), turizm vb. uygulamalardı.

Kimliğini dil, etnik köken, coğrafya, vb. kültürel unsurlar üzerine tesis edemeyen Avrupa ulus devlet milliyetçiliğinin ortak tarih ve kültürel miras gibi temel unsurlarını kendisine model olarak belirlemiş ve kimlik politikalarını bunlar üzerine kurmaya başlamıştır.

---

¹⁹⁶ Cris Shore. *Creating People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions* içinde, Chris Shore, *Building Europe, The Cultural Politics of European Integration*, 2000, s. 46.

¹⁹⁷ *Ibid.*, s. 47.

1996 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan ve yapılanmanın kültürel ayağının irdelenmesini amaçlayan raporda,¹⁹⁸ kültür politikasının Avrupa toplum modelinin ortak değerler seti temelinde güçlendirilmesi ve geliştirilmesini öngörmektedir. Bu noktada önemli olan Avrupa siyasileri, entelektüelleri ve elitlerine ek olarak büyük kitlelerde de Avrupa ortak tarih bilincinin oluşturulması hedeflenmiştir. Ancak, bu süreçte dikkat çeken ve tartışmalara yol açan şudur ki; tarih, ulus oluşturmanın temelinde yer alarak geçmiş deneyimlere göre günümüzdeki algılamaların şekillenmesini sağlayarak, “biz” kavramının oluşmasında etkin bir rol üstlenmektedir. Günü tanımlamakta kullanılan geçmişin bir başka fonksiyonu da kapsayıcı ve dışlayıcı sınırların belirlenmesidir. Bu bağlamda Avrupa, geleneğini, belli değer ve davranış normlarını geçmiş ile iç içe bir halde vurgulayarak sürekli yeniden elde edilmektedir.¹⁹⁹

Ulusal kültürlere saygı göstererek sembollerle Avrupa bilincini ve kültürel kimliğini oluşturmayı hedefleyen kültür politikaları, Avrupa Birliği’nin planlanan / öngörülen yapısına ulaşmasında önemli bir araç olarak görülmekteydi. Birliği temsil etmesi açısından oluşturulan semboller, bayrak, logo ve ritüel takvimine ek olarak yapılan değişim programları, kültür şehri uygulamaları, yeni bilgi politikaları, revizyonlar ile eğitim sisteminin Avrupalılaştırılması, kadının kültür oluşturma faaliyetlerindeki önemini vurgulayan projeler ve çeşitli kampanyalar kültürel kimliğin oluşturulmasında en etkili araçlar olarak ortaya çıkmış ve öngörülen Avrupa Birliği’nin oluşturulma çabaları olarak yorumlanmıştır.²⁰⁰ Bunlara ek olarak, kimlik yaratma stratejileri vasıtasıyla Avrupa, vatandaşlarına yakınlaştırılarak “Avrupalı”nın oluşması sağlanmış ve büyüyen Avrupa imajı ile söz konusu gelişim ve büyüme

---

¹⁹⁸ First Report on the Consideration of Cultural Aspects in European Community Action, 1996.

¹⁹⁹ Cris Shore. Creating People’s Europe: Symbols, History and Invented Traditions içinde, Chris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, 2000, s. 41.

²⁰⁰ Sassatelli. 2002, s. 436.

görünür hale getirilmiştir. Nitekim, Citrin ve Sides'in (2004) yaptıkları araştırma sonucunda Avrupalı olmaktan gurur duyanların sayısının, Avrupa'ya bağlı olanlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu durum Avrupa'nın pozitif algılanan kimliğinin bir göstergesi olarak yorumlanmıştır.²⁰¹

Bilgi politikalarında değişiklik yapan topluluk, 1973 De Clereq Raporu'nda; Avrupa'nın Avrupalılara teknik jargon yerine daha basit bir anlatım ile sunulmasının daha verimli olacağını vurgulamış; doğru mesajın hedeflediği kitleye ulaşmasının gerekliliği belirtilmiştir.²⁰² Bu doğrultuda zor anlaşılan Antlaşmalar yerine basit bir dille yazılan, anlaşılabilir, hissedilebilir bir Avrupa Birliği'nin sunulması amaçlanmıştır. Örneğin Sokrates, Leonardo, Erasmus, vb. programlar vasıtasıyla Avrupa'nın gençleri arasındaki etkileşimin artırılması amaçlanmaktadır.

Kültür şehri uygulamaları bünyesinde, Avrupa Birliği, seçilen şehirlerde Avrupalılık bilinci yaratmayı planlayarak, Avrupa'nın ortak kültür mirasını vurgulamaya çalışmaktadır. Ayrıca, hem seçilen şehrin tanıtımı Avrupa'da yapılmakta, hem de Avrupa'nın tanıtımı seçilen şehirde yapılarak iki yönlü bir etkileşim süreci devreye sokulmaktadır. Ancak, Sassatelli'ye göre; sembolik olarak güçlü olmasına karşın söz konusu programda bazı pratik sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin, program bünyesinde düzenlenen etkinliklerin içerikleri incelendiğinde Avrupa boyutunun vurgulanması yerine şehrin tanıtılması ve yöresel farklılıkların daha çok vurgulandığının altı çizilmektedir.²⁰³

Seçilen sembolik imaj ile ne tarz bir Avrupa'nın oluşturulmak istendiği ve sonuç olarak ne tarz bir Avrupa'nın oluştuğu tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Shore'a göre Avrupa yaratılan sembolleri ile insanlık tarihinde yeni bir

---

²⁰¹ Citrin ve Sides. 2004, s. 171.

²⁰² Cris Shore. Creating People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions içinde, Chris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, 2000, s. 56.

²⁰³ Sassatelli. 2002, s. 437-439.

sayfa açmayı hedeflemiş ancak 19. yüzyıl korumacı yaklaşımından vazgeçememiştir. Buna ek olarak, eski ulus devletlerin yaklaşık iki asırdır yaşadığı topraklara kurulan yeni Avrupa, ulus devlet kimlik oluşturma araçlarını kullanan bir şekillendirme yolunu seçmiştir.²⁰⁴ Statik ve iyi tanımlanmış bir kavram olarak betimlenen Avrupa kültürü, dış etkenlere karşı kırılğan bir yapı sergilemiştir.²⁰⁵ Avrupa kültürünün yaratılmasından söz edip, ardından da kültürel farklılıkların çeşitlendirilmesini savunan birlik bu noktada kendi içinde bir ikilem yaşamaktadır.

Nitekim Avrupa tarihi gelişmelerin yanı sıra kölelik, kolonileşme, keşifler ardından artan emperyalist eğilimler, faşizm, nasyonel sosyalizm, 2. Dünya Savaşı vb. hataları da içermektedir. Söz konusu tarih; geçmiş olayları hatırlamak ve asla tekrar yaşanmaması için çaba sarf edilmesi hususu üzerine kurulmuş bir yapıdadır.²⁰⁶ Bunlara ek olarak, Smith'e göre; kültürel kimlik çalışmaları ister istemez Avrupa'nın dışlayıcı bir kimlik oluşturmaya neden olacaktı. Ulus devletlerin kendi bakış açısında şekillendirmeye çalıştığı Avrupa Birliği'nin geleceği ise kapsayıcı ve dışlayıcı unsurlar içerecek, bunun bir sonucu olarak da kültürel kimlik tanımlamaları büyük sorunların çıkmasına neden olacaktı.²⁰⁷

Kapsamı geniş sosyal bir örgüt olarak tanımlanan Avrupa Birliği bünyesindeki, bütünleşme süreci boyunca hem birlik içinde hem de ulusal yapılanmalar içinde kurumsallaşma sağlanarak, kimlik politikaları etkin bir çerçeveye oturtulmuştur. Nitekim ortaya çıkan yeni kurumsal yapıların kimlik oluşturma kapasiteleri de zaman içinde yeni tartışma konularının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Mikro seviyede incelendiğinde Avrupa Birliği kurumlarının kimlik oluşumu ve değişimi üzerindeki etkileri önemli araştırma konuları teşkil etmektedir.

---

²⁰⁴ Erdenir. 2005, s. 130.

²⁰⁵ Cris Shore. Creating People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions içinde, Chris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, 2000, s. 52.

²⁰⁶ Ibid., s. 60.

²⁰⁷ Smith. 1997, s. 340.

Avrupa Birliği kavramsallaştırması, ulus devlet yapısı (sınırlı alan, sınırlı insan topluluğu ve bir dizi yönetim fonksiyonları) temelinde şekillenmiş sosyal bir yapı olarak belirlemektedir. Ancak, milliyetçiliğin politik meşruiyetin kaynağı olduğu söz konusu ulus devlet sistemleri Avrupa Birliği'nde ciddi sorunların da oluşmasına neden olabilmektedir. Neo-fonksiyonalist entegrasyon süreci ile parça parça ilerleyen bütünleşme, klasik devletçilik anlayışının yavaş bir şekilde aşılmasına ve Avrupalı kimliği ve ulus kimlikler arasındaki etkileşimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Tam bu noktada; kurumsallaşma, gerçekleştirilen antlaşmalar ile şekillenmekte ve büyüyerek yatay ve dikey olarak bağlantıların kurulmasını ve sıkılaşmasını sağlamaktadır.²⁰⁸

Laffan'a göre Avrupa Birliği sadece düzenleyici süreçlerle kurulmamakta, aynı zamanda hem normatif hem de bilişsel sistemler içermektedir. Bu bağlamda normatif bakış, ortak değerler, normlar ve rollerin Avrupa Birliği'ndeki önemini incelemekte; bilişsel bakış ise, dünyanın sembolik tasvirini; sembollere, objelere ve faaliyetlere yüklenen anlamları ifade etmektedir. Laffan makalesinde kimlik oluşturuıcı olarak Avrupa Birliği'nin dört önemli yönünden bahsetmektedir; bunlardan ilki, Avrupa Birliği'nin ve üyelik ölçütlerinin varlığının Avrupa'daki devlet kimliğine etkileri; ikincisi, küresel sistemde bir aktör haline gelen birliğin uluslararası bir kimlik geliştirmesi; üçüncüsü, sivil değer ve inançlar sistemi olarak Avrupa Birliği'nin katılımcı devlet değerlerinin şekillenmesindeki etkisi ve son olarak da Avrupa Birliği temelli sembollerin artması ile kimlik inşasında bilişsel boyutun vurgulanmasıdır.²⁰⁹

Avrupa Birliği, devletleri üye ve üye olmayan olarak kategorize ederek bir sınıflandırmaya maruz bırakmakta ve sonuç olarak kapsayıcı ve dışlayıcı unsurların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde, adaylığa kabul genel olarak Avrupalı kimliğinin onaylanması olarak görülmektedir. Ancak Türkiye

---

²⁰⁸ Laffan. 2004, s. 77.

²⁰⁹ Ibid., s. 79.

gibi bir örnekte söz konusu kategorileştirme sürecinin sınıflandırma yapamaması neticesinde belirsizlik durumunu ortaya çıkarması dikkat çeken bir noktadır.

1973 yılından bu yana uluslararası alanda kolektif bir kimlik oluşturmaya çalışan Avrupa, kurduğu Avrupa Siyasi İşbirliği (*European Political Cooperation-EPC*) ardından, söz konusu ortaklığı Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'na (*Common Foreign and Security Policy-CFSP*) dönüştürmüştü; Avrupa'da ve dünyada barış, güvenlik ve gelişimin / ilerlemenin savunulması için Avrupa kimliğinin ve bağımsızlığının güçlendirilmesinin gerektiğini vurgulamıştır. Kendi kimliğini ticaret ve yardım odaklı araçları kullanarak (*Soft Power Instruments*) uluslararası bir aktör olacak şekilde tanımlayan Avrupa Birliği; aynı zamanda ortak değerlere dayalı devletlerarası ilişkiler ile kademe kademe ilerleyen antlaşmalar bazında tesis edilmiştir. Nitekim söz konusu antlaşmalar birliğin hukuku halini almıştır. 1950 yılında Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın da dediği gibi; "Avrupa tek bir plan ya da antlaşmaya göre bir seferde oluşmayacaktır, gerçekleştirdiği başarılar neticesinde inşa edilecektir."²¹⁰

Avrupa Birliği kurumlarında mikro düzeyde bir araştırma yapan Laffan,²¹¹ söz konusu kurumları ulus-üstü kurumlar (Komisyon, Avrupa Adalet Divanı, Avrupa Merkez Bankası, Sayıştay) ve temsil kurumları (Avrupa Bakanlar Konseyi, Avrupa Parlamentosu) olarak sınıflandırmıştır.

Ulus-üstü yapılanmaları çok uluslu ve çok dilli işlevsel yapılanmalar olarak tanımlayan Laffan'a göre; Avrupa Birliği'nin oluşması ile birlikte, hiçbir katılımcı devletten görüş ya da emir almayan Avrupa Birliği komiseri, yargıcı, bankacısı, memuru oluşmuş ve söz konusu kişiler Avrupa'yı oluşturan antlaşmaların koruyucusu sorumluluğunu üstlenmiştir. Birlik tanımının merkezinde bulunan söz

---

²¹⁰ Ibid., s. 81.

²¹¹ Ibid.

konusu kurucu antlaşmalar, hukukun üstünlüğü ve modern liberal demokratik devlet unsurlarını içermekte olup; üzerinde uzmanlaşan avukatların oluşmasıyla birlikte Avrupa genelinde belirleyici etkisi de görülür bir hal almıştır. Avrupa Birliği kurucu antlaşmaları ulusal yasal sistemlere doğru da genişleyerek, bireylerin, şirketlerin ve devlet otoritelerinin hak ve sorumluluklarını etkilemiştir. Ancak kimi zaman ulusal yargıçların, Birlik organları ve ulusal kurumlar arasında kalması neticesinde çeşitli sorunların oluştuğu da gözlenmektedir. Uluslararası bir hukuk olarak Avrupa hukuku, ulusal hukuktan üstündür. Bütünleşmeyi sağlamaya yönelik federatif karakteri dikkate alındığında, açıkça adı konmasa da kurucu antlaşmalar Avrupa Birliği'nin Anayasası olarak nitelendirilebilmektedir.²¹²

Çok sayıda farklı politik kültür, yönetim şekli ve uygulamaları bulunan Komisyon ise diğer ulus üstü kurumlardan farklı görölmektedir. Laffan'a göre; komiserler Avrupalı rolleri ile ulusal kimlikleri arasındaki çizgiyi dengede tutarak, farklı çapraz baskılar altında, Avrupalı gibi davranabilmektedir.²¹³ Komiserler, aslında, Avrupa Birliği çıkarlarını gözeten ve ilgili kuruma hitaben sorumlu olan görevlilerdir. Ancak, bireysel komiserlerin farklı kimlikler taşıması, Komisyon üyelerinin çelişen fikirlere sahip olmasının ve söz konusu üyelerin sektörel kaygılarının kurumsal kimliğin şekillenmesinde çeşitli sapmaların oluşmasına neden olabileceği de gözden kaçırılmamalıdır.

Kurumsal kültür bir örgütün ya da işletmenin resmi olmayan özelliklerinin açıklanmasında kullanılmaktadır. Bu bağlamda örgütsel değişim ve hedeflere ulaşmak için kurumun karakteristiklerinin tanımlanması, soyutlanması ve izole edilmesi gerekmektedir. Ancak bu noktada gözden kaçırılan nokta, insanların söz konusu kültürü oluşturan ve bu kültüre hedef olan taraf olması gerçeğidir. Bu

---

²¹² Erdenir. 2005, s. 159.

²¹³ Laffan. 2004, s. 88.

noktada Komisyon kültürünü incelersek; söz konusu kültürün çalışanların kendilerini ifade ettiği ve örgütün içsel süreçlerini, personel ve yönetim uygulamalarını, hedeflerini, etiğini, işe alım süreçlerini tasvir eden bir olgu olduğu görölmektedir. Aynı koşullar ve kurallar altında çalışan personeli, Komisyonu, bir “ev” olarak tanımlamaktadır.²¹⁴ Nitekim karmaşık bir örgütlenme biçimine sahip söz konusu yapıya şekil veren ve anlam yükleyen de söz konusu kurum kültürüdür.

Avrupa Birliği yapılanmasında, Komisyon; politika sürecinin başladığı, entegrasyonun ilerlediği, antlaşmaların koruyuculuğunun ve zorlayıcılığının gözlendiği, topluluk politikalarının uygulandığı önemli bir ulus üstü yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen görevlerine ek olarak; birlik genelinde günlük faaliyetlerin yönetildiği, bütçenin belirlendiği, iki ya da çok taraflı antlaşmaların yapıldığı merkez görevi de bulunmaktadır. Komisyon görevlilerinin altı önemli görevinden bahsetmek mümkündür; politika geliştirmek, yasa koymak, uygulamak, Birlik politikalarını yönetmek, diplomatlık ve arabuluculuk yapmak.²¹⁵ Ağırlıklı olarak teknik bir kimliğe sahip olan Komisyonun gerçekleştirdiği söz konusu faaliyetlerin tamamı yasalarda belirlenmiştir. Bu nedenle Shore, Avrupa Topluluğunu “kitabın insanları” olarak tanımlamıştır. Ancak bu tarz bir tanımlama eksik kalmaktadır çünkü ifade edilen kitap aslında bitirilmemiş olup, sürekli yeniden yazılmaktadır. Ayrıca, ilgili yazım süreci, tanım içinde aynı zamanda obje olarak gösterilen memurlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sonuç olarak; kurum personeli yasaları hem yaratıcıları hem de koruyucuları olarak karşımıza çıkmaktadır.²¹⁶ Bunlara ek olarak, uluslararası antlaşmalara dair geçerli hakların bir kısmının Avrupa

---

²¹⁴ Cris Shore, A ‘Supranational’ civil service? The role of the Commission in the Integration Process, içinde Cris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, London, Routledge, 2000, s. 131.

²¹⁵ Ibid., s. 142-143.

²¹⁶ Ibid., s. 134.

Birliği'ne devredilmesi ve birlik kurumlarında şeffaflıktan uzak kapalı kapılar ardında bazı kararların alınması güvensizlik kaynağı olarak tartışılmaktadır.²¹⁷

Ek olarak; Avrupa Birliği yasalarının yorumları Avrupa Adalet Divanı tarafından gerçekleştirilmekte olup; yasalarda karşılığı olmayan bazı durumlarda gerekli yasal düzenlemelerle açıklar kapatılmaktadır. Yapılan yorumların farklılaşması çeşitli tartışma konularına yol açmaktadır. Avrupa Birliği'nin kendini yeniden konumlandırma süreci olarak betimlenen söz konusu durumlarda kurumlar kendi kendilerine açık olan noktaları kapatmaktadır. Bu noktada da kendi açıklarını kapatan bir yapının bürokratikleşmesi korkusu oluşmuş ve söz konusu yapıların şeffaflığı tartışılmaya başlanmıştır. Bir başka deyişle Birliğin kalbi olarak sayılan Komisyonunun, hesap verebilirliğinin sınırlı kalması ve söz konusu kurumun denetlenmesinden sorumlu olan Parlamento'nun yetersizliği, bu kurumun giderek Avrupa hükümetinin embriyosu haline geldiği doğrutusunda tartışmalara sebep olmaktadır.²¹⁸

Birlik ruhu; politik bir ideal ve post-milliyetçi bir devlet ve yönetim stili olarak, ulus üstü yapılanma ile somutlaşmıştır. Roma Antlaşması'nın 157. maddesi ve resmi personel düzenlemeleri; birlik çıkarlarına ve kurumlarına bağlı olacak, hiçbir hükümet ya da kurumdan görüş almayacak bir personel şekli öngörmüş ve Avrupa projesinde Avrupa idealine sahip personel tanımlaması yapılmıştır. Nitekim personel alımlarını bu doğrutuda gerçekleştiren Avrupa Birliği'nin ulus üstü kurumlarında yeni Avrupalılar şekillendirilmeye başlamıştır.²¹⁹ Komisyon, mikro düzeyde incelenerek; ulus üstü yapılanma fikri örneklendiğinde; Avrupa Birliği kurumlarında çalışan personelin gelir vergilerinin doğrudan topluluğa ödenmekte olduğu ve söz

---

²¹⁷ Jürgen Habermas. Toward a European Political Community, Society, July/August 2002, s. 59.

²¹⁸ Ibid., s. 145.

²¹⁹ Cris Shore. A 'Supranational' civil service? The role of the Commission in the Integration Process, içinde Cris Shore, Building Europe, The Cultural Politics of European Integration, 2000, s. 140.

konusu kurumun kendi personelini kendi seçtiği, yetiştirdiği ve çalıştırdığı gözlenmektedir.²²⁰ Nitekim Komisyon eski Başkanı Romano Prodi'nin bir konuşmasında;²²¹ "... geleceğin Avrupa liderleri bizim okullarımızdan ve eğitim merkezlerimizden çıkacak ..." şeklinde beyanda bulunması eğitim sistemine verilen önem kadar ulus üstü yapının unsurları üzerine olan hassasiyeti de vurgulamaktadır. Ancak, eğitimin ulusal alan kapsamında kalmasından dolayı, Birliğin söz konusu alandaki hareket kabiliyeti sınırlı kalmaktadır.

Konseylere açısından incelendiğinde ise ulusal aktörlerin buldukları politik ortamdaki alınarak çok uluslu / seviyeli bir ortama getirilmesi ve politika üretmesinin istenmesi, söz konusu yapılanma bünyesinde gerçekleştirilen toplantılarda ulusal çıkarların belirtilmesi, temsil edilmesi ve savunulması gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu nedenle de Konsey başkanının ulus üstü bir rol oynaması ve üye ülke hükümetlerini Avrupa Birliği kapsamındaki politika sorunlarına yönlendirerek, ortak bir bilincin oluşturulması konusunda çalışması beklenmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nde ülkelerini, ülkelerinde ise Avrupa Birliği'ni temsil eden daimi temsilciler (Coreper) etkileşime konu olan iki taraftaki kimlik oluşumu ve şekillenmesinde büyük roller üstlenmektedir.

Parlamento'da ise görevli olan kişiler, genellikle, kendi partileri, ulusları, bölgeleri, parlamento komitelerindeki rolleri ve birlik kurumsal kimliğinin kendilerine çizdiği çerçeve bağlamında farklı kimliklerin etkisi altında kalmaktadır. Avrupa Birliği politikalarının tartışıldığı yer olan Parlamento, ulusal kimlikler ile

---

²²⁰ Ibid., s. 141.

²²¹ Romano Prodi. Enlargement of the Union and European Identity, Speech at the opening of the 2002 / 2003 academic year, Florence, 20 January 2003.
http://europa.eu/constitution/futurum/documents/speech/sp200103_en.pdf, (01.01.2007).

parti propagandalarının asıl çatışmalarının yaşandığı yer olarak tasvir edilmektedir.²²²

Dönemin Komisyon eski Başkanı Romano Prodi'nin 2003 yılında yaptığı konuşmada; kendine has özellikler içeren Avrupa Birliği yapısının dünyadaki politik ve kurumsal alandaki tek yenilik olduğu vurgulanmış ve yalnızca kuralların geçerli olduğu belirtilmiştir. Avrupa Birliği'nin temeli olarak ifade edilen politik seçimlerin aynı zamanda Birlik kimliğini oluşturduğu belirtilerek kimliğe verilen önem tekrar vurgulanmış; tek taraflı yerine ortak kader, birlik ve refah temelinde kimlik tanımı gerçekleştirilmesinin önemine değinerek, kimlikte çeşitliliğin ve çoğulculuğun altı çizilmiştir.²²³

---

²²² Laffan. 2004, s. 85.

²²³ Romano Prodi. Enlargement of the Union and European Identity, Speech at the opening of the 2002 / 2003 academic year, 2003.

4. AVRUPA KİMLİK DÖNÜŞÜM SÜREÇLERİ

Avrupa fikrinin uzun yıllar boyunca geçirdiği dönüşümü ve ilgili dönüşüm süreci boyunca ortaya çıkarttığı ya da bir başka deyişle yarattığı benzerlik – farklılık algılamalarını inceledikten sonra, söz konusu kavramsallaşma sürecinin nasıl işlediğine değinmek gerekmektedir. Gelişim tarihi incelendiğinde; dönüşüm süreci boyunca, değişken dünya yapısında farklı gelişmeler karşısında Avrupa'nın sürekli farklı niteliklerini / özelliklerini vurguladığı ve bu vurgulamalarının bütününden kimlik tanımlamaları elde ettiği dikkat çekmektedir. Bu bölümde günümüz Avrupa yapılanması bünyesinde faaliyet gösteren ve Avrupa / Avrupa Birliği kimliklerinin şekillenmesinde etkin rol oynayan kimlik tanımlama mekanizmalarının işleyiş prensiplerinin, sistem teorisinin öngördüğü girdi, işlem ve çıktı unsurlarından oluşan süreç tanımından faydalanarak, kavramsallaştırılması amaçlanmaktadır.

4.1. Sistem Kavramı ve Unsurları

Sosyal bilimler literatürü incelendiğinde; örgüt kavramı, teknik olarak; çevresinden kaynak temin etmekte olan, aldığı söz konusu kaynakları işleyen ve çıktı üreten durağan ve biçimsel bir sosyal yapı olarak tanımlanmakta olup; çevreden aldığı temel üretim faktörlerinin örgüt bünyesinde işlenmesi akabinde oluşan çıktının yeniden çevre tarafından tüketilmesi sonucu ortaya çıkan bir döngü ifade edilmektedir.²²⁴ Süreç boyunca çevresindeki gelişmeleri, farklılıkları inceleyen ve mevcut anlamlandırmaları kendi bünyesinde işleyerek farklı anlamların oluşmasını sağlayan sistem, nihayetinde ortaya yeni tanımlamaların çıkmasını sağlayarak, hem kendi bünyesinde hem de bulunduğu çevrede “tanımlayıcı” statüsüne ulaşmaktadır.

---

²²⁴ Kenneth C. Laudon ve Jane P. Laudon. Management Information Systems: Managing the Digital Firm, Eighth Edition, Pearson Prentice Hall, 2004, s. 75.

Davranışsal bir bakış açısı temel alınarak örgüt tanımlandığında, belirli bir zaman diliminde çatışma ve çatışma çözümlemesi ile hassas bir şekilde dengelenen hakların, ayrıcalıkların, yükümlülüklerin ve sorumlulukların topluluğu ifade edilmektedir. Davranışsal bakış açısı özellikle örgüt bünyesinde mevcut gruplar arası ilişkilere, ortak değerlere ve yapılanmalara vurgu yapmakta ve söz konusu unsurların genel olarak örgüt yapısının şekillenmesindeki etkisinin altını çizmektedir.²²⁵ Bu bağlamda incelendiğinde söz konusu davranışsal yaklaşım, sistemsel yaklaşıma farklı bir boyut eklemektedir ki bu da sistemin anlamlandırma sürecinin gerçekleştiği merkezin sahip olduğu ortak değerlere ve yapılanmalara olan vurgudur.

Örgütler; içinde buldukları çevre ile karşılıklı olarak sürekli etkileşim içinde bulunmaktadır. Söz konusu etkileşim sürecinde; çevre, örgütün mevcut konjonktürel koşullar çerçevesinde neler yapabileceğini sınırlandırsa da, örgüt de çevresini etkileyerek, onu şekillendirme yeteneğine kimi zamanlar sahip olabilmektedir. Bu noktada bilgi sistemleri (tanımlama mekanizmaları), örgütün hayatta kalabilirliği konusunda kritik bir rol üstlenerek, örgütleri içinde buldukları çevredeki değişimlerden haberdar etmekte ve onların çevresel koşullarla uyumlu bir şekilde hareket etmesini sağlamaktadır.

İstikrarın ve çevreye uyumun sağlanması amacıyla aktif olan bilgi sistemleri; örgüt bünyesinde karar verme süreçlerini, koordinasyonu, kontrolü, analizi ve görselleşmeyi desteklemek için çevreden bilgi toplayan, işleyen, saklayan ve yorumlayan; birbiri ile bağımlı bir şekilde faaliyet gösteren parçaların bütünü tanımlamaktadır. Söz konusu sistemde; girdi, hem örgüt içinden hem de çevresinden elde edilen her türlü veri olarak; işlem süreci, verinin anlam kazanması için geçirdiği dönüşüm, analiz ve düzenleme olarak; çıktı ise işlenmiş veriden elde edilen bilgi

---

²²⁵ Ibid., s. 76.

olarak tasvir edilmektedir.²²⁶ Bu tanımlamalara ek olarak, veri; örgüt içinde ve dışında gerçekleşen olayları temsil eden işlenmemiş ham gerçeklikler olarak karşımıza çıkmakta iken; bilgi ise anlam kazandırılmış / anlamlandırılmış veri olarak belirtilmektedir.

Sonuç olarak; içinde bulunulan konjonktürde gerçekleşen olaylar, mevcut algılamalar, tanımlamalar, ilgili sistem haricinde etkin olan diğer sistemlerin konumları ve ilgili sistemlerin gerçekleştirdikleri tanımlamaların genel çevre üzerindeki görece etkileri (sistemler arasındaki ağırlık merkezlerinin yer değiştirmesi), vb. değişkenler sistemin girdileri olarak tanımlanabilmektedir. Sistem; içinde bulunduğu çevreden edindiği söz konusu bilgileri, davranışsal sistem tanımlamasında da yer alan, kendi bünyesindeki ortak değerleri ve sorumlulukları bazında yeniden tanımlamakta veya anlamlandırmakta olup; ortaya çıkardığı tanımlamalar vasıtasıyla çevresine adapte olabilmektedir.²²⁷

Kendini çevresine adapte etmeyi amaçlayan her sistem / organizma geliştirdiği tanımlama mekanizmaları vasıtasıyla çevresine anlam yüklemektedir. Yükladıkları anlamlarla içinde buldukları çevreye ait belirsizlikleri azaltmakta olan sistemler aynı zamanda söz konusu çevreye karşı kendi imajını da oluşturmaktadır.

Bu noktalardan hareketle söz konusu tanımlama mekanizmalarının üç önemli işlevi olduğu söylenebilmektedir: bunlardan ilki içinde bulunulan karmaşık çevreyi anlamlandırarak (kategorileştirerek) belirsizliklerin kısa süreli azaltılması, ikincisi; belirsizlikler içindeki çevrede tanımlanmış kısımlara karşı kendi kimliğini oluşturarak sistemin kendini tanımlamasını sağlamak; üçüncüsü ise tanımlama mekanizmasının çalışma sıklığına bağlı olarak tanımlayan / belirleyici olarak içinde bulunulan ortamda sistemin üstün bir hale gelmesini sağlamak. Kuşkusuz ki diğer

---

²²⁶ Ibid., s. 8-9.

²²⁷ Ibid., s. 76.

sistemler arasında belirleyici / tanımlayıcı olarak elde ettiği üstünlük sisteme bir güç vermektedir.

Sistem teorisi siyaset bilimlerde ilk olarak David Easton tarafından 1953 yılında kullanılmış olup; bu davranışsal yaklaşım, siyasi bir sistemin belirli sınırları olduğunu ve bu sistemlerdeki kararların işleyen süreçler neticesinde oluştuğunu önermekteydi. Bu bağlamda Easton, söz konusu süreçlerde siyasi olarak açıklanabilecek davranışlar (davranışsal gerçekliği açıklayabilecek bir teori) tanımlamaya çalışmıştı. Easton'un siyasi sistem teorisi iki eğilim içermekteydi: (a) Siyaset için bütünsel / genel bir teori bulmak istemesi nedeniyle, ulusal ve uluslararası siyaset düzeylerinde farklı sistemlerin varlığını reddetmekteydi, (b) Siyaset biliminin ilk görevinin bütün politik sistemlere konu olan genel sorunların (uyum sağlama, hayatta kalma, vb.) analizi olduğunu düşünmekteydi.²²⁸

Easton modeline ait sistem terminolojisi incelendiğinde karşımıza, amaç, unsurlar (kararlar, talepler, destekler, vb.), sınırlar ve çevre kavramları çıkmakta olup, ilgili sistemin işleyişi şu şekilde açıklanabilmektedir:²²⁹

- Politik sistemlerde; belirli bir çıktı (örneğin belirli bir politika) için talepler, bu talepleri destekleyen insanlar ya da gruplar bulunmaktadır.
- Bu talepler ve gruplar sistem içinde karşı karşıya gelmekte, sonuç olarak da kararların oluşmasını sağlamaktadır.
- Karar alındıktan sonra içinde bulunduğu çevre ile etkileşime girmektedir.

---

²²⁸ David Easton. A framework for political analysis, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, N.J., 1965, s. 134-135.

²²⁹ David Easton. A systems analysis of political life, Wiley, New York, 1965, s. 26-33.

- Kararın / politikanın çevre ile etkileşime girmesi, bu kararı / politikayı destekleyen ve karşı çıkan yeni taleplerin ve grupların oluşmasını sağlamaktadır.

Easton, yukarıda belirtildiği gibi işlerse sistemi, istikrarlı bir politik sistem (*stable political system*); eğer işlemezse işlemeyen politik sistem (*dysfunctional political system*) olarak tanımlamıştır. Easton politik sistemleri sürekli bir değişim içinde tanımladığı için sürecin belirli bir eşitlik noktası oluşturmasını reddetmekte ve söz konusu sistemlerin çevresi ile sürekli bir etkileşim içinde bulunduğunu vurgulamaktadır.²³⁰ Easton yaklaşımına yöneltilen eleştiriler ağırlıklı olarak aşağıda belirtilen noktalara olmuştur:

- Teori belirli durumlar yerine genel sorunların incelenmesini öngörmektedir.
- Teorinin yanlışlığının ispatlanması mümkün değildir. (*unfalsifiable*)
- Teori sistemin işleyişinde istikrar öngörmekte olup, sistem hatalarının / çatışmalarının açıklamasını yapamamaktadır.
- Teori sistemin işleyişini bozacak herhangi bir girdinin sonuçlarını tartışmamaktadır.
- Teori ABD politik sisteminin modellenmesi neticesinde oluştuğu için diğer politik sistemlerin açıklanmasında ne derece başarılı olacağı bilinmemektedir.

Easton modeline bir başka eleştiri ise, teoride ifade edilen unsurlar arasında sibernetik bağlantıların tanımlanmamış olması konusundadır. 1940'lı yıllarda ortaya çıkan ve bir disiplin olarak Norbert Wiener öncülüğünde şekillenen sibernetik akım, yaşayan organizmalarda, makinelerde ve kurumlarda geribildirim mekanizmaları

---

²³⁰ Ibid., s. 477-479.

vasıtasıyla kontrol, iletişim ve işleyişi incelemektedir. Disiplinler arası bir gelişim süreci gösteren siberetik; uyarlayıcı sistemler, karmaşık sistemler, kontrol sistemleri, karar destek sistemleri, bilgi teorisi, öğrenen örgütler, vb. birçok kavramın şekillendirilmesinde kullanılmıştır.²³¹ Nitekim sistem teorisi ve siberetik yaklaşım temelinde oluşan “*Sociocybernetics*” akım, bilgi teknolojileri araçlarının kullanımı ile bireysel, toplumsal, örgütsel sorunlara ek olarak uluslararası ilişkilerde gözlemlenen sorunların da yanıtlanmasına çalışmaktadır.

4.2. Bir sistem olarak kimlik tanımlama mekanizmaları

Bir kavram olarak ortaya çıkışından bu yana çok farklı anlamlarla ifade edilen Avrupa, kendini sürekli tanımaya, anlamaya ve kendinden hareketle dünyayı anlamlandırmaya çalışmıştır. Tarihsel olarak incelendiğinde, Avrupa’nın; farklı objeler, olaylar veya idealler temelinde içinde bulunduğu kaotik çevrede kendi kimliğini tanımlamaya çalıştığı gözlemlenmektedir.

Önceki bölümlerde de görüldüğü üzere; farklılıklar temelinde kendi kimliğini tanımlayan Avrupa’nın, aynı zamanda söz konusu farklılıklar ile dünya konjonktüründe “belirleyici” bir rol üstlendiği; günümüze gelindiğinde ise farklılıklar yerine ortak idealler temelinde kapsayıcı bir tanımlama yapmak amacıyla kültür politikaları, komşuluk politikaları, vb. ortak katılımı hedefleyen çeşitli politikaların oluşturulmaya çalışıldığı gözlenmekte olup, söz konusu politikaların ne derece kapsayıcı olduğu da başka tartışma konularının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

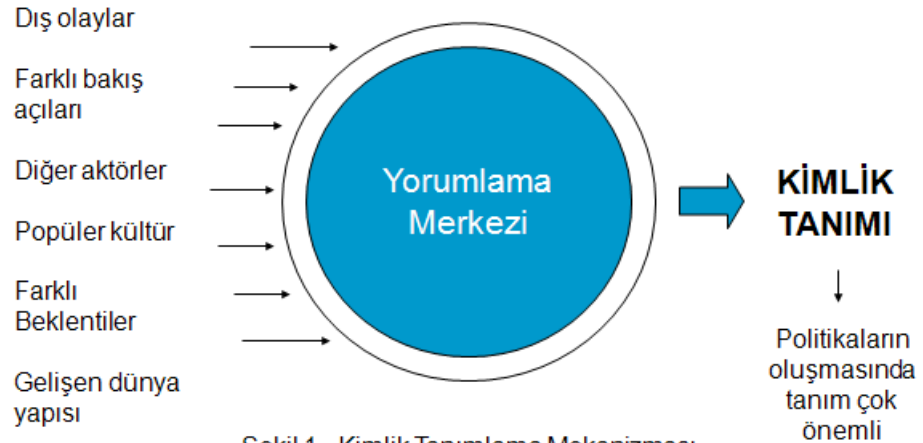
Sistem teorisinden hareketle, Avrupa fikrinin yıllar içinde geçirdiği değişimler incelendiğinde; Avrupa bünyesinde de sürekli olarak çalışmakta olan bir bilgi

---

²³¹ D. J. Stewart. An Essay On The Origins of Cybernetics. (Internet Version), <http://www.hfr.org.uk/cybernetics-pages/origins.htm>, 2000.

sisteminin (karmaşık bir yapılanma içinde olsa da) varlığından söz etmek mümkün olduğu görölmektedir. Nitekim söz konusu sistem vasıtasıyla Avrupa hem kendini hem de çevresini şekillendirebilmekte, olgulara anlam yükleyebilmektedir.

Kimlik tanımlama mekanizmasının, ortaya çıkardığı çok yönlü unsurlar gereği, yapısal olarak tek bir yaklaşımla açıklanması mümkün değildir. İşlevsel görüş; toplumu, parçaları durağanlık ve istikrar oluşturabilmek için çalışan karmaşık bir sistemler bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu açıdan tanımlama mekanizmalarına bakıldığında; söz konusu mekanizmaların da temel işlevinin belirlenmiş sınırlar içinde ve dışında istikrar ve adaptasyonu sağlamak olduğu görölmektedir.

Sistem kavramsallaştırması ile Avrupa Birliği yapılanması incelenip bilgi sistemleri olgusu, ilgili yapılanma dahilinde tanımlandığında; sistemin hem kendi içinden hem de içinde bulunduğu çevreden elde ettiği veri demetlerini anlamlandırılarak bilgi elde edilmesi akabinde farklı tanımlamalara ulaşılması mümkün hale gelmektedir. Süreklilik arz eden söz konusu veri toplama, işleme, bilgi oluşturma ve anlamlandırma sonucu elde edilen tanımın hem içeride hem de dışarıda yayılması; Avrupa Birliği'nin bir sistem kabul edildiği durumda, birlik içinde kimlik / benlik tanımlama süreçlerinin oluşmasını sağlamaktadır. Nitekim oluşan bu

süreçlerden çıkan anlamlar hem bir örgüt olarak Avrupa'nın hem de çevresinin şekillendirilmesinde etkili olmaktadır.

Avrupa Birliği bazında tanımlama süreçlerinin tasvir edilmesinde; sistem yaklaşımının ana unsurları olan sistem *girdilerinin*, söz konusu girdilerin anlamlandırıldığı *dönüşüm sürecinin* ve ilgili süreç sonucu oluşan *anlamın/tanımın*, hem Birlik sınırları içerisinde hem dışında *yayılmalarının* ve yayılma akabinde çevre üzerindeki *şekillendirici etkisi* hususlarının belirginleştirilmesi önem taşımaktadır. Nitekim söz konusu bileşen ve sonuçlardan herhangi birinde yaşanması muhtemel bir sapma neticesinde sistemin hatalı anlamlandırmalar yapmasının mümkün olduğu da gözden kaçırılmaması gereken önemli bir noktadır ki Avrupa tarihinde gözlemlenen söz konusu dışlayıcı ve farklılaştırıcı tanımlamaların oluşum süreçleri önceki bölümlerde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

İçinde bulunduğu çevreyi sürekli yeniden tanımlayarak kendi içsel yapılanmasında ve düzeninde istikrar sağlamaya çalışan Avrupa, çevresiyle uyumlu bir şekilde varlığını sürdürmeye çabalamış ancak farklı tanımlamaların kimlik tanımlama sistemlerinde oluşması nedeniyle çelişkiler ve anlaşmazlıklar ile karşı karşıya kalmıştır. Avrupa'nın farklı zamanlarda farklı süreçler sonucu elde ettiği tanımlamalar, birbirleriyle her zaman aynı özellikleri taşımamış, içeride yaşanan tartışmalara ek olarak dışarıdan gelen beklentiler etkisiyle de farklı görünümde şekillenmiştir.

Avrupa bünyesinde bir bilgi / tanımlama sistemi gibi görev yapmakta olan kimlik tanımlama mekanizmaları, teknik açıdan incelendiğinde; hem kendi bünyesinden hem de Avrupa dışından topladığı bilgileri işleyen, saklayan ve yorumlayan bir yapı teşkil etmektedir. Davranışsal açıdan incelediğimizde ise; farklı

tasarım, kavrayış, imge ve ideolojik çatışmaların birbirleriyle olan ilişkileri²³² sonucu hassas dengenin oluşturduğu bir yapı olarak da tasvir edilebilmektedir.

İçinde bulunduğu çevreden veri toplayan, söz konusu çevreye adaptasyonunu sağlamak amacıyla topladığı verileri yorumlayan, çeşitli tanımlamalara ulaşan ve bu tanımlamaları kullanarak oluşturduğu politikalar vasıtasıyla çevresini yeniden şekillendiren bir sistem olarak ele alındığında; Avrupa Birliği bünyesinde kimlik tanımlama mekanizmasının Birlik kurumları bazında şekillendirildiği / anlamlandırıldığı / tanımlandığı; söz konusu tanımlama mekanizmalarının sonuçlarının ise; Birliğin oluşturduğu politikalar ve Birlik tarafından yayınlanan resmi belgeler vasıtasıyla ortaya çıktığı ve somutlaştığı görölmektedir.

Kavram tanımı dünyanın bir parçasını temsil / ifade eden fikirsel bir yapı olarak karşımıza çıkmakta; değişken ise olaydan olaya değeri değişen kavramlar olarak betimlenmektedir. Bilimsel incelemelerde ise kavramlar arasında sebep sonuç ilişkisi (bildiğimiz bir değişkendeki değişikliğin diğerinde de değişime neden olması) kurabilmek önemlidir. Söz konusu ilişki içinde; değişime neden olan değişken bağımsız; değişen ise bağımlı değişken olarak tasvir edilmektedir.²³³

Avrupa Birliği'nde kimlik tanımlama mekanizması bir kavram olarak ele alındığında bağımsız değişkenlerin Birlik sınırları dışında dünya konjonktüründe gelişen ve uyarıcı nitelik taşıyan olaylardan, bağımlı değişkenlerin ise süreç sonucunda ortaya çıkan tanımlamalardan, kimlik algılamalarından ve söz konusu unsurların somutlaştığı resmi belgeler ve politikalarından oluştuğu gözlenmektedir.

Bir sonraki bölümde söz konusu değişkenler arasında bir korelasyonun kurulabildiği, tanımlama mekanizması olan Birlik kurumlarının söz konusu bağımsız değişkenleri yorumlama süreci ve ortaya çıkardığı somut unsurların (politikalar ve

²³² Kürşat Ertuğrul. AB ve Avrupalılık, Doğu Batı, Yıl. 4, Sayı. 14, Şubat, Mart, Nisan 2001, s. 154.

²³³ John J. Macionis ve Ken Plummer. Sociology: A Global Introduction, Third edition, Pearson Prentice Hall, 2005, s. 52.

resmi belgeler) incelenmesi ile diğer sistemler karşısında kimlik tanımlama süreçlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

4.3. Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizması ve Unsurları

Sistem yaklaşımından hareketle Avrupa Birliği kimlik tanımlama mekanizmalarının unsurları incelendiğinde, temel iki kavram üzerinde durulması gerekmektedir; yorumlama merkezi ve ortak değerler.

Örgüt; bünyesinde karar verme süreçlerini, koordinasyonu, kontrolü, analizi ve görselleşmeyi desteklemek için çevreden bilgi toplayan, işleyen, saklayan ve yorumlayan; birbiri ile bağımlı bir şekilde faaliyet gösteren parçaların bütünü tanımlamaktadır.²³⁴ İçinde bulunduğu çevreden aldığı verileri kendi bünyesinde anlamlandıran söz konusu yapılar nihayetinde ortaya somut unsurlar çıkarmaktadır. Bu noktadan hareket ederek; yorumlama merkezi, sistem tarafından toplanan verilerin işlendiği ve anlamlandırıldığı yer olarak tanımlanabilmektedir. Mevcut konjonktüre, alınan uyarıların etkisine ve sistemde söz konusu uyarana ait önceden tanımlanmış bilgilere bağlı olarak; çıkan tanım da farklılıklar göstermektedir. Yeni bir tanımlamanın yapılması akabinde kimlik atıfları, politika ya da resmi belge şeklinde somutlaşan çıktılar olarak belirlemektedir. Sistemin içinde bulunduğu kaotik çevrede gerçekleşen olgulara karşı ortak tavrını ve imajını oluşturan söz konusu somut çıktılar, sistemin çalışma ilkeleri ve anlamlandırma süreci hakkında da gösterge niteliği taşıyan unsurlardır.

Kurumsal anlamda 1990'lı yıllarda belirgin bir şekilde yeniden yapılanmaya başlayan Avrupa Birliği'nde; günümüzde, Komisyon, Konsey ve Parlamento siyasi iradenin şekillendiği; Birliğe yön ve şekil veren politikaların oluştuğu kurumlar

---

²³⁴ Kenneth C. Laudon ve Jane P. Laudon. 2004, s. 76.

olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer Avrupa Birliği kurumlarından farklı olarak, söz konusu kurumlar üzerine gerçekleştirilen tartışmaların literatürde kapladığı yer dikkat çekmekte olup, ilgili tartışmaların özellikle kurumların meşruiyeti ve şeffaflığı üzerine olduğu görölmektedir.

Avrupa Birliği yapılanmasında Komisyon; politika sürecinin başladığı, bütünleşmenin ilerlediği, çok taraflı antlaşmaların yapıldığı ve gözetildiği, politikalarının uygulandığı, Birlik gündelik faaliyetlerinin yönetildiği önemli ulus üstü bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapısal olarak incelendiğinde, önceki bölümlerde de değinildiği üzere, Birliğin diğer kurumları arasında kendine has özellikleri bulunan Komisyon, Birlik çapındaki politikaların şekillenmesinde ve oluşmasında kuşkusuz en önemli merkezdir. Birlik organlarından Konsey ve Parlamento ise daha çok uzlaşma merkezleri olarak faaliyetlerini sürdürmekte, Komisyon tarafından kategorileştirilen, işlenen ve sunulan bilgiler üzerinden tartışma konularını oluşturarak, söz konusu uzlaşma faaliyetlerini yerine getirmektedirler. Ayrıca ilgili kurumlarca yayınlanan birçok resmi yayın da Komisyonun ve alt organlarının çalışmaları vasıtasıyla anlamlandırdığı olgular üzerinden hazırlanmakta olup, temel kaynak olarak kullanılmaktadır.

Foucault'a göre güç; kendi faaliyetlerini denetleyerek, politik sorunu yasal ve teknik açıdan sürekli yeniden tanımlamakta olup, bu sayede bulunduğu evre içinde kendini üstün kılmaya devam etmektedir.²³⁵ Avrupa'da; çevresindeki her türlü olguyu kendine özgü rasyonellikte tanımlamaya çalışan bir tanımlama merkezinden söz etmek mümkün olup, Avrupa tarihinde söz konusu tanımlamalar; doğu – batı, İslam – Hristiyanlık, (az gelişmiş) güney - (endüstriyellemiş) kuzey, Protestan - Katolik, komünist blok – kapitalist blok gibi şekillenmiştir. Söz konusu

---

²³⁵ Erdenir. 2005, s. 136.

tanımlamaları gerçekleştiren birimler, içinde buldukları zaman dilimlerinde, iktidarı ellerinde bulundurmuş, tanımlamaları vasıtasıyla kendi varlıklarını ötekilerin üzerinden, “üstünlük kurarak” yansıtmışlardır.

Günümüzde kurumsal açıdan Komisyon incelendiğinde, literatürde Komisyonu eleştiren makaleler de göz önünde bulundurulursa, ulus üstü bir yapı olarak kurumun Birlik yapısındaki ve politikalarındaki şekil verici etkisi açık bir şekilde gözlenmektedir. Ayrıca ulusal yapılanmalarda ilgili kurumun bağımsızlığı ve şeffaflığı konusunda tartışmalara da rastlanmaktadır. Kendine has, çok yönlü / kozmopolit “Avrupalı” kültürüne sahip olan söz konusu kurumun ortaya çıkardığı politikalar da farklılıklar teşkil etmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, içinde bulunduğu karmaşık dünya yapılanmasında; toplanan veriler üzerinden bilgi üretiminin yapıldığı ve söz konusu bilgileri mevcut kültürü içinde işleyerek, Birlik adına politikaların şekillendirilme sürecinin başlatıldığı yer olan Komisyon, bir tanımlama mekanizması olarak tasvir edilebilmektedir.

Avrupa Birliği’nin, sürekli bir değişim halinde olan çevreye olan uyumunu, tanımlama mekanizması olarak faaliyet gösteren Komisyon vasıtasıyla gerçekleştirdiği sınıflandırma ve anlamlandırma süreçleri ile sağladığını belirttikten sonra; söz konusu mekanizmanın çıktıları olarak, Birlik tarafından yayınlanmış resmi belgelerin incelenmesinin ilgili mekanizma hakkında bize yeterli bilgiyi sağlayacağı düşünülmektedir.

Yayınladığı resmi metinler vasıtasıyla çevresindeki karmaşık yapıyı standartlaştırmaya ve öngörülebilir bir hale getirmeyi amaçlayan Avrupa Birliği; kullandığı güçlü kitle iletişim araçları ağı vasıtasıyla standartlarını yaygın hale getirebilmektedir. Avrupa Birliği’nin hazırladığı belgeler, raporlar, istatistiksel veriler, vb. kaynakların dünyanın farklı bölgelerindeki farklı çalışmalar dahilinde

kullanıldığı ve atıfta bulunulduğu göz önünde bulundurulursa, söz konusu yazılı-resmi metinlerin şekillendirici ve tanımlayıcı etkisi daha da belirgin bir hal alacaktır.

Sınıflandırma ve anlamlandırmanın yapıldığı Komisyon'da söz konusu fonksiyonların hangi koşul ve bilgiler paralelinde gerçekleştirildiği dikkat çekilmesi gereken bir başka noktadır. Çotuksöken'e göre;²³⁶ Avrupa, kendisi olmayanı tanımlarken, aslında kendi var oluşunu hep bir süreklilik içinde gözden geçirmekte, kendini yeniden kurgulamakta olup bu nedenle varlığını kendisi olmayana borçludur. Ayrıca, dünyaya açılan, dünyanın başka bölgelerine yönelen Avrupa tüm dünyadan sorumludur. Çünkü dünyanın öteki bölgelerine kendi ekseninin dışına çıkmakla ulaşmıştır. Sonuç olarak, kendinden farklı olanları inceleyen, sınıflandıran ve işleyen Avrupa, bu sayede "ideal Avrupa" tanımına ulaşabilmiştir. Olumsuzluklara atfedilerek ortaya çıkarılan ideal tanım,²³⁷ atıfta bulunanı birinci planda, atıfta bulunulmanı ise ikinci planda olacak şekilde betimlemiştir. Önceki bölümlerde incelendiği gibi keşifler akabinde başlayan kolonileşme süreci, Avrupa bakış açısından dünya hakkında yapılan tanımlamaların görünür hale geldiği güzel bir örnektir.

İdeal Avrupa tanımı üzerine gerçekleştirilen çalışmalar vasıtasıyla söz konusu idealin sınırları belirlenmeye çalışılmış ve bu sınırlar içerisinde ortak değerler vurgulanmaya başlanmıştır. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupa'nın bulunduğu konumdan günümüzdeki etkin haline ulaşmasını sağlayan da söz konusu idealin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla hayata geçirilen ve ortak değerlerin su yüzüne çıkarılmasını amaçlayan uygulamalar ve politikalar bulunmaktadır.

Avrupa tarihinde uzun yıllar vurgulanarak farklılıkların tanımlanmasında kullanılan ortak değerlerin ağırlığı zamanla tanımlama mekanizmalarında da

---

²³⁶ Çotuksöken. 2001, s. 49.

²³⁷ Mehmet Ali Kılıçbay. Fakir Akrabanın Talihi, Doğu Batı, Yıl. 1, Sayı. 2, Şubat, Mart, Nisan 1998, s. 64.

artmıştır. Ancak, günümüzde ortak değerlere yapılan atıflar dışlayıcı unsurların belirmesi sorununu ortaya çıkarmış, çemberin içinde olanların tanımlanması, dışında bulunanların da tanımlanmasına neden olmuştur. Örneğin Avrupa Birliği tarafından yayınlanan ve uluslararası sorunların çözümü konusunda öneri niteliği taşıyan gündem belirleyici metinler incelendiğinde, Avrupa ortak değerleri temelinde “uygun olan / olması gereken” durumun tasvir edildiği ve bu yolla da Avrupa idealinin ve bu idealler çevresinde birleştii belirtilen katılımcıların oluşturduğu birlik mevcudiyetinin tekrar tekrar vurgulandığı görölmektedir. Bir başka örnek olarak, Birlik ile ilişkilerinde üyeliğe aday statüsünde olan ölkeler için yayınlanan yıllık ilerleme raporları ilgili ölkelerdeki ilerlemenin durumunu göstermekle kalmayıp, aynı zamanda Avrupa Birliği’ne ait standartların, ideallerin ve değerlerin vurgulanmasını ve yeniden üretilmesini de sağlamaktadır. Aday üye ölkelerdeki incelemeleri vasıtasıyla oluşturulan bilgi Avrupa bünyesindeki yapılanmanın sürekli olarak sınanmasına ve eksikliklerinin telafi edilmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle de söz konusu belgelerin hem yineleyici (Avrupa Birliği’nin statüsünü güçlü kılan), hem de belirleyici / tanımlayıcı özelliği bulunmaktadır.

Sonuç olarak; Birlik tarafından yayınlanan resmi belge ve metinlerin incelenmesi, Avrupa bünyesinde işlemekte olan tanımlama mekanizmaları hakkında kuşkusuz önemli bilgiler sağlayacak ve söz konusu mekanizmaların sonuçlarının öngörülmesi açısından bazı getirileri olacaktır.

Bir sonraki bölümde Avrupa Birliği tarafından, 1993 yılından 2006 yılının sonuna kadar yayınlanmış resmi belgeler detaylı olarak incelenecektir. İlgili belgeler kapsamında gerçekleştirilen kelime taraması neticesinde; yıllar itibariyle, Avrupa Birliği’nin vurgulamakta olduğu unsurların belirlenmesi sağlanarak söz konusu

unsurlar üzerinden kimlik tanımlama mekanizmasının işlevselliği ve ortaya çıkardığı sonuçlar sorgulanacaktır.

4.4. Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizması Çıktılarının İncelenmesi

Avrupa Birliği'nin yayınladığı resmi metinlerin tanımlama mekanizmasının ortaya koyduğu sürecin bir ürünü olduğu önceki bölümlerde detaylı bir şekilde belirtilmişti. Bu bölümde, Birliğin resmi internet sitesinden²³⁸ temin edilen resmi metinlerden; 1994 – 2003 Birlik İlerleme Raporları, 1998 – 2006 Birlik Ortak Strateji Belgeleri, 1993 – 2006 Avrupa Birliği Konseyi Sonuç Bildirgeleri, 1998 – 2006 Komisyon basın açıklamaları ve konuşmaları, Türkiye adına 1998 yılından bu yana hazırlanan İlerleme Raporları ve Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi; belirlenen 36 kelime bazında taranarak, yıllar itibariyle incelenmiştir. Söz konusu kelimelere yapılan vurguların zaman içinde gösterdiği değişim irdelenmiş ve sonuç olarak ilgili vurguların değişimine bağlı olarak tanımlama mekanizmalarında anlamlandırma / tanımlama süreci örneklendirilmiştir.

Tarama sürecinde kullanılan 36 kelimenin seçilmesinde, Avrupa tarihini şekillendirmiş çoğu unsurun yanı sıra günümüzde önemini koruyan hususlar da göz önünde bulundurulmuştur. Söz konusu tarama, önem sırasına göre dizilmiş; “*Kimlik (Identity), Doğu (East), Batı (West), Doğulu (Eastern), Batılı (Western), Batı (Occident), Doğu (Orient), Avrupa (Europe), Avrupalı (European), AB (EU), Birlik (Union), Dil (Language), Din (Religion), Ulusal (National), Milliyet (Nationality), Milliyetçi (Nationalist), Kültür (Culture), Sınır (Frontier), Vatandaşlık (Citizenship), Demokrasi (Democracy), Hukukun Üstünlüğü (Rule Of Law), İnsan Hakları (Human*

---

²³⁸ Europe – Official Internet Site, http://europa.eu/index_en.htm, 2007.

Rights), *Özgürlük (Liberty)*, *Katılım (Accession)*, *Askeri Güç (Military)*, *Türkiye (Turkey)*, *İslam (Islam)*, *İslami (Islamic)*, *Güvenlik (Security)*, *Kurumlar (Institutions)*, *Kapasite (Capacity)*, *Medeniyet (Civilization)*, *Ortak (Common)*, *Komisyon (Commission)*, *Konseyl (Council)*, *Müslüman (Muslim)*” kelimelerinin resmi metinlerde aranması ve tekrarlanma miktarlarının belirlenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Tarama işleminin tamamı İngilizce kelimeler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Birliğin zaman içinde geçirdiği ilerleme sürecinin iç politika (genel ekonomik durum, büyüme, rekabet, istihdam, kurumlar, vatandaşlık, faaliyetlerin finansmanı, iç pazar, sektörler, vb.) ve dış politika (genişleme, ortak dış ve güvenlik politikası, bölgesel ortaklıklar, uluslararası arenadaki güncel sorunları, vb.) alanlarında incelenmesini konu alan Birlik İlerleme Raporlarından²³⁹ 1994 ve 2003 yılları arasında yayınlanan toplam 10 belge tarama sürecine dahil edilmiştir.

Birlik Ortak Strateji Belgeleri ise içinde bulunulan güncel gelişmeler ve koşullar bağlamında (ekonomik ve politik) Birliğin stratejilerini ve bakış açısını betimlediği metinler olup; tarama sürecine 1998 – 2006 yılları arasında yayınlanan toplam 9 belge dahil edilmiştir.

Aday olan ülkelerin üyelik sürecinde hangi aşamada olduklarını belirten ve yılda bir yayınlanan ilerleme raporlarında; Birlik değerlerinin süreklilik içinde vurgulanması ve Avrupa imajının devamlı yeniden yaratılması önem arz ettiğinden, tarama sürecine eklenmiştir. 1998 – 2006 yılları arasında Türkiye için hazırlanan toplam 9 İlerleme Raporu çalışma bünyesinde incelenmiştir.

1998 – 2006 yılları arasında Komisyon tarafından yapılan toplam 173 basın açıklaması ve konuşma da taramaya dahil edilmiş olup, Komisyonun mevcut koşullar

---

²³⁹ Söz konusu raporlar Avrupa Parlamentosu’na sunulmakta olup, Parlamento’nun denetimi söz konusu noktada etkinleşmektedir.

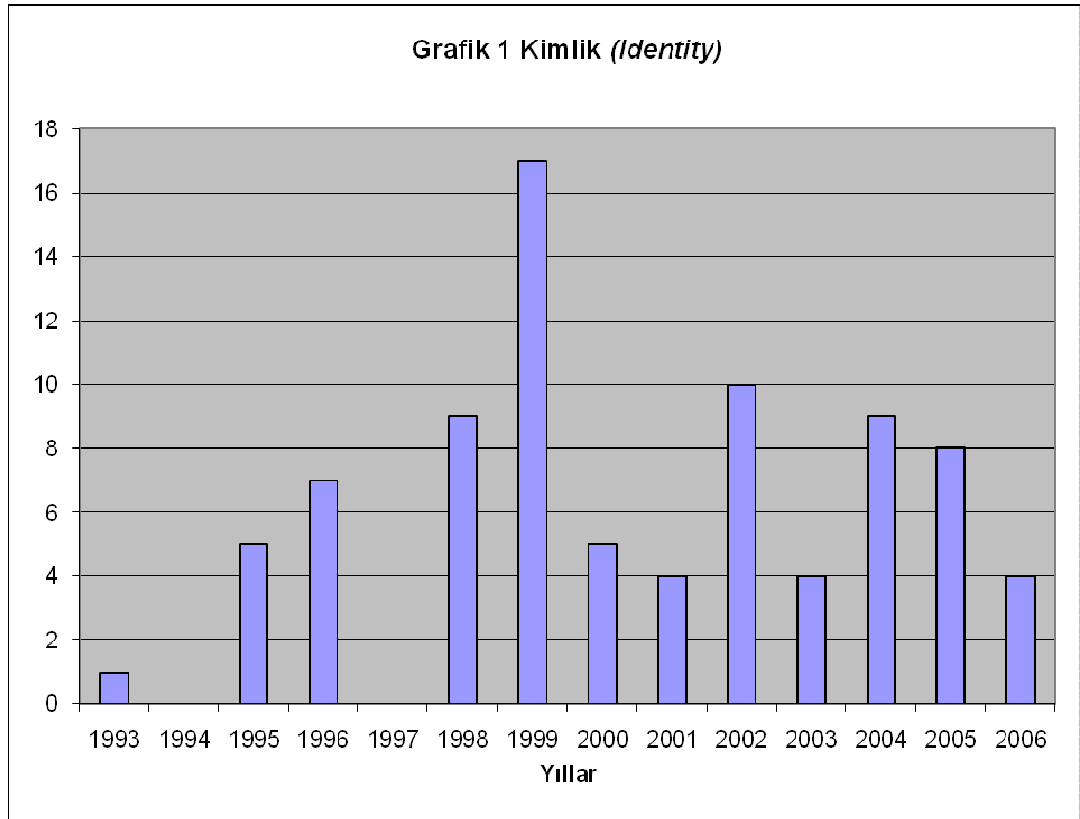
altında yaptığı açıklamaların ve tanımlamaların etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Son olarak, Aralık 2003 tarihinde Birlik tarafından yayınlanan Avrupa Strateji Güvenlik Belgesi de taramaya eklenmiş ve söz konusu belge üzerinden Avrupa'nın güvenlik gibi temel bir konudaki vurgulamaları irdelenmiştir.

Taramaya dahil edilen ve toplam 52 adet olan 1993 – 2006 yılları arasında yayınlanmış Avrupa Birliği Konseyi Bildirgeleri ise Birliğin yılda birkaç kez düzenlediği, üst düzey katılımcı profiline (üye ve aday ülke başbakan ve bakanları) sahip görüşmelerin sonuç metinlerinden oluşmaktadır.

Toplam 254 belge üzerinden yapılan çalışmaya ait tarama sonuçlarını gösterir detaylı tablo ekte sunulmuştur. (Tablo.1) Ayrıca, tarama sürecine dahil edilen belgelerin tamamına ve söz konusu belgeler bazında hazırlanmış tarama sonuçlarına ekte sunulan veri diskinden de ulaşılabilmektedir.

Tarama sonuçları incelendiğinde; kimlik kavramının Birlik tarafından 1993 – 2006 yılları arasında toplam 83 kez vurgulandığı ve söz konusu vurguların yarısından fazlasının 1999 yılından bu yana gerçekteşiği gözlenmektedir. 2000'li yıllarla dünya konjonktüründe başlayan süreçte, etnik ve bölgesel kimliklere olan vurgunun artış göstermesi ve kimlik olgusunun ön plana çıkması neticesinde, söz konusu kavrama verilen ağırlık yıllar itibariyle Avrupa Birliği resmi metinlerinde de görünür hale gelmiştir. (Grafik 1) Ancak ilgili yıllarda Birlik çapında uygulanmaya başlanan kimlik politikaları ve bu politikalar hakkında yapılan tartışmaların yoğunluğu dikkate alındığında, kimliğe yapılan atıflar beklenen düzeylerin altında gözlenmiştir.

Delgado-Moreira 1997 yılında hazırladığı bir çalışmada, Birlik tarafından yayınlanan resmi antlaşmaların taramasını yaparak “Avrupa Kimliği”nin tanımına ulaşmaya çalışmıştır.²⁴⁰ Ancak yaptığı tarama sonucunda kesin bir tanıma ulaşamayan Delgado-Moreira, resmi belgelerde Avrupa Kimliği konusunda sembolik değerlere, politikalara, vb. unsurlara atıflara rastladığını vurgulamıştır. Nitekim yapılan tarama neticesinde kimlik kavramına az sayıda ulaşılmışının bir nedeninin de kimlik kavramına yapılan dolaylı atıflar olduğu düşünülmektedir. Delgado-Moreira makalesinde ayrıca kültürel vatandaşlık kavramının kültür ve vatandaşlık kavramları ile bağlantılı olduğunu ifade etmiş olup, ilgili kavramın birinci sınıf vatandaşlık ve kültürel farklılıklara saygıyı hedeflediğini belirtmiştir.²⁴¹ Bu iki hedefe herhangi bir çatışma yaşamadan ya da ulusal birliği tehdit etmeden ulaşma fikrinin Avrupa kimlik projesi dahilinde mümkün olmadığını belirten Delgado-

²⁴⁰ Juan M. Delgado-Moreira. Cultural Citizenship and the Creation of European Identity, *Electronic Journal of Sociology*, 1997, <http://www.sociology.com/content/vol002.003/delgado.html>, 2007, s. 10.

²⁴¹ *Ibid.*, s. 16.

Moreira, söz konusu projenin konu olarak kültür ya da vatandaşlık arasında seçim yapmayı zorunlu hale getirdiğini vurgulamıştır. Yapılmış olan tarama dahilinde kültür ve vatandaşlık kelimelerine gerçekleştirilen atıflar incelendiğinde, yıllar itibariyle kültür kelimesine yapılan vurgu sayısının daha yüksek olduğu; 2005 yılında kültüre 48, vatandaşlığa 3; 2006 yılında ise kültüre 12, vatandaşlığa 1 kez atıfta bulunulduğu görölmektedir.

Ergun'a göre, bir kültür, bireylerin kişiliklerinde psikolojik/ruhsal/manevi bir temel oluşturacak kadar gerçeklik kazanmışsa, o kültür, kültürel kimlik olarak özellik taşıyor demektir.

“Bir kültürün, bireylerin kişiliklerinde psikolojik / ruhsal / manevi bir temel oluşturmasını şöyle açıklamak gerekir: Bir kişinin kimliği, bir kültüre bağlılık olarak/aidiyet olarak sürdükçe, bir toplumsallaşma sürecinin sonucu olarak, o kişide oluşan kültürel kimlik duygusu, bağlı olduğu/ait olduğu kültürün değerlerinden oluşuyor demektir. Fakat belirli bir toplumda, bir kişinin kimliği, egemen bir kültüre bağlılık olarak sürdüğu gibi, başka bir egemen olmayan kültüre bağlılık /aitlik olarak da sürüyorsa o kişinin ikinci kişiliği oluşuyor, oluşmuş ya da oluşacak demektir.”²⁴²

1999 yılında yapılan bir Eurobarometer çalışmasında, Avrupa'da Avrupalılar tarafından paylaşılan bir kültürel kimlik olup olmadığı araştırılmıştır. Söz konusu araştırma sonucunda katılımcıların %49'unun bu tarz bir kimliğin varlığını kabul etmediği, %38'inin ise var olduğunu belirttiği tespit edilmiştir.²⁴³

Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan Eurobarometer raporlarında, katılımcı profili olarak “Avrupa vatandaşları”nın vurgulanması dikkat çeken bir özelliktir. Nitekim söz konusu vurgulama ile Avrupa yurttaşlığına dair bir farkındalık yaratılmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Birlik tarafından yayınlanan ve taraması yapılan belgelerde ise yurttaşlık / vatandaşlık (*citizenship*) kelimesine; 2004 yılında 11, 2005 yılında 3, 2006 yılında ise 1 kez vurgu yapıldığı görölmektedir.

²⁴² Ergun. 2000, s. 13-14.

²⁴³ European Commission. How the Europeans see themselves - Looking through the mirror with public opinion surveys, 2001, http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_documentation/05/index_en.htm, 2007, s. 12.

Maastricht Antlaşması ile Avrupa gündemine gelen yurttaşlık kavramı, bireylerin eşitlik ilkesi doğrultusunda belirli evrensel hak ve görevlerle, bir ulus devletin üye olma durumunu / rolünü ifade etmekte olup, zaman içinde göç, misafir işçiler, mülteciler, vb. etkenler neticesinde karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Bu bağlamda Avrupa yurttaşlığı ulus devlet ötesinde bir vatandaşlık yaratılmasını amaçlayan özgün bir deneyim olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa vatandaşlığı kavramının öne sürülmesinde belirgin bazı nedenler bulunmaktadır;²⁴⁴

“Üye ülkeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaması ve vatandaşların başka ülkelerde de kendi ülkelerinde olduğu gibi hareket edebilmelerini sağlamak; Halktan kopuk olarak elit kesimler tarafından yönlendirilen bir Avrupa projesinde Birliğe olan desteğin azalması akabinde Avrupa bütünleşme sürecinde ekonomik boyutun ötesinde sosyal, kültürel ve siyasi bir boyut elde edilmesini sağlamak ve demokrasi açığını engellemek; Eurobarometer raporlarında sadece küçük azınlıkların kendini Avrupalı hissediyor olması nedeniyle Avrupalı kimliğini eğitim programları, akademik hareketlilik, vb. yollarla pekiştirmektir.”

Birliğe üye her ülke vatandaşı aynı zamanda Avrupa vatandaşı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde Avrupa Birliği vatandaşlığının temelinde ulusal yurttaşlık yatmaktadır. Avrupa yurttaşlığı ilkesinde kültürel düzeyde ulusal kimliklerin korunması, siyasi kimlik olarak ise Avrupalı kimliğinin kabul edilmesi öngörülmekte ve bu durum mevcut kimliklere sadece yeni bir kimlik eklenmesi sonucunu doğurmaktadır. Kimliklerin hiyerarşik bir yapıda olduğu düşüncesi ile birlikte söz konusu durum Avrupa vatandaşlığı-ulusal vatandaşlıklar arasında bir seçim yapılmasını öngören ve çatışma ile sonuçlanan hatalı bakış açılarının oluşmasına neden olmaktadır. Altınbaş Avrupa kimliği ile Avrupa vatandaşlığı arasındaki çelişkiyi şu şekilde betimlemektedir;

“Avrupa yurttaşlığı ilkesinin kimlik yaratma amaçlı oluşturulduğu düşünüldüğünde, şöyle bir sorun ortaya çıkmaktadır: Avrupa kimliği mi Avrupa yurttaşlığı ilkesinin içini dolduracaktır, yoksa Avrupa yurttaşlığı ilkesi mi ortak bir Avrupa kimliği oluşturacaktır? Yurttaşlık ilkesinin başarısızlık nedeni, içinin boş olması ile Avrupa halkı ve Avrupa kimliğinin eksikliğine bağlanabilir. O halde, Avrupa bürokratlarının kimlik oluşturma amacıyla Avrupa yurttaşlığı ilkesini yaratmasına rağmen, aslında önce

²⁴⁴ Deniz Altınbaş. Avrupa Kimliği: Avrupa Kimliği Var Mıdır? Kimlik Yaratma sürecinde Türkiye'nin yeri nedir?, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi – ASAM, Ekim 2006, <http://www.asam.org.tr/yayinevi/kitapdosyagoster.asp?ID=113>, 2007, s. 9.

kimliğin yaratılmış olması gerektiği savunulabilir. Bir başka ifadeyle, AB'nin bir halka ve bir devlete sahip olmaması, bu düşuncenin başarisını etkilemiştir.”²⁴⁵

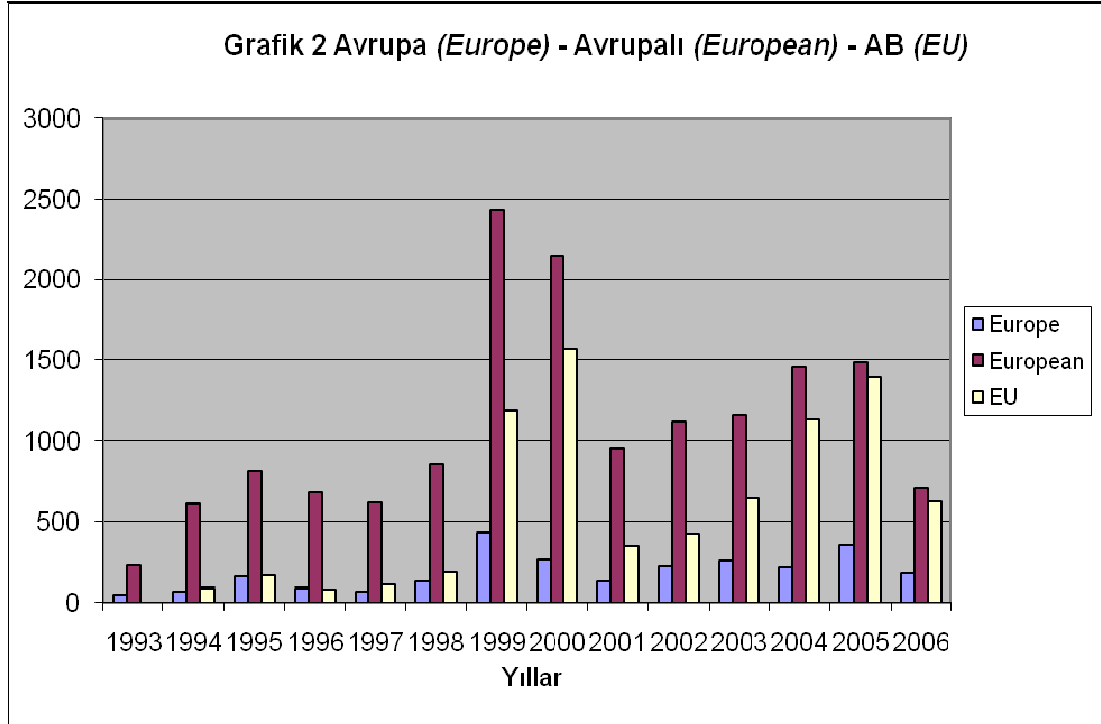
Komisyon tarafından hazırlanan 65 numaralı Eurobarometer arařtırması²⁴⁶ (Mart-Mayıs 2006) incelendiğinde, önceki Eurobarometer raporlarından farklı olarak, Avrupa kimliğinin rapor içerisinde ayrı bir üst başlıkta izlendiği dikkat çekmektedir. İlgili raporun Avrupa kimliği bölümünde, halk tarafından Avrupa kimliğinin nasıl algılandığı; Avrupa Birliği bayrağı, Avrupalı ve Avrupa Birliği'nin yesi olma hissi bağlamında araştırılmıştır. Araştırma katılımcıların %92'sinin Avrupa bayrağını tanıdığını ve tanıyanların da %91'inin bu bayrağın Avrupa ile ilgili unsurları (Avrupa, Avrupa Birliği, Topluluk, Ortak Pazar, Konsey, vb.) ifade ettiğinin bilincinde olduğunu göstermiştir. Katılımcıların %63'nn kendini Avrupa'ya, %50'sinin Avrupa Birliği'ne, %90'ının ise kendi ülkelerine bağlı hissettiği grlmektedir. Katılımcılara Avrupa Birliği'nin kendilerine neyi ifade ettiği sorulduğunda ise; Birlik dahilinde seyahat, eğitim ve çalışma zgrlğ (%50), Euro - € (%39), kültürel şitlilik (%26), paranın boş yere harcanması (waste of money - %22), bürokrasi (%21), kültürel kimliğin kaybı (%13) sonuçları elde edilmiştir.

Yapılan resmi belge taramalarında ise, Avrupa, Avrupalı kavramlarına ve AB (EU) kısaltmasına yapılan atıflarda yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlenmekte olsa da, genel bir artış eğiliminden söz etmek mümkündür. Özellikle Avrupa bilincinin oluşturulması konusunda hayata geirilmif politika ve uygulamaların göreceli etkisi söz konusu eğilimde izlenmektedir. Ancak ‘‘Avrupalı’’ kavramına yapılan vurgu (15.336 kez) karşısında, ‘‘Avrupa’’ kavramına yapılan vurgunun (2.694 kez) düşük kaldığı gözlenmektedir. 65 numaralı Eurobarometer araştırmasında, Avrupa, Avrupa

²⁴⁵ Ibid., s. 11.

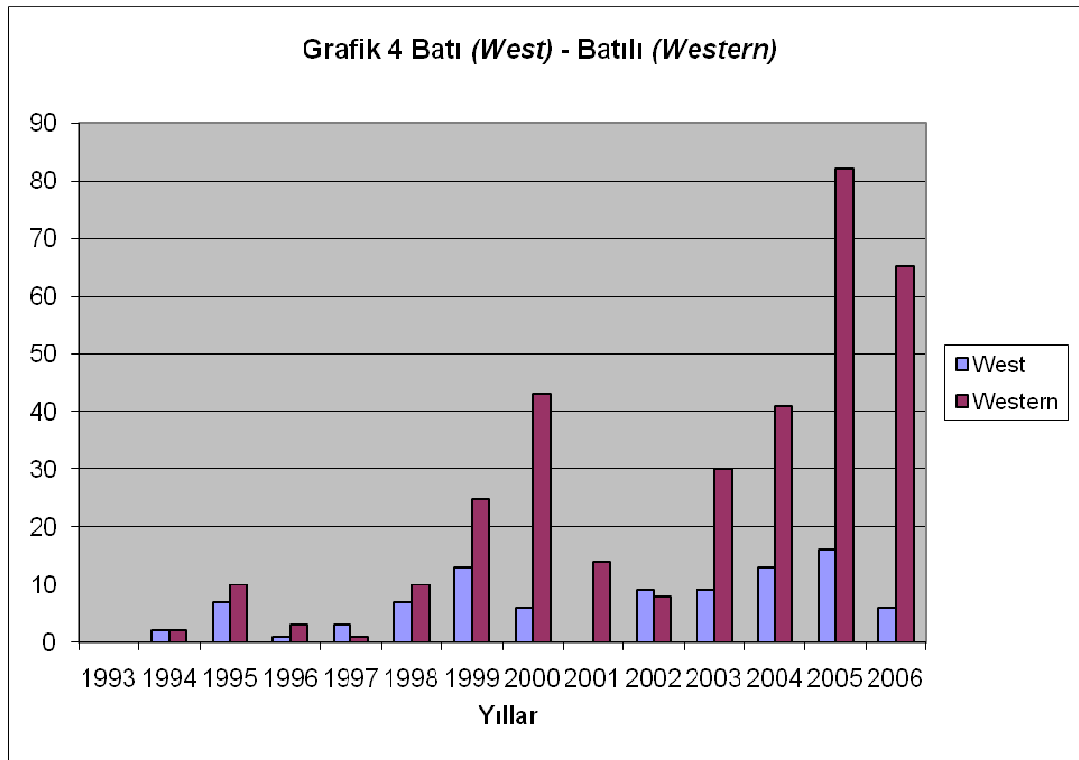
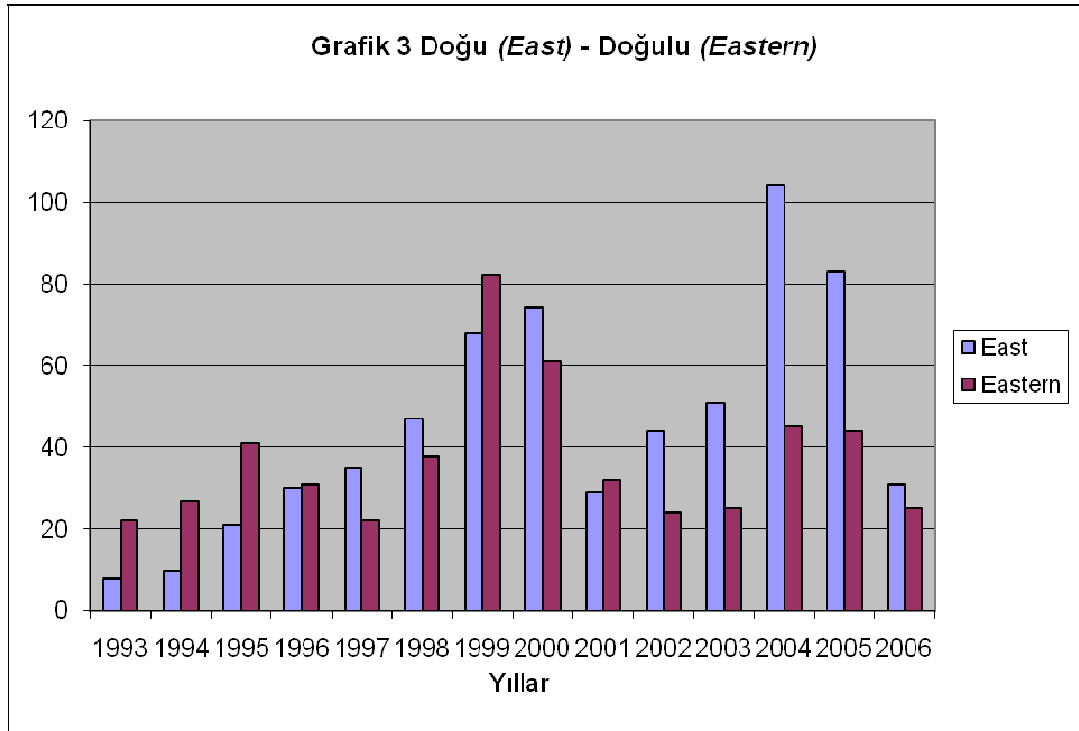
²⁴⁶ European Commission. Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 67-68.

Birliği ve Avrupalı kavramlarına olan bağlılığın katılımcıların ilgili kavramlar hakkında sahip oldukları bilgi düzeyleri ile doğru orantılı olduğu belirtilmiş olup, bu nedenle de bireylerin Avrupa Birliği hakkındaki bilgilerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir.²⁴⁷ (Grafik 2)

Avrupa tarihi boyunca atıfta bulunulan “Doğu”ya ise yıllar itibariyle 1154 kez atıfta bulunulurken, söz konusu vurgu sayısı “Batı” için sadece 426’da kalmıştır. Doğu – Batı kavramlarına yapılan atıfların yıllara göre dağılımı Grafik 3 ve Grafik 4’teki gibidir.

²⁴⁷ European Commission. Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 72.

“Doğu”ya yapılan atıfların dalgalı bir seyir izlemesine rağmen, “Batı”ya yapılan atıflarda gözlenen genel artış trendi dikkat çekmektedir. Ayrıca “Orient” kelimesinin yıllar itibariyle sadece 4 kez kullanılması bir başka önemli nokta olup; Delanty’nin ve özellikle de Said’in belirttiği gibi Avrupa’nın kolonileşme kültürünü

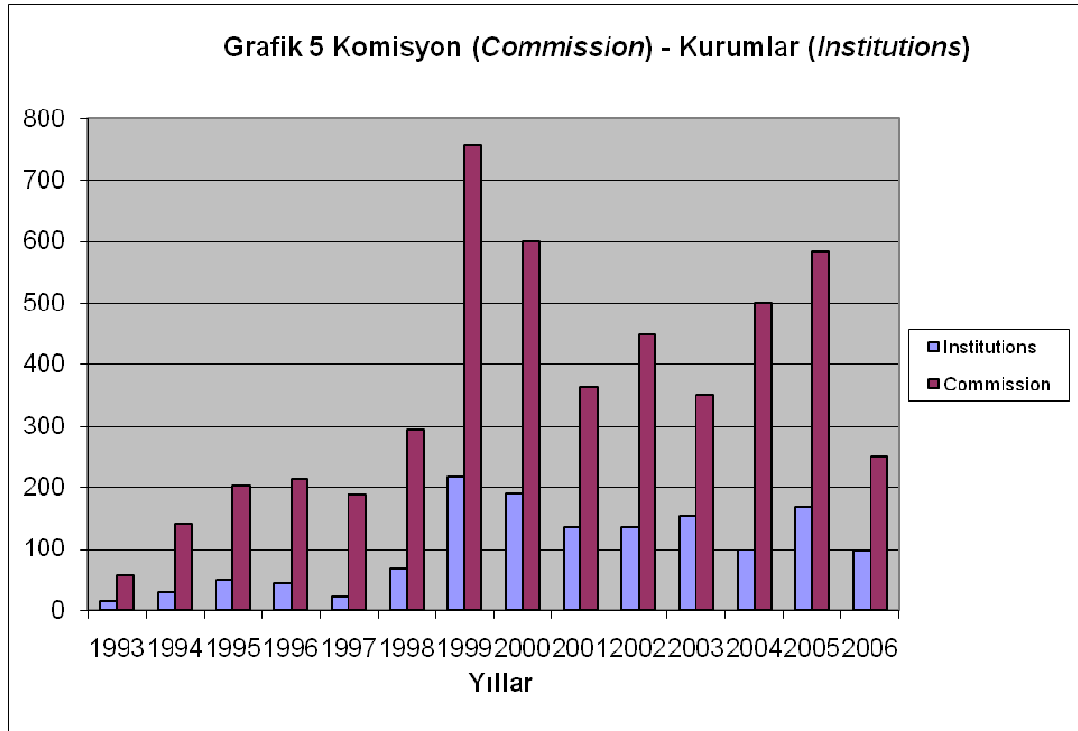
çağrıştırdığı nedeniyle kullanılmadığı düşünölebilmektedir. Ayrıca tarama süreci boyunca “Occident” kelimesine ise hiç rastlanmamıştır.

Genel olarak kurumlara hitaben yapılan atıflarla karşılaştırıldığında, Komisyon’a yapılan vurgunun son yıllarda artış gösterdiği izlenmektedir. Söz konusu artış eğiliminin 2000’li yıllarda başlayan kurumsal tabanın güçlendirilmesi ve yetkilerin tahsisine yönelik çalışmaların artışı akabinde yeni oluşumların ortaya çıkmasından kaynaklandığı düşünölebilmektedir. (Grafik 5) 65 numaralı Eurobarometer araştırmasında, katılımcıların %89’unun Avrupa Parlamentosu’nu tanıdığı, %81’inin ise Avrupa Komisyonu’nu duyduğu ve bu duyanların %70’inin ilgili kurumun öneminin farkında olduğu belirtilmiştir.²⁴⁸ Yıllar itibariyle incelendiğinde, Avrupa Komisyonu hakkındaki olumsuz görüş seviyesinin %33 seviyelerinden %29 seviyelerine gerilediği ve 2006 yılı itibariyle ilgili kuruma güvenme eğiliminde (2005 Sonbahar’da %46) olanların %47 seviyesine çıktığı, güvenmeyenlerin ise %29 seviyesinde olduğu gözlenmektedir.²⁴⁹

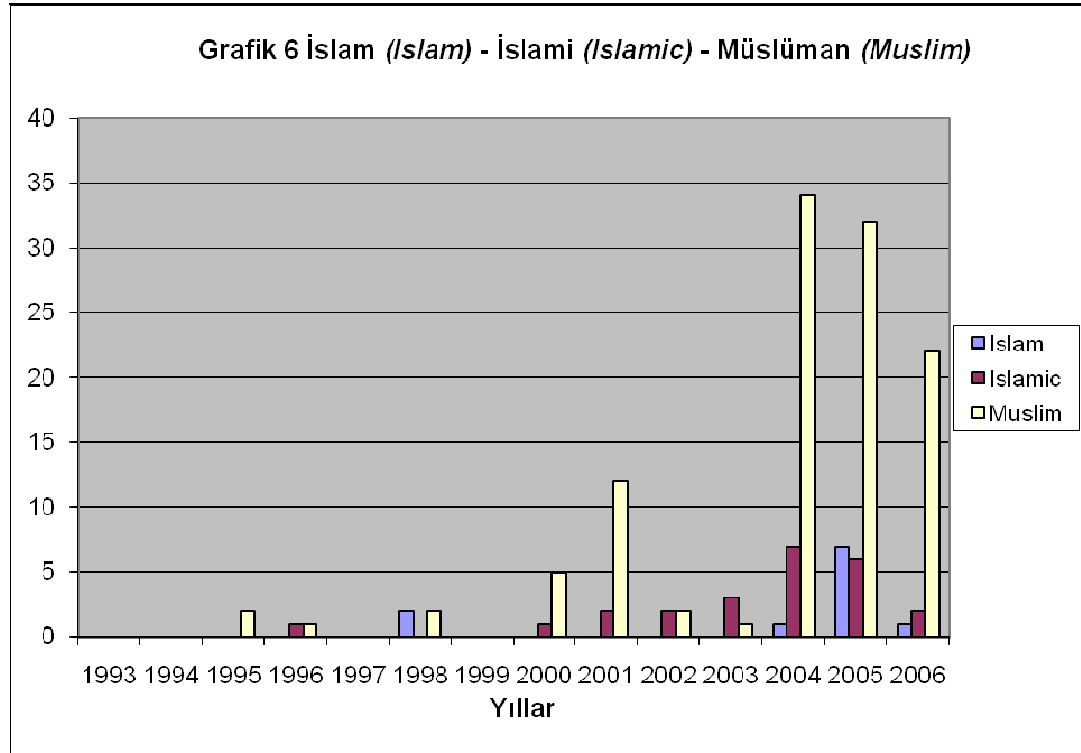
²⁴⁸ European Commission. Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 92.

²⁴⁹ Ibid., s. 94.

1993 yılından 2006 yılına kadar yayımlanan resmi belgeler incelendiğinde, İslam'a yönelik kavramların vurgulanma sıklığındaki azlık (2005: 45 vurgu, 2006: 25 vurgu) söz konusu taramanın bir başka dikkat çekici sonucudur. Ancak 2004 yılından bu yana, söz konusu kavrama yapılan vurguda gözlenen artışta; Birliğin kültürler arası diyalogu arttıracak politikalara yönelmesinin ve 11 Eylül ile birlikte bir çok kişi tarafından İslam'ın terör ile özdeşleştirilmesinin etkisinin olduğu düşünülmektedir. (Grafik 6) Müslümanlara yapılan vurguların, önceki yıllar ile kıyaslandığında, 2004 yılından itibaren belirgin halde geldiği; 2004 yılında 34, 2005 yılında 32, 2006 yılında ise 22 atıf yapıldığı izlenmektedir. Tarih boyunca İslamiyet Avrupa'nın en ciddi ötekisi olarak belirmişse de, 20. yüzyıl ikinci yarısına kadar Avrupalıların Müslümanlar hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını söylemek pek mümkün değildir. 1950'lerle birlikte Müslüman kökenli işçi ve göçmenlerin Avrupa'ya akmasıyla beraber, Avrupalılar da Müslümanları keşfetmeye başlamışlardır. Dolayısıyla Müslüman kavramı göçmen kavramı ile beraber anılır olmuştur. Ancak ilerleyen zamanda yaşanan ekonomik krizler neticesinde işsizliğin artmasıyla

Avrupa'nın kıt kaynaklarına birer rakip olarak görölmüşlerdir.²⁵⁰ 11 Eylül sonrası dönemde Avrupa kamuoyunda İslamiyet'e yönelik korku ve kuşuların artmasıyla yabancı işçi, göçmen ve sığınmacı kavramları ile terörist ve uyuşturucu kaçakçısı kavramları beraber anılmaya, Avrupa'daki yerleşik Müslümanlar potansiyel El-Kaide militanı olarak algılanmaya başlanmıştır.²⁵¹

Kuşkusuz 2003 yılında Birlik tarafından başlatılan kültürler arası diyalogun da (Dialogue between Peoples and Cultures in the Euro-Mediterranean Area)²⁵² İslam ve Müslümanlara yapılan vurgulamaların artışında etkisi bulunmaktadır.

66 numaralı Eurobarometer araştırmasında, her 10 katılımcıdan 4'ü göçmenlerin kendi ülkelerine çok şey kattığını savunmakta iken bu görüşü savunmayanların oranının %52 seviyesinde olması dikkat çekmektedir.²⁵³

²⁵⁰ Erdenir. 2005, s. 194.

²⁵¹ Ibid., s. 195.

²⁵² Euromed Heritage Official Web Site, <http://www.euromedheritage.net/index.php>, 2007

²⁵³ European Commission. Eurobarometer 66 - Public Opinion in the European Union, September-October 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 43.

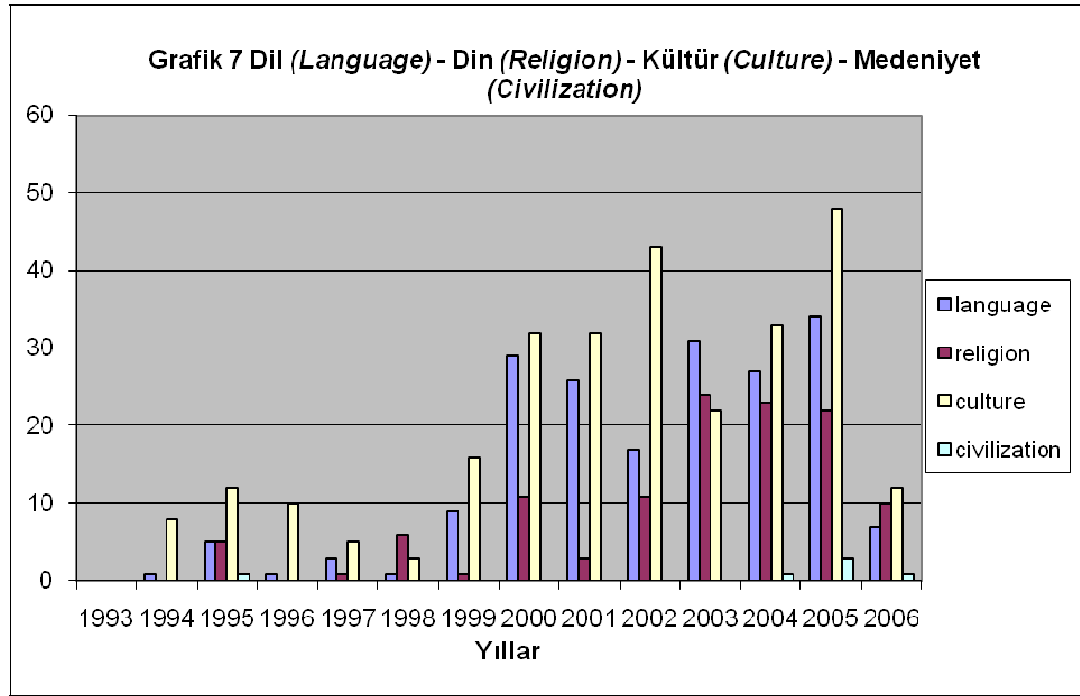
11 Eylül olayları sadece Avrupa üzerinde etkili olmamış, dünya çapında da çeşitli sonuçlar doğurmuştur. Keyman, 11 Eylül 2001 tarihini uluslararası ilişkilerde bir kırılma noktası olarak tanımlamakta olup ilgili tarih sonrası yaşananları şu şekilde betimlemektedir;

“11 Eylül eylemi sonuçları açısından yaşadığımız dünyayı, risk, belirsizlik, muğlaklık ve güvensizlik olguları tarafından tanımlanan bir dünyaya dönüştürdü. Sürekli bir terör korkusunun dokunduğu, devletlerin haydut ve demokratik devletler olarak tanımlandığı, savaş olgusunun normalleştiği,... günlük yaşamın yarattığı güvensizliğin yaygınlaştığı bir dünya bugünün dünyası. Bu dünyada risk güvenin yerini alıyor, askeri güvenlik hukukun üstünlüğü ilkesine öncül sayılıyor, ulusal güvenlik bireysel özgürlük ve insan haklarını ikincil plana atıyor, savaş temelli dünya vizyonları yaşanan ekonomik kalkınma ve demokratikleşme sorunlarını sürekli olarak dışlıyor. Böyle bir dünya hukuk ve adalet olgularını göz ardı ettikçe, uluslararası ilişkiler, terörü minimize etmek yerine, terör eylemlerine yol açacak ya da bu eylemleri kışkırtacak bir niteliğe giriyor.”²⁵⁴

Birlik genelinde yayınlanmış resmi belgeler baz alınarak dil, din, kültür ve medeniyet kavramlarına yapılan vurgu miktarları incelendiğinde; kültür kavramına yapılan vurgunun yıllar itibariyle geliştirilen kültür programları paralelinde genel olarak artış eğilimi gösterdiği izlenmekte olup, dine yapılan vurgunun ise 1993 – 2000 dönemi ile karşılaştırıldığında, 2002 ve 2005 yılları arasında yükseldiği gözlenmektedir. Ancak medeniyet kavramının Avrupa tarihinde önemli bir kavram olarak belirmesine rağmen Birlik resmi belgelerinde yalnızca 6 kez değinildiği ve söz konusu vurguların büyük bir kısmının son üç yıl içerisinde gerçekleştiği görülmektedir. (Grafik 7)

---

²⁵⁴ Keyman. 2005, s. 226.

Avrupa Birliği'nin üzerine inşa edildiği temel değerler olan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve özgürlük kavramlarına yapılan vurgulamalar yıllar itibariyle incelendiğinde; özellikle insan haklarına yapılan vurgulamaların (toplam 1.483 kez) 1999 yılından bu yana belirginleştiiği ve artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. (Grafik 8) Söz konusu durum insan haklarına verilen önemin kuşkusuz açık bir göstergesidir. İnsan haklarından sonra en çok vurgulanan kavram olan demokrasi yıllar itibariyle toplam 552 kez, özgürlük 58, hukukun üstünlüğü ise 477 kez vurgulanmıştır.

65 numaralı Eurobarometer araştırmasında, 2005 yılında %45 seviyesinde olan Avrupa Birliği'ne güvenin, %48 seviyesine yükseldiiği görülmektedir. Ancak, katılımcıların %54'ü kendi sesinin Avrupa Birliği'nde dikkate alınmadığını savunmaktadır.²⁵⁵ Kendi isteklerinin dikkate alındığını hissedenler Avrupa Birliği'nin önemli alanlarda olumlu bir rol üstlendiğini düşünmektedir.²⁵⁶ Ayrıca Avrupa Birliği işleyişini anlayıp anlamadıkları sorulduğunda katılımcıların

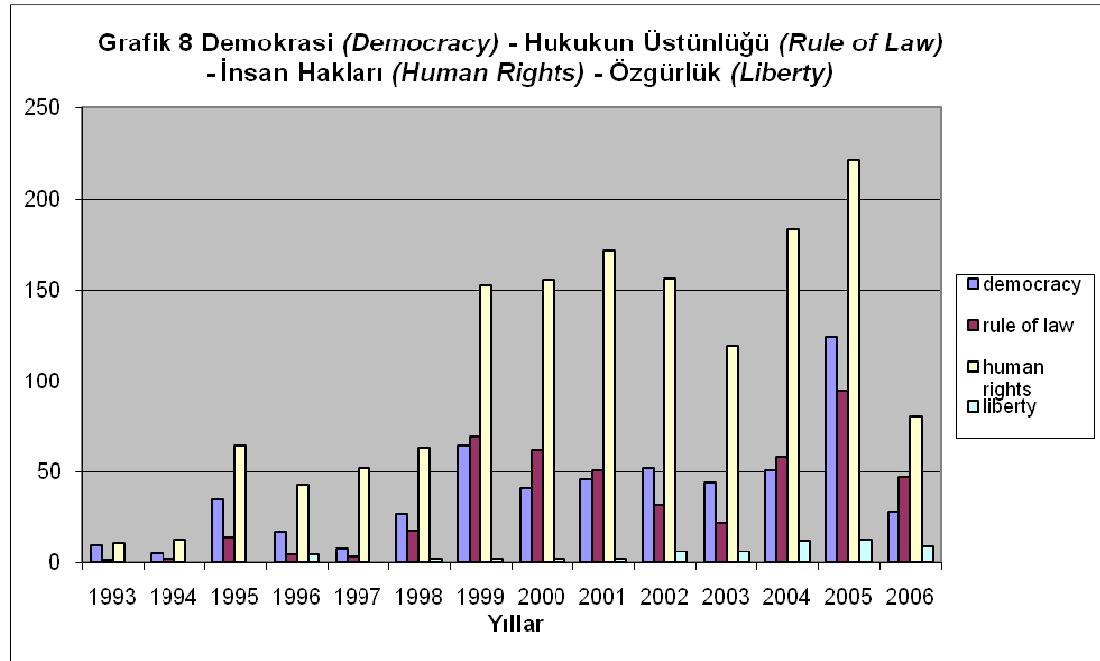
²⁵⁵ European Commission. Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 58.

²⁵⁶ Ibid., s. 64.

%46'sının anladığı, %46'sının ise anlayamadığı belirtilmiş olup; 2005 yılı baharında hazırlanan 64 numaralı Eurobarometer ile karşılaştırıldığında anlayanların sayısında %5 oranında artış yaşandığı tespit edilmiştir.²⁵⁷

66 numaralı Eurobarometer araştırmasında, Avrupa Birliği'ni temsil eden değerlerin başında insan hakları (%38), demokrasi (%38), barış (%36), hukukun üstünlüğü (%24) ve diğer költürlere saygının (%19) geldiği görölmektedir.²⁵⁸ Özellikle her üye devlette insan haklarının bireysel değerler arasında ilk üç içinde yer aldığı dikkat çekmektedir.

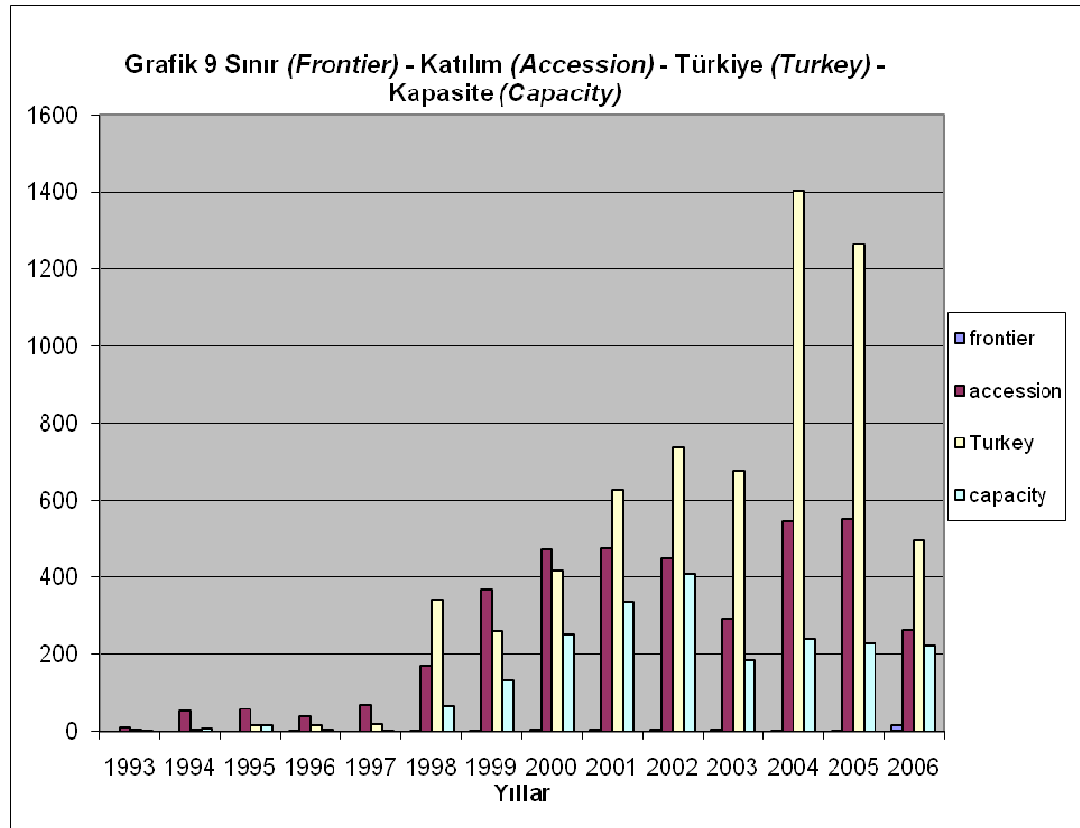
Genişleme politikaları açısından belgeler incelendiğinde; 1997 yılına kadar Türkiye'ye az sayıda vurgu yapan Birliğin; ilgili yıl gerçekleştirilen Lüksemburg Zirvesi neticesinde tüm adaylar için yıllık ilerleme raporlarının hazırlanmasını kararlaştırdığı ve bunun akabinde katılım ve kapasite konuları üzerinde ciddi vurgulama artışlarının oluştuğu gözlenmektedir. Ayrıca Türkiye'nin genişleme stratejileri konusundaki tartışmaların da temel unsuru haline geldiği gözlenmektedir.

²⁵⁷ Ibid., s. 107.

²⁵⁸ European Commission. Eurobarometer 66 - Public Opinion in the European Union, September-October 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 34.

Söz konusu kavramlar yanında Birlik sınırları hakkında herhangi bir belirgin ifadenin olmaması da dikkat çekmektedir. Bu durumun kesin sınırların çizilmesinin, genişleme taraftarı ve karşıtları arasında, oluşturması muhtemel gerginliklerin engellenmesini amaçladığı düşünülmektedir. (Grafik 9)

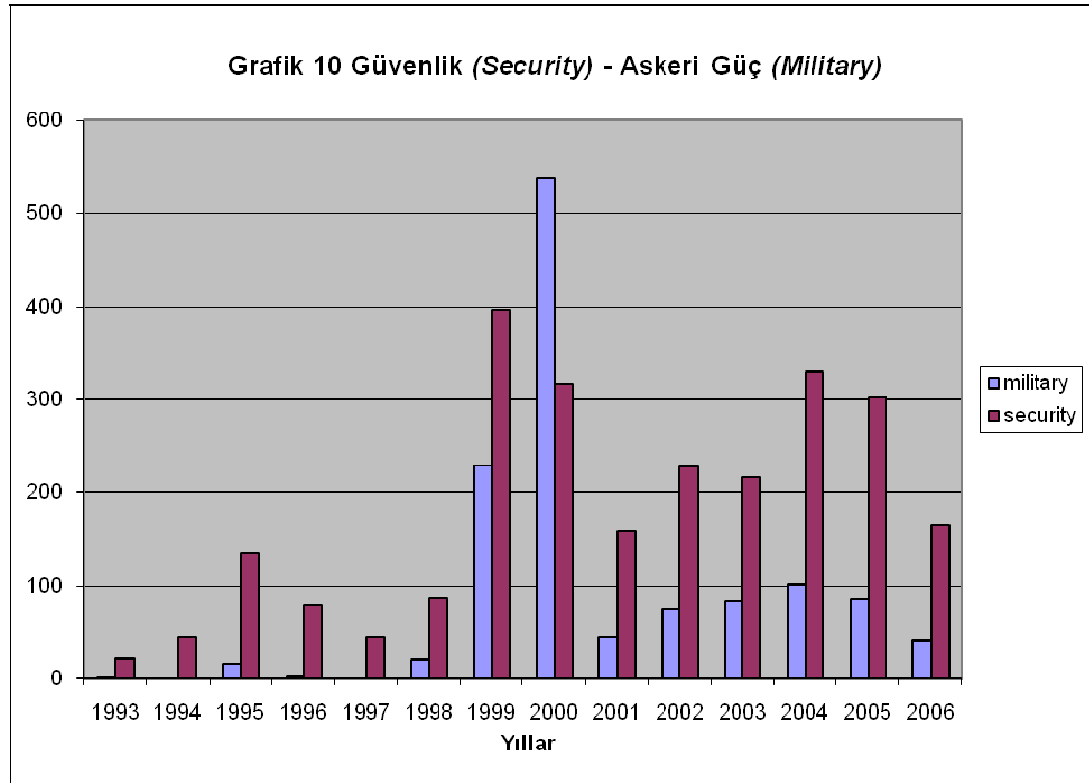
66 numaralı Eurobarometer araştırmasında, genişleme konusunda Birlik üyelerinin fikir ayrılığı içinde oldukları görülmektedir: genişlemeyi onaylayanların %46, onaylamayanların ise %42 seviyesinde olduğu izlenmektedir.²⁵⁹ Katılımcılara göre Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği iki koşula bağlıdır: insan haklarına sistematik saygı (%83), ekonomik seviyesindeki olumlu gelişmeler (%76). Türkiye'nin Birliğe üyeliğinin; Avrupa'nın gelişmiş ülkelerine olan göç miktarını tetikleyeceği düşüncesi %63 seviyesinde, Avrupa Birliği'nin bölgedeki güvenliğini artıracacağı düşüncesi ise %35 seviyesindedir.²⁶⁰

²⁵⁹ Ibid., s. 28.

²⁶⁰ European Commission. Eurobarometer 64 - Public Opinion in the European Union, October-November 2005, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 139.

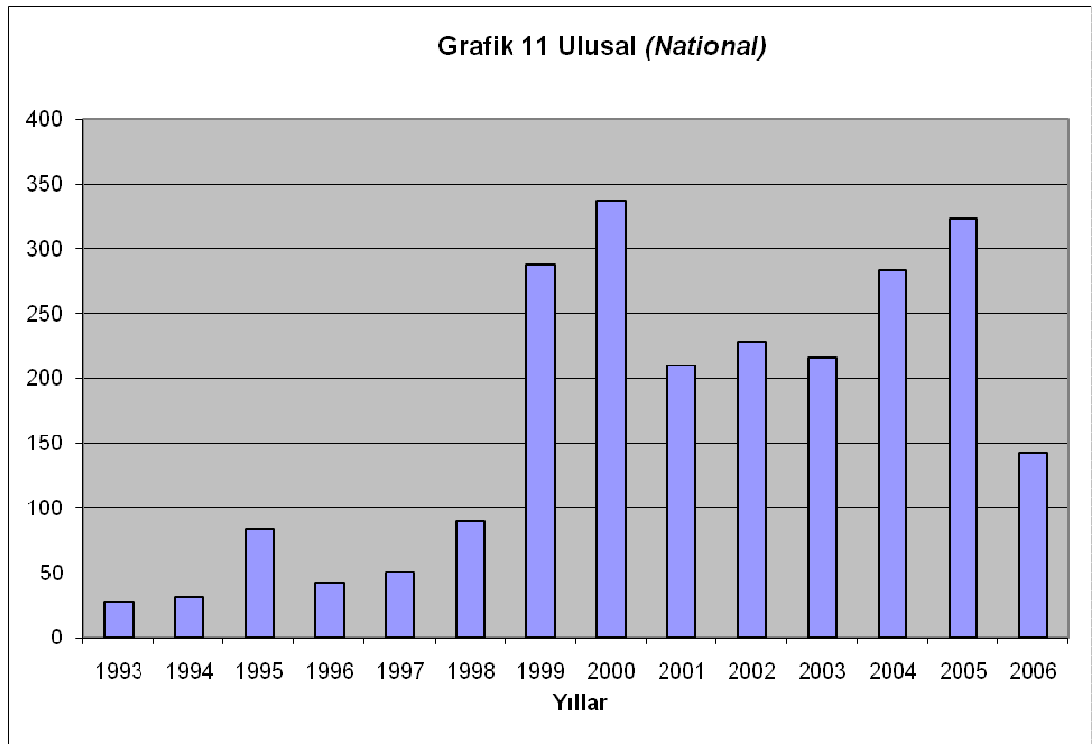
1999 yılından bu yana Avrupa Birliği gündeminden düşmeyen güvenlik konusuna yayınlanan resmi belgelerde toplam 2.530 kez vurgu yapılmıştır. 2003 yılında Avrupa Güvenlik Strateji belgesinin yayınlanmasıyla birlikte, artış 2004 yılında belirginleşmiş ve gündemde kalmaya devam etmiştir. Buna karşın askeri güce olan atıflar ise dalgalı bir seyir izlemiştir. (Grafik 10) 65 numaralı Eurobarometer verileri incelendiğinde, Avrupa Birliği'nde ortak bir savunma ve güvenlik politikasına olan desteğin 2005 yılında %77 seviyesinde iken 2006 yılında %75'e gerilediği izlenmektedir.²⁶¹

Avrupa Birliği'nin temel yapı taşı olarak betimlenen ulusal yapılanmalara hitaben gerçekleştirilen vurgulamaları, yıllar itibariyle incelersek; 1999 – 2005 döneminde bir artış eğiliminin söz konusu olduğu gözlenmektedir. Bütünleşme sürecinin ivmelendirildiği ilgili yıllarda resmi belgelerde ulusal yapılara yapılan vurguların artış göstermesi dikkat çekmektedir. (Grafik 11) Nitekim bu noktada bütünleşme

²⁶¹ European Commission. Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 120.

sürecinde oluşturulmak istenen Avrupa imajına ulaşmada kullanılan araçların istenilen sonuca ulaşmada yararlı olmadığı açık bir şekilde görülmektedir.

61 numaralı Eurobarometer raporunda katılımcılara yakın gelecekte kendilerini Avrupalı olarak mı yoksa kendi ulus kimlikleri temelinde mi tanımlayacakları sorulmuş olup; kendilerini sadece Avrupalı olarak görenlerin %6 seviyesinde kaldığı, kendini sadece ulusal kimlikleri ile tanımlayanların ise %42 seviyesinde olduğu görülmektedir. Kendisini hem Avrupalı hem de kendi ulusal kimliği ile tanımlayanların ise %50 oranında olduğu ve bu iki aidiyetten önceliğin ulusal kimliklerde (%46) olduğu izlenmektedir.²⁶² Birlik belgelerinde ulusal taban yıllar itibariyle güçlü bir unsur olarak belirlemekte olup, 11 Eylül olaylarından ardından ortaya çıkan belirsiz dünya yapısında ulusal yapılara verilen ağırlık artış göstermiştir.

²⁶² European Commission. Eurobarometer 61 - Public Opinion in the European Union, February-March 2004, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm, 2007, s. 134.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Dünyada çok sayıda ilişki türü bulunmaktadır. Bunlar konularına ve amaçlarına göre (iktisadi ilişki, kültürel ilişki, hukuk ilişkisi, aile ilişkisi, siyasi ilişki vb.), ilişkinin öznesine göre (kişilerarası ilişki, etnik gruplar arası ilişki, toplumlar arası ilişki, vb.) belirlenebilmektedir. Bu ilişkilerin tamamı sosyal ilişkilerdir, ancak bazıları insanların diğerleri ile ortaya çıkardıkları birimler ya da kurumlarca yürütülmektedir.²⁶³ Bireylerin diğer bireylerle kurmuş oldukları ilişkilerin tekrarı ve kurumsallaşması ile çeşitli toplumsal birimler ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu birimlerin kendisine özgü varlığı ve aidiyeti zamanla oluşmaktadır. Sonuçta da söz konusu birimler; bireylerin, bireysel varlıklarından ayrı bir varlık kazanarak, bireyleri şekillendiren, etkileyen, tanımlayan bir yapı haline gelmektedir.

Avrupa tarihi boyunca kendini oluşturan topluluklardan bağımsız olmamış, ancak zamanla kendi varlığını ve aidiyetini oluşturmayı başararak, bünyesindeki söz konusu toplulukları şekillendirmenin yanı sıra içinde bulunduğu dinamik dünya yapısında da tanımlayıcı bir aktör haline gelmiştir. İçinde bulunduğu her dönemde, ilgili dönemin koşulları çerçevesinde, çevresini sürekli tanımlamaya çalışan Avrupa'nın asıl amacı kaotik yapıdaki çevresel unsurların tanımlanarak içte ve dışta istikrarın sağlanmasıdır.

Tarihini incelediğimizde çoğunlukla öteki tanımlı olmadan kendini tanımlayabilen bir Avrupa'nın söz konusu olmadığı görülmektedir. Tarihinin her döneminde doğu, batı, kuzey, güney, komünist, İslam, vb. farklı ötekiler oluşturan Avrupa'nın, kendi yapılanmasını söz konusu ötekiler üzerinden şekillendirdiği ve sağlamlaştırdığı gözlenmektedir. Nitekim Avrupa tarihinin günümüz Avrupa'sını oluşturan özellikleri içerdiği de unutulmaması gereken bir noktadır. Avrupa'nın

---

²⁶³ A. Nuri Yurdusev. Uluslararası İlişkiler Öncesi. A. Eralp (Ed.) Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar, İletişim Yayınları, 2005, s. 17-18.

evrimi; yaşadığı olaylar karşısında aldığı kararlar, oluşturduğu ötekiler ve yapılanmalar, başarılar, hatalar, vb. deneyimlerin bir bütünü olarak gerçekleşmekte, günümüz Avrupa'sı da söz konusu yaşanmışlıkların içinden ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle de Avrupa kimliğini söz konusu evrimsel tarihinden bağımsız düşünmek mümkün olmamaktadır.

Tarihi boyunca çevresini tanımlamaya ve içinde bulunduğu karmaşık ortamı kategorileştirmeye çalışan Avrupa'nın, Avrupa Birliği yapılanmasının tamamlanması akabinde söz konusu tanımlama ve istikrarlı hale getirme çalışmalarını, tanımlama mekanizması vasıtasıyla daha sistematik bir şekilde gerçekleştirdiği gözlenmektedir.

Günümüzde; çevresinden topladığı verileri kendi bünyesinde işleyerek ortaya çıkardığı anlamlar, tanımlar ve bilgiler paralelinde gündemini, tartışma konularını belirleyen, uygulamalarını ve politikalarını oluşturan Birlik; kendi kimliğini de söz konusu mekanizma üzerinden sürekli yeniden oluşturmakta ve sağlamlaştırmaktadır. Dışarıdan temin edilen güncel verilerin ve sistem bünyesindeki mevcut bilgilerin aynı merkezde anlamlandırılması, işlenmesi ve tanımlanması sonucu ortaya Birliğe ait farklı özellikler / nitelikler çıkmakta olup bunların bir bütünü olarak da kimlik tanımlamaları oluşmaktadır. Çevreye adaptasyon ilkesi / amacı temel alındığında, söz konusu tanımlamaların süreklilik arz ettiği ve bu nedenle de kimlik tanımlamalarının da süreklilik gösterdiği söylenebilmektedir.

Sürekli bir şekilde işleyen tanımlama mekanizması güncel verileri kullanarak, tanımlamalarını da güncel tutmaktadır. Nitekim söz konusu durum Avrupa Birliği'nin politikalarında tutarsızlık olarak algılansa da, sürekli bir şekilde işleyen tanımlama süreci, kendini eleştirmekte, mevcut özelliklerini pekiştirmekte ve eksikliklerini kapatarak sistemin sağlamlığını arttırmaktadır. Örneğin; dünya üzerinde yaşanan olumsuz durumlara hitaben hazırlanan ve Birlik görüşünü ve fikrini

yansıtmak için yayınlanan tavsiye niteliğindeki belgelerde, Avrupa standartlarına uygun çözümlerin önerilmesi ve Avrupa değerlerinin tekrar tekrar altının çizilmesi, Avrupa Birliği'nin kendi kimliğinin vurgulandığı ve güçlendirildiği durumlardır. Benzer bir şekilde, aday ülke statüsündeki devletlerin geçen belirli süre zarfında üyelik kriterleri bakımından ne durumda olduklarını inceleyen ilerleme raporlarında da Avrupa'nın temelindeki değerler sürekli vurgulanmakta, bu değerler baz alındığında adayın durumu değerlendirilmekte ve bu durumda tanımlayıcı / belirleyici olma statüsünde bulunulmasından kaynaklanan bir güç elde edilmektedir. Söz konusu katılım süreçlerinde de üye devlette gözlenen eksiklikler belirtilirken, Birlik de kendi yapısındaki eksiklikleri gidererek daha sağlam bir yapılanmanın oluşturulmasına çalışmaktadır. Bu noktada Birlik tarafından yayınlanan resmi metinlerin önemi büyüktür, çünkü tanımlama mekanizmalarında oluşan nihai tanımlar, onu oluşturan unsurların etkilerini içermektedir.

Tanımlama mekanizmalarında dışarıdan toplanan verilerin işleme aşamasına gelindiğinde, önceki tanımlama süreçlerinde oluşmuş çok sayıda tanımın da söz konusu işleme / tanımlama sürecine dahil olduğu ve önceki süreçlerin bir çıktısı olarak yeniden sürece etki ettiği ve kimlik tanımlarının kalitesinde / içeriğinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Ancak, önceki tanımlama süreçlerinin çıktıları olan söz konusu bilgi ve anlamlandırmaların zaman zaman normalin üzerinde vurgulanması geçmiş / eskimiş bilgiye bağımlı kalma sorununu ortaya çıkarmaktadır. Tam bu noktada bir ikilem belirlemektedir: Tanımlama mekanizması önceki tanımlama süreçlerinden elde ettiği bilgileri yeni tanımlamalarında kullanırken bir yandan yeni bir tanımlama yapma çabasındadır, diğer yandan ise söz konusu yeni anlamlandırma çabasını eski bilgileri üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu da tarihsel bilginin kimlik tanımlama süreçlerinde referans oluşturması hususuna açıklık

getirmektedir. Söz konusu tarihsel bilginin tanımlama mekanizmalarında ağırlıklı kullanılmasının bir sonucu olarak da daha muhafazakar tanımlamalar ortaya çıkabilmektedir ki örnekleri Avrupa tarihinde mevcuttur.

Yayınladığı resmi metinler vasıtasıyla çevresindeki kaotik yapıyı standartlaştırmaya ve öngörülebilir bir hale getirmeyi amaçlayan Avrupa Birliği, kullandığı güçlü kitle iletişim ağı araçları vasıtasıyla bu standartlarını yaygın hale getirebilmektedir. Avrupa Birliği tanımlama mekanizmaları tarafından hazırlanan belgeler, raporlar, istatistikî veriler, vb. kaynakların dünyanın farklı bölgelerinde farklı farklı çalışmalar dahilinde kullanıldığı ve bu çalışmalara atıfta bulunduğu da göz önünde bulundurulursa, söz konusu yazılı resmi metinlerin şekillendirici ve tanımlayıcı etkisi daha da belirgin bir hal alacaktır. Nitekim Avrupa üzerine yapılan çalışmaların çoğunda Avrupa'nın belirlediği tanımlar, kavramlar ve olgular jargonunda tartışmalar şekillenmektedir.

Günümüzde Avrupa Birliği hakkında tartışılmakta olan belki de en önemli soru; Avrupalı kimliğinin, uzun bir süre boyunca; ulus devletlerin bir çıkar ve savaş arenasına çevirdiği Avrupa kıtasında; birleştirici ve ortak hedeflere yöneltici bir şekilde oluşturulup oluşturulamayacağıdır. Bu noktada Avrupa bünyesinde çalışmakta olan tanımlama mekanizmasının oluşturduğu tanımlar önem kazanmakta, dışlayıcı içerikte bir anlam ya da tanım ortaya çıkması durumunda bütünleşme sürecinde aksamalar yaşanabilmektedir.

Kimlik tanımlama mekanizmalarının somut çıktıları olarak; Avrupa Birliği tarafından 1993 yılından 2006 yılı sonuna kadar yayınlanmış resmi belgeler (1994 – 2003 Birlik İlerleme Raporları, 1998 – 2006 Birlik Ortak Strateji Belgeleri, 1993 – 2006 Avrupa Birliği Konseyi Sonuç Bildirgeleri, 1998 – 2006 Komisyon basın açıklamaları ve konuşmaları, Türkiye adına hazırlanan İlerleme Raporları ve Avrupa

Güvenlik Strateji Belgesi) detaylı olarak incelendiğinde kimlik kavramının 1998 yılından itibaren sabit bir şekilde vurgulandığı gözlenmiştir. Söz konusu metinler bazında Avrupa tarihi boyunca belirgin olan doğu – batı farklılığı incelendiğinde, doğuya yapılan atıf sayısının 635 olmasına karşın, batı kavramına yapılan vurgulamaların yalnızca 92’de kalması dikkat çekmektedir. Ancak doğulu – batılı kelimelerine yapılan atıfların farklılık gösterdiği, doğulu kelimesine 519 kez atıfta bulunulurken, batılı kelimesine 334 kez başvurulduğu tespit edilmiştir. Avrupa ve Avrupalılık bilincinin oluşturulmasını amaçlayan faaliyet ajandasının ise 2000’li yıllarda aktif hale geldiği de izlenmektedir.

Genel hatları ile tarama sonuçları incelendiğinde ise; izlenen Avrupa bilinci oluşturucu politikaları paralelinde Avrupa’ya vurguların yayınlanan belgelerde arttığı, tanımlama mekanizması görevi üstlenen Komisyon’un Birlik kurumları arasındaki öneminin vurgulanmasının belirginleştiiği, İslam ve Müslümanlara olan atıfların yoğunlaştığı gözlenmektedir. Ayrıca Birliğin temel değerleri olan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve özgürlük hususlarından; insan haklarına verilen önemin 2000’li yıllarda daha sık vurgulanmaya başlandığı gözlenmekte olup, Türkiye’nin üyeliğinin 1998 sonrası İlerleme Raporları ile gündeme oturması ve kapasiteye yapılan atıf sayılarında artış gözlenmesi dikkat çeken bir başka noktadır.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği adına sınıflandırmaların gerçekleştirilerek, toplanan veriler üzerinden bilgi üretiminin yapıldığı ve söz konusu bilgileri mevcut kültürü içinde işleyerek, Birlik adına, politikaların şekillendirilme sürecinin başlatıldığı yer olan Komisyon’un, tanımlama mekanizması olarak sürekli ve sistematik bir çalışma içinde olduğu görülmektedir. Nitekim gerçekleştirilen tarama sonuçları da göstermektedir ki, Komisyon tarafından yapılan vurgulamalar ile

Eurobarometer tarafından ölçülen halk yönelimleri arasında bir etkileşim bulunmaktadır. Bu etkileşim, yapılan atıf sayılarındaki yükseklikten de görülebileceği gibi en çok; ulusal bazdaki konular, insan hakları konuları, katılım-genişleme konuları, güvenlik konuları, Avrupa, Avrupalı, AB kurumları hakkındaki konuları içermektedir.

Birliğin var olduğu kaotik çevre içindeki temel bilgi kaynağı olan söz konusu kurumun, bağımsız ve ulus-üstü bir yapı olarak, meşruiyeti konusunda literatürde çok sayıda tartışma bulunmakta olup kimine göre kendine has bir kültüre sahip Komisyon ulusal çıkarların üzerinde Avrupa çıkarlarını savunan bir yapılanma iken, kimilerine göre ise ulusal çıkarların söz konusu olduğu durumlarda komiserlerin baskı altında kaldığı bir kurumdur.

Açık olan bir şey vardır ki; Komisyon yaptığı anlamlandırmalar ve tanımlamalar neticesinde kendini kurumsal olarak, Avrupa Birliği'ni ise içinde bulunduğu dünya konjonktüründe etkin bir oyuncu olarak güçlü kılmaktadır. Ancak Komisyon'un elinde bulundurduğu tanımlama kaynaklı gücünü, ulus devletlerin çıkar ilişkilerinin ötesinde, Avrupa'nın ortak çıkarları doğrultusunda kullanıp kullanmayacağı ise büyük bir soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır.

	YILLAR														Adet
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Identity	1	0	5	7	0	9	17	5	4	10	4	9	8	4	83
East	8	10	21	30	35	47	68	74	29	44	51	104	83	31	635
West	0	2	7	1	3	7	13	6	0	9	9	13	16	6	92
Eastern	22	27	41	31	22	38	82	61	32	24	25	45	44	25	519
Western	0	2	10	3	1	10	25	43	14	8	30	41	82	65	334
Occident	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Orient	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	4
Language	0	1	5	1	3	1	9	29	26	17	31	27	34	7	191
Religion	0	0	5	0	1	6	1	11	3	11	24	23	22	10	117
National	27	31	83	42	50	89	288	337	209	228	216	283	323	142	2348
Nationality	0	0	3	1	0	0	7	5	1	1	7	4	5	2	36
Culture	0	8	12	10	5	3	16	32	32	43	22	33	48	12	276
Frontier	0	0	0	2	0	1	1	3	3	5	4	1	2	14	36
Citizenship	0	6	3	3	0	3	3	9	2	5	1	11	3	1	50
Democracy	10	5	35	17	8	27	64	41	46	52	44	51	124	28	552
Rule Of Law	1	2	14	4	3	18	69	62	51	32	22	58	94	47	477
Human Rights	11	13	64	43	52	63	152	155	171	156	119	183	221	80	1483
Liberty	0	0	0	4	0	2	2	2	2	6	6	12	13	9	58
Accession	11	55	58	40	71	171	369	473	478	449	293	544	549	266	3827
Military	2	0	16	3	0	21	229	539	45	75	84	102	86	41	1243
Turkey	5	6	18	16	20	341	263	419	627	737	676	1403	1265	497	6293
Europe	52	75	162	91	70	135	438	269	138	227	266	221	361	189	2694
European	233	614	817	686	624	862	2437	2149	958	1126	1166	1462	1488	714	15336
EU	0	90	170	85	114	190	1193	1576	354	433	648	1135	1402	633	8023
Nationalist	0	0	0	0	1	3	2	0	1	0	0	2	3	2	14
Islam	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	7	1	11
Islamic	0	0	0	1	0	0	0	1	2	2	3	7	6	2	24
Security	22	45	135	80	45	87	396	317	160	228	217	330	302	166	2530
Institutions	15	28	49	44	22	68	217	190	135	135	152	98	168	96	1417
Capacity	3	9	16	6	4	68	133	250	337	410	186	240	228	222	2112
Civilization	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	6
Common	17	52	143	101	55	95	510	270	125	141	173	179	190	83	2134
Commission	57	140	202	213	188	295	758	599	363	448	350	501	584	250	4948
Council	219	673	830	889	630	729	2044	1735	667	871	795	1022	756	382	12242
Union	73	240	490	383	306	396	1138	838	499	536	463	507	560	269	6698
Muslim	0	0	2	1	0	2	0	5	12	2	1	34	32	22	113

Tablo No.1 Taraması Yapılan Kelimelerin Yıllar İtibariyle Dağılımını Gösterir Tablo

KAYNAKÇA

Adanır, Oğuz. (1998). Kültür ve Zihniyet, Doğu Batı, Yıl 6, Sayı 23, Mayıs, Haziran, Temmuz.

Altınbaş, Deniz. (Ekim 2006). Avrupa Kimliği: Avrupa Kimliği Var Mıdır? Kimlik Yaratma sürecinde Türkiye'nin yeri nedir?, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi – ASAM, <http://www.asam.org.tr/yayinevi/kitapdosyagoster.asp?ID=113> , 2007

Anderson, Benedict. (1994). Imagined Communities, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press.

Barysch, Katinka. (2006). Centre for European Reform, Deepening, widening and prospects for Turkish membership, http://www.cer.org.uk/pdf/turkey_enlargement_paper_may06.pdf, 2007.

Citrin, Jack ve Sides, John. (2004). More than nationals: How Identity Choice Matters in the New Europe, Richard Herrmann, Thomas Risse ve Marilyn Brewer (der.), Transnational Identities: Becoming European in the EU, Lanham, Rowman.

Çırakman, Aslı. (2001). Avrupa Fikrinden Avrupa Merkezçiliğe, Doğu Batı, Yıl 4, Sayı 14, şubat Mart Nisan.

Çotuksöken, Betl. (2001). Avrupa: znenin Doğum Yeri, Doğu Batı, Yıl 4, Sayı 14, şubat, Mart, Nisan.

Delanty, Gerard. (1995). Inventing Europe, Idea, Identity, Reality. London, Macmillan.

Delanty, Gerard. (February 2003). The Making of a Post-Western Europe: A Civilizational Analysis, Thesis Eleven, No. 72.

Delgado-Moreira, Juan M. (1997). Cultural Citizenship and the Creation of European Identity, Electronic Journal of Sociology, <http://www.sociology.com/content/vol002.003/delgado.html>, 2007.

Easton, David. (1965). A framework for political analysis, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, N.J.

Easton, David. (1965). A systems analysis of political life, New York. Wiley.

Erdenir, F. H. Burak. (Ocak 2005). Avrupa Kimliği: Pan Milliyetçilikten Post Milliyetçiliğe, mit Yayıncılık.

Ergun, Doğan. (şubat 2000). Kimlikler Kıskaçında Ulusal Kişilik, İmge Kitabevi.

Ertuğrul, Krşat. (2001). AB ve Avrupalılık, Doğu Batı, Yıl 4, Sayı 14, şubat, Mart, Nisan.

Europe – Official Internet Site, http://europa.eu/index_en.htm, 2007.

European Commission, How the Europeans see themselves - Looking through the mirror with public opinion surveys, 2001, http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_documentation/05/index_en.htm, 2007.

European Commission, Eurobarometer 66 - Public Opinion in the European Union, September-October 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm , 2007.

European Commission, Eurobarometer 65 - Public Opinion in the European Union, March-May 2006, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm , 2007.

European Commission, Eurobarometer 64 - Public Opinion in the European Union, October-November 2005, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm , 2007.

European Commission, Eurobarometer 61 - Public Opinion in the European Union, February-March 2004, http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm , 2007.

Fulcher James ve Scott John. (1999) Sociology, Oxford University Press.

Gellner, Ernest. (1994). Nationalism and High Cultures, John Hutchinson and Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press.

Gellner, Ernest. (1994). Nationalism and Modernization, John Hutchinson and Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press.

Habermas, Jürgen. (2002). Toward a European Political Community, Society, July/August.

Hobsbawm, Eric. (1994). The Nation as Invented Tradition, John Hutchinson ve Anthony Smith (der.), Nationalism, Oxford University Press.

Hunke, Singrid. (1967). Avrupa'nın Üzerine Doğan İslam Güneşi –Allahs Sonne Über dem Abendland, Çev. S. Sezgin, <http://www.egitim.aku.edu.tr/avrupaislam.pdf>, 2007.

İnaç, Hüsamettin. (2003). Avrupa Birliği Entegrasyonu Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri, Doğu Batı, Yıl 6, Sayı 23, Mayıs Haziran Temmuz.

Keyman, E. Fuat. (2005). Kimlik ve Demokrasi, Atila Eralp (der.), Devlet ve Ötesi: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar, İletişim Yayınları.

Kılıçbay, Mehmet Ali. (1998). Fakir Akrabanın Talihi, Doğu Batı, Yıl 1, Sayı 2, Şubat, Mart, Nisan.

Kona, Gamze Güngörmüş. (Temmuz 2005). Batı'da Aydınlanma Doğu'da Batılılaşma, Okumuş Adam Yayınları.

Laffan, Brigid. (2004). *The European Identity and Its Institutions as Identity Builders*, Richard Herrmann, Thomas Risse ve Marilyn Brewer (der.), *Transnational Identities: becoming European in the EU*, Lanham, Rowman.

Laudon, Kenneth C. ve Laudon, Jane P. (2004). *Management Information Systems: Managing the Digital Firm*, Eighth Edition, Pearson Prentice Hall.

Maalouf, Amin. (2000) *Ölümçül Kimlikler*, (Çev. Aysel Bora), Yapı Kredi Yayınları / 1345.

Macionis, John J. ve Plummer, Ken (2005). *Sociology: A Global Introduction*, Third edition, Pearson Prentice Hall.

Palmer, R.R. ve Colton J. (1992) *A History of the modern world*, New York: Alfred A. Knopf.

Prodi, Romano. *Enlargement of the Union and European Identity*, Speech at the opening of the 2002/2003 academic year, Florence, 20 January 2003.
http://europa.eu/constitution/futurum/documents/speech/sp200103_en.pdf
(01.01.2007)

Said, Edward. (1978). *Orientalism*, London, Penguin Books.

Sander, Oral. (2006). *Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e*. 15. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Sander, Oral (2006). *Siyasi Tarih: 1918 - 1994*. 15. Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara

Sassatelli, Monica (2002). *Imagined Europe, The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy*, *European Journal of Social Theory*, Vol. 5, No. 4.

Shore, Cris (2000). *A 'Supranational' civil service? The role of the Commission in the Integration Process*, içinde Cris Shore, *Building Europe, The Cultural Politics of European Integration*, Londra, Routledge.

Shore, Cris (2000). *Creating People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions* içinde, Chris Shore, *Building Europe, The Cultural Politics of European Integration*, Londra, Routledge.

Smith, Anthony D. (1993). *National Identity*, Reno, University of Nevada Press.

Smith, Anthony D. (1997). *National Identity and the Idea of European Unity*, Peter Gowan ve Perry Anderson (der.), *The Question of Europe*, London, Verso.

Stewart, D. J. (2000) *An Essay On The Origins of Cybernetics*. (Internet Version), <http://www.hfr.org.uk/cybernetics-pages/origins.htm>, 2007.

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr>, 2007.

Yurdusev, A. Nuri. (2005) Uluslararası İlişkiler Öncesi. A. Eralp (Ed.) Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar, İletişim Yayınları.

1994 – 2003 Birlik İlerleme Raporları

AB 1994 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/9/1994.pdf , 2007

AB 1995 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/1995.pdf , 2007

AB 1996 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/1996.pdf , 2007

AB 1997 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/1997.pdf , 2007

AB 1998 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/1998.pdf , 2007

AB 1999 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/1999.pdf , 2007

AB 2000 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/2000.pdf , 2007

AB 2001 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/2001.pdf , 2007

AB 2002 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/7/2/2002.pdf , 2007

AB 2003 Yılı İlerleme Raporu

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/12/2/2003.pdf , 2007

1993 – 2006 Avrupa Birliği Konseyi Sonuç Bildirgeleri

1993

PRESIDENCY CONCLUSIONS. COPENHAGEN EUROPEAN COUNCIL. 21 AND 22 JUNE 1993,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=72921.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS - BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 10 AND 11 DECEMBER 1993,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=82736.pdf , 2007

1994

CORFU EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00150.EN4.htm , 2007

ESSEN EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00300-1.EN4.htm , 2007

1995

CANNES EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00211-C.EN5.htm , 2007

MADRID EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00400-C.EN5.htm , 2007

1996

TURIN EUROPEAN COUNCIL ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=032a0001.htm , 2007

FLORENCE EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=032a0002.htm , 2007

DUBLIN EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=032a0004.htm , 2007

1997

AMSTERDAM EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=032a0006.htm , 2007

LUXEMBOURG EXTRAORDINARY EUROPEAN COUNCIL MEETING ON EMPLOYMENT,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00300.htm , 2007

LUXEMBOURG EUROPEAN COUNCIL,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=032a0008.htm , 2007

1998

CARDIFF EUROPEAN COUNCIL 15 AND 16 JUNE 1998 PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=54315.pdf , 2007

VIENNA EUROPEAN COUNCIL - PRESIDENCY CONCLUSIONS / *Council-Documents mentioned in Annex IV to be found under 'Press Release Library/Miscellaneous' (en-fr),

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00300-R1.EN8.htm , 2007

1999

BERLIN EUROPEAN COUNCIL - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=ACFB2.html , 2007

COLOGNE EUROPEAN COUNCIL - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=57886.pdf , 2007

TAMPERE EUROPEAN COUNCIL - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00200-r1.en9.htm , 2007

HELSINKI EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS / Council-Documents mentioned in Annex VI to be found under Press Release Library / Miscellaneous,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=ACFA4C.htm , 2007

2000

LISBON EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS / Council documents(en-fr) mentioned in the Annex to be found under Presse Release Library/Miscellaneous; Commission documents under

http://europa.eu.int/comm/off/index_en.htm,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00100-r1.en0.htm , 2007

SANTA MARIA DA FEIRA EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00200-r1.en0.htm , 2007

BIARRITZ EUROPEAN COUNCIL : DECLARATION BY THE HEADS OF STATE OR GOVERNMENT OF THE EUROPEAN UNION ON THE SITUATION IN THE MIDDLE EAST,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=04686-r3.en0.htm , 2007

NICE EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00400-r1.ann.en0.htm, 2007

2001

STOCKHOLM EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00100-r1.ann-r1.en1.html , 2007

GÖTEBORG EUROPEAN COUNCIL : PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=00200-r1.en1.pdf , 2007

BRUSSELS EXTRAORDINARY EUROPEAN COUNCIL : CONCLUSIONS AND PLAN OF ACTION,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=140.en.pdf , 2007

GHENT : INFORMAL MEETING OF HEADS OF STATE OR GOVERNMENT : DECLARATIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=ACF7BE.pdf , 2007

EUROPEAN COUNCIL MEETING IN LAEKEN : PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=68827.pdf , 2007

2002

PRESIDENCY CONCLUSIONS. BARCELONA EUROPEAN COUNCIL. 15 AND 16 MARCH 2002,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=71025.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS. SEVILLE EUROPEAN COUNCIL. 21 AND 22 JUNE 2002 ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=72638.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS. BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL. 24 AND 25 OCTOBER 2002,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=72968.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS.COPENHAGEN EUROPEAN COUNCIL. 12 AND 13 DECEMBER 2002 ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=73842.pdf , 2007

2003

EXTRAORDINARY EUROPEAN COUNCIL. BRUSSELS, 17 FEBRUARY 2003

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=74554.pdf , 2007

INFORMAL EUROPEAN COUNCIL - ATHENS DECLARATION,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=75509.pdf , 2007

INFORMAL EUROPEAN COUNCIL - DECLARATION ON IRAQ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=75510.pdf , 2007

INFORMAL EUROPEAN COUNCIL - Athens, 16 April 2003 - MEETING WITH THE PRESIDENT OF THE EUROPEAN CONVENTION - press release ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=75462.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS - BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 20 AND 21 MARCH 2003,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=75136.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS - THESSALONIKI EUROPEAN COUNCIL - 19 AND 20 JUNE 2003 ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=76279.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS. BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 16/17 OCTOBER 2003,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=77679.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL - 12 AND 13 DECEMBER 2003 - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=78364.pdf , 2007

2004

DECLARATION ON COMBATING TERRORISM - Bxl, 25.03.2004 ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=79637.pdf , 2007

PRESIDENCY CONCLUSIONS - BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL - 25/26 MARCH 2004 ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=79696.pdf , 2007

2595th Council meeting - HEADS OF STATE OR GOVERNMENT - Brussels, 29 June 2004,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=82033.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL - 17 AND 18 JUNE 2004 - PRESIDENCY CONCLUSIONS ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=81742.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL. 4/5 NOVEMBER 2004. PRESIDENCY CONCLUSIONS ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=82534.pdf , 2007

2620th Council Meeting HEADS OF STATE OR GOVERNMENT ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=82533.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL.16/17 DECEMBER 2004.PRESIDENCY CONCLUSIONS ,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=83201.pdf , 2007

2005

EUROPEAN COUNCIL BRUSSELS - 22 and 23 MARCH 2005 - PRESIDENCY CONCLUSIONS,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=84335.pdf , 2007

DECLARATION BY THE HEADS OF STATE OR GOVERNMENT OF THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION ON THE RATIFICATION OF THE TREATY ESTABLISHING A CONSTITUTION FOR EUROPE (European Council, 16 and 17 June 2005),
http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=85325.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 16 and 17 JUNE 2005 - PRESIDENCY CONCLUSIONS ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=85349.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 15/16 DECEMBER 2005 PRESIDENCY CONCLUSIONS ,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=87642.pdf , 2007

2006

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL 23/24 MARCH 2006 - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=89013.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL - 15/16 JUNE 2006 - PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=90111.pdf , 2007

LIST OF MAIN DOCUMENTS SUBMITTED TO THE EUROPEAN COUNCIL - Brussels, 14/15 December 2006,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=92205.pdf , 2007

BRUSSELS EUROPEAN COUNCIL. 14/15 DECEMBER 2006. PRESIDENCY CONCLUSIONS,

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=92202.pdf , 2007

1998 – 2006 Türkiye İlerleme Raporları

1998 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/turkey_en.pdf , 2007

1999 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/turkey_en.pdf , 2007

2000 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2000/tu_en.pdf, 2007

2001 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2001/tu_en.pdf, 2007

2002 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2002/tu_en.pdf, 2007

2003 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2003/rr_tk_final_en.pdf, 2007

2004 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2004/rr_tr_2004_en.pdf, 2007

2005 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2005/package/sec_1426_final_progress_report_tr_en.pdf, 2007

2006 Yılı Türkiye İlerleme Raporu

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/Nov/tr_sec_1390_en.pdf, 2007

1998 – 2006 Ortak Strateji Belgeleri

1998 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1998/composite_en.pdf, 2007

1999 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/composite_en.pdf, 2007

2000 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2000/strat_en.pdf, 2007

2001 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2001/strategy_en.pdf, 2007

2002 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=502DC0700, 2007

2003 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=503DC0676, 2007

2004 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=504DC0657, 2007

2005 Yılı Ortak Strateji Belgesi

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=505DC0561)

[lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=505DC0561](http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=505DC0561), 2007

2006 Yılı Ortak Strateji Belgesi

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2006/Nov/com_649_strategy_paper_en.pdf, 2007

Komisyon Basın Açıklamaları ve Konuşmalar

1998

Hans van den Broek, Member of the European Commission. Inaugural session of the 'screening' of the acquis Centre Borschette, 3 April 1998 (DN: SPEECH/98/67) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/67|0|AGED&lg=EN , 2007

Speech by Mr Jacques Santer, President of the European Commission "Shaping Europe's future" International Bertelsmann Forum 1998 Berlin, 3 July 1998 ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/151|0|AGED&lg=EN , 2007

Hans van den Broek Member, of the European Commission. "The EU - Looking ahead to the 21st century." "Forum 2000" Conference Prague, 13 October 1998 (DN: SPEECH/98/198) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/198|0|AGED&lg=EN , 2007

Dr. Franz Fischler, Member of the European Commission. "Implications of the next EU-enlargement." Brussels, 14 October 1998 (DN: SPEECH/98/200) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/200|0|RAPID&lg=EN , 2007

The Rt Hon Sir Leon Brittan QC, Vice-President of the European Commission "Trade, Enlargement & The Multilateral System" Brussels, 19 October 1998 (DN: SPEECH/98/207) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/207|0|AGED&lg=EN , 2007

Opening remarks by Hans van den Broek Member of the European Commission at the Trade Conference for Ministers from the Central and Eastern European Countries. Charlemagne Building, Brussels, 19 October 1998 (DN: SPEECH/98/209) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/98/209|0|AGED&lg=EN , 2007

Hans van den Broek, Member of the European Commission. "Presentation on Regular Reports on the progress of the applicant countries in preparing for EU membership to the European Parliament." European Parliament, Brussels, 4 November 1998 (DN: IP/98/964, all EU languages) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/98/964|0|AGED&lg=EN , 2007

1999

Padraig FLYNN, Member of the European Commission, "Social dialogue and Enlargement", Social Partners' Conference on Enlargement, Warsaw 18 March 1999 (DN: SPEECH/99/48, EN only) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/48|0|AGED&lg=EN , 2007

Dr. Franz Fischler, Member of the European Commission "Agenda 2000 and enlargement of the European Union", 1999 General meeting of the European Dairy Association, Tegernsee, 2 July 1999 (DN: SPEECH/99/106 , DE/EN) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/106|0|AGED&lg=EN , 2007

Statement by Günter Verheugen, Commissioner-designate for EU enlargement, Hearing before the European Parliament, 1 September 1999 ,
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/speeches/1999/statement_verheugen_en.pdf2007.

Speech by Romani Prodi, President of the EC to the European Parliament, 14 September 1999 (DN: SPEECH/99/114),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/114|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Mr Romano Prodi President of the European Commission on enlargement European Parliament Brussels, 13 October 1999 (DN: SPEECH/99/130, FR/EN/IT) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/130|0|RAPID&lg=EN , 2007

High-Level Report on the Institutional Implications of Enlargement - Statement by the Commission, 20 October 1999 (DN: IP/99/778),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/99/778|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Günter Verheugen, Member of the European Commission - "Enlargement: Speed and Quality" at the conference "The Second Decade towards a New and Integrated Europe", Den Haag, 4 November 1999 (DN: SPEECH/99/151),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/151|0|RAPID&lg=EN , 2007

Adapting the Institutions to make a success of enlargement: a Commission contribution to the preparations for the Inter-Governmental Conference on institutional issues, 11 November 1999 (DN: IP/99/826, all EU languages), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/99/826|0|RAPID&lg=EN , 2007

Amato Reflection Group reports on long term implications of EU enlargement, 11 November 1999 (DN: IP/99/841, EN/FR), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/99/841|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Professor Romano Prodi President of the European Commission at the dinner for the Presidents of the Parliaments of the candidate Countries Brussels, 30 November 1999 (DN: SPEECH/99/195) , http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/195|0|RAPID&lg=EN, 2007

Declaration by Professor Romano Prodi President of the European Commission to the European Parliament Brussels, 1 December 1999 (DN: SPEECH/99/198), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/198|0|RAPID&lg=EN, 2007

Key points by Mr Romano Prodi President of the European Commission at the final press conference of the Helsinki European Council Helsinki, 11 December 1999, 13 December 1999 (DN: SPEECH/99/208), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/208|0|RAPID&lg=EN, 2007

Presidency Conclusions Helsinki European Council 10 and 11 december 1999, 13 December 1999 (DN: DOC/99/16), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=DOC/99/16|0|RAPID&lg=EN , 2007

Statement by Romano Prodi, President of the European Commission on the results of the European Council in Helsinki, European Parliament Strasbourg, 14 December 1999 (DN: SPEECH/99/210), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/99/210|0|RAPID&lg=EN , 2007

2000

Presidency conclusions Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 (final version), 13 January 2000 (PRES/99/999), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=PRES/99/999|0|RAPID&lg=EN , 2007

Mr Frits Bolkestein, European Commissioner in charge of Internal Market and Taxation The

Internal Market in an enlarged Europe, CEPS Brussels, 21 January 2000

(SPEECH/00/46) ,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/46|0|RAPID&lg=EN , 2007

Romano PRODI President of the European Commission Opening of the IGC General Affairs Council Brussels, 14 February 2000 (SPEECH/00/40) ,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/40|0|RAPID&lg=EN , 2007

EU Commissioner Günter Verheugen encourages Hungary to keep up its pace of reform, 22 February 2000 (DN: IP/00/178),

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/178|0|RAPID&lg=EN , 2007

European Commissioner Verheugen urges Poland to speed up its preparation effort towards accession, 28 February 2000 (IP/00/192) ,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/192|0|RAPID&lg=EN , 2006

EU Commission President Romano Prodi and Commissioner Verheugen praise Malta's progress towards accession, 7 March 2000 (IP/00/225),

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/225|0|RAPID&lg=EN , 2007

EU Commissioner Günter Verheugen encourages Turkey to proceed with political reform, 10 March 2000 (IP/00/246) (full speech below),

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/246|0|RAPID&lg=EN, 2007

Commissioner Günter Verheugen in Cyprus to support UN proximity talks and to praise the country's progress towards enlargement, 22 March 2000 (IP/00/285) ,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/285|0|RAPID&lg=EN , 2007

Enlargement Commissioner Günter Verheugen in the US, 4-6 April 2000 (IP/00/334)

,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/00/334|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission responsible for Enlargement Enlargement of the European Union : What lies Ahead? European Ministerial Conference on Information Society Warsaw, 11 May 2000 (DN: SPEECH/00/178) ,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/178|0|RAPID&lg=EN , 2007

Margot Wallström European Commissioner for Environment Public Hearing on Enlargement European Parliament The Environment Committee of the European Parliament Brussels, 20th June 2000 (DN: SPEECH/00/228) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/228|0|AGED&lg=EN , 2007

Anna Diamantopoulou European Commissioner responsible for employment and Social Affairs The European Social Model and Enlargement Seminar on the harmonisation of Turkey's social policy and legislation with EU standards (IKV) Istanbul, Turkey, June 23, 2000 (DN: SPEECH/00/235) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/235|0|AGED&lg=EN , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries Enlargement of the EU - Challenges and perspectives for the agricultural sector High-Level-Seminar within the PHARE COPA/COGECA/CEJA Project Brussels, 10 July 2000 (DN: SPEECH/00/263),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/263|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen Member of the Commission responsible for Enlargement « Enlargement is irreversible » Debate on Enlargement in the European Parliament Strasbourg, 3 October 2000 (DN: SPEECH/00/351),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/351|0|RAPID&lg=EN , 2007

Mr Frits Bolkestein Member of the European Commission in charge of the Internal Market and Taxation Enlargement and its impact on Internal Market freedoms Conference of "Beraad voor de Bouw" The Hague, 10 October 2000,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/363|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Romano Prodi President of the European Commission "The road to Europe's future" Federal Presidium of the DGB (German Confederation of Trade Unions) Brussels, 7th November 2000 (SPEECH/00/416),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/416|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission responsible for Enlargement "Strategy Paper, Accession Partnership with Turkey and Progress Reports" European Parliament Brussels, 8 November 2000 (SPEECH/00/419) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/419|0|RAPID&lg=EN , 2007

President Prodi on the Enlargement of the European Union. Speech following the presentation of the Commission Reports 2000 on the progress made towards accession by each of the candidate countries, 8 November 2000 (SPEECH/00/423) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/00/423|0|RAPID&lg=EN , 2007

2001

Günter Verheugen Member of the European Commission responsible for Enlargement. The enlargement process after Nice. Brussels, 16 January 2001 (DN: SPEECH/01/7),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/7|0|RAPID&lg=EN , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries of the EU. EU enlargement and the relation between agriculture and nature management High Level Conference on EU enlargement, the relation between agriculture and nature management Den Haag, 23.01. 2001 (DN: SPEECH/01/15),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/15|0|RAPID&lg=DE ,2007

Between Globalisation and Enlargement, Pascal Lamy, Commissioner for Trade Freie Universität Berlin, February 8, 2001 (SPEECH/01/59) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/59|0|RAPID&lg=FR , 2007

EU Business Conference on Pre-accession instruments, Brussels, 5 March 2001. Opening remarks by Commissioner Verheugen ,
http://ec.europa.eu/enlargement/archives/press_corner/speeches/2001/preaccession_instruments_en.htm , 2007

Speech by Romano Prodi President of the European Commission Meeting with the national Parliaments European Parliament Committee on Constitutional Affairs Brussels, 20 March 2001, (SPEECH/01/128) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/128|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: 'Changing the History, Shaping the Future', Tartu (Estonia) 19 April 2001,
http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/speeches/2001/speech_gv_1904_en.pdf , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: Speaking points of press conference on the state of play of enlargement Brussels, 28 June 2001 (SPEECH/01/318) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/318|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: Debate on EU enlargement in the European Parliament, Strasbourg, 4 September 2001 (SPEECH/01/363) ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/363|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: Making a success of EU Enlargement, Brighton, 1 October 2001, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/423|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: Launch of EU-Turkish Foundation, Brussels, 18 October 2001 , http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/469|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: EP plenary debate on Turkey, Strasbourg, 25 October 2001 , http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/487|0|RAPID&lg=EN , 2007

Romano Prodi, President of the European Commission, Speech to the House of Representatives - Cyprus, 25 October 2001 , http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/495|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Romano Prodi President of the European Commission "The Enlargement" To the European Parliament Strasbourg, 13 November 2001 (SPEECH/01/531), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/531|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement, Making a success of enlargement European Parliament Strasbourg, 13 November 2001 (SPEECH/01/530), http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/530|0|RAPID&lg=EN , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries Perspectives of enlargement for the Romanian agriculture Roundtable discussion Bucharest, 26 November 2001 (SPEECH/01/577) , http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/01/577|0|RAPID&lg=EN , 2007

2002

Speech by Romano Prodi, President of the European Commission, One Europe European Parliament Strasbourg, 18 December 2002 (DN: SPEECH/02/637), http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/577|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Romano Prodi, President of the European Commission, Statement of President Prodi following the successful conclusion of enlargement negotiations, Copenhagen, 13 December 2002,
http://ec.europa.eu/commissioners/prodi/index_en.htm , 2007

Speech by Viviane Reding, Member of the European Commission, responsible for education and culture, The challenges of shaping Education and Cultural policies for the Enlarged Europe, Bruges, 20 November 2002,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/577|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Neil Kinnock, Vice-President and Commissioner responsible for Administrative Reform, Preparing the Commission for Enlargement, Press Conference, Warsaw Delegation, Warsaw, 15 November 2002,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/574|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Enlargement: Opportunities in a new era, DG Agri Information Conference, Prague, 8 November 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/555|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, EU Accession of the Czech Republic - Challenges for Agriculture and Rural Areas, Meeting with Farmers' Associations and Agri Business Representatives, Prague, 7 November 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/551|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Speech at the Ministerial Meeting with all Agriculture Ministers of the Candidate Countries, Ministerial Meeting, Prague, Czech Republic, 7 November 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/550|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Michael Schreyer, Member of the European Commission, responsible for the Budget, Keynote speech Financing Enlargement, Ost-West-Konferenz, Österreichische Nationalbank, Vienna, 4 November 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/559|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Romano Prodi President of the European Commission -- Enlargement the final lap European Parliament Brussels, 9 October 2002,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/463|0|AGED&lg=EN&display= , 2007

Speech by Günter Verheugen, Member of the European Commission, responsible for Enlargement, Strategy paper and progress reports, European Parliament, Brussels, 9 October 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/462|0|RAPID&lg=EN; 2007

Speech by Michael Schreyer, Member of the European Commission, responsible for the Budget, Budgetary aspects of enlargement, Ecofin, Luxembourg, 8 October 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/500|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Margot Wallström, Member of the European Commission, responsible for Environment, "Will an Enlarged Europe be better for the Environment?", Labour Party Conference, Blackpool, UK, 30 September 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/438|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Anna Diamantopoulou, European Commissioner responsible for Employment and Social Affairs, The future of Cohesion policy, Seminar on Economic and Social Cohesion in an Enlarged Europe, Conference organised by European Commission, Brussels, 30 September 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/432|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Challenges of Enlargement - Meeting with representatives of the agricultural and agribusiness sector, Tallinn, 17 September 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/403|0|RAPID&lg=EN; 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Working together to achieve enlargement: the importance of information, Conference "The Common Agricultural Policy and the challenge of enlargement", Riga, 17 September 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/400|0|RAPID&lg=EN; , 2007.

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Latvia's Accession to the EU, Challenges for Agriculture and Rural Areas, Meeting with representatives of the agricultural and agribusiness sector, Jelgava (Latvia), 16 September 2002,

http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/396|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, Solidarity in Europe, The key to lasting peace and successful enlargement, Conference "The Role of the Catholic Church in the Process of European Integration", Cracow, 13 September 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/389|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Franz Fischler, Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, The prospects of enlargement for Poland - Seizing unused opportunities, Panel discussion event with representatives of farmers' associations, agri business people and NGOs, Warsaw, 12 September 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/387|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement, Learn from history and shape the future, Center for International Relations and "Rzeczpospolita", Warsaw, 11 July 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/334|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Romano Prodi, President of the European Commission, The Seville Summit: enlargement, immigration and reform, European Parliament Strasbourg, 2 July 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/311|0|RAPID&lg=EN&display=, 2007

Speech by Mr. Mario Monti, European Commissioner for Competition Policy, Competition Policy in the Candidate Countries - the accession negotiations and beyond, 8th Annual Competition Conference between the Candidate Countries and the European Commission Vilnius, Lithuania, 16-18 June 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/287|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Mr Michel Barnier, European Commissioner responsible for Regional Policy and Institutional Reform, The Northern Dimension in an Enlarged Union 4th Summit of the Baltic Sea States St Petersburg, 10 June 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/270|0|RAPID&lg=EN&display=, 2007

Speech by Mrs Anna Diamantopoulou, European Commissioner responsible for Employment and Social Affairs, The European Social Model in an Enlarged Union, Address to the European Business Summit, organised by the Federation of Enterprises in Belgium and UNICE Brussels, 7 June 2002, http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/262|0|RAPID&lg=EN&display=, 2007

Speech by Mr David Byrne, European Commissioner for Health and Consumer Protection, Food Safety and Enlargement of the European Union, European Business Summit Brussels, 6 June 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/260|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech by Mr Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement, "EU Enlargement: The Key Questions", Forum Europe Conference Brussels, 25 April 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/180|0|RAPID&lg=EN, 2007

Speech of Günter Verheugen, Member of the European Commission responsible for Enlargement: "European integration is not about changing the past but about shaping the future", Charles University, Faculty of Social Sciences Prague, 11 April 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/147|0|RAPID&lg=EN; 2007

Speech by Mr. Frits Bolkestein, Member of the European Commission in charge of the Internal Market and Taxation,
"The Internal Market: facing the challenge of an enlarged EU", Address at Budapest Economics University Budapest, 22nd March 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/128|0|RAPID&lg=EN; 2007

Speech by Mr. David Byrne, European Commissioner for Health and Consumer Protection, "Enlargement and Nice: What path to take?", National Forum on Europe Dublin, 21 March 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/125|0|RAPID&lg=EN&display=, 2007

Speech by Mr. Günter Verheugen, Member of European Commission responsible for Enlargement, "Debate on EU-Enlargement", Plenary Session of European Parliament Strasbourg, 13 March 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/104|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Speech by Mrs. Michaele Schreyer, Member of the European Commission responsible for the Budget, "Common financial framework for 2004-2006 for the accession negotiations" Ecofin, Meeting of Finance Ministers Brussels, 12 February 2002 ,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/65|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Speech by Mr. by Romano Prodi, President of the European Commission, "The past and future of European integration", to the Instituto de Espana Madrid, 7 February 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/51|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Speech by Dr. Franz Fischler, Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, "Let Europe grow! - Agriculture and the enlargement of the European Union", COMECE Seminar for Bishops from Central and Eastern Europe Brussels, 4 February 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/37|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Speech by Dr. Franz Fischler, Commissioner responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries, "Enlargement and Agriculture A Tailor-made Strategy for the New Member States" Presentation of the Commission's enlargement proposals Brussels, 30 January 2002 (SPEECH/02/32),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/32|0|RAPID&lg=EN; , 2007

Speech by Mr. David Byrne, European Commissioner for Health and Consumer Protection, "New challenges ahead to ensure food safety: enlargement and upgrading food controls", 9th East-West Agricultural Forum - Green Week Berlin, 10-12 January 2002,
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/4|0|RAPID&lg=EN&display= 2007

Speech by Mr. Romano Prodi, President of the European Commission, "Three challenges facing Europe" to the Council on Foreign Relations, New York, 11 January 2002 (SPEECH/02/03),
http://ec.europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/3|0|RAPID&lg=EN , 2007

2003

Romano Prodi President of the European Commission Enlargement is about to become a fact European Parliament Brussels, 5 November 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/521|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Romano Prodi President of the European Commission The euro, the European Union's innovation strategy and the EU's enlargement Economic Club of New York New York, 3 November 2003 ,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/509|0|RAPID&lg=en&display= , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries CAP Reform and EU Enlargement The Future of European Agriculture European Bridge Leuven, 4 November 2003
http://europa.eu/rapid/cgi/rapcgi.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/515|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Michaele Schreyer Member of the European Commission with responsibility for the budget and anti-fraud Anti-fraud Communicators Network (OAFCN) Training Seminar of OLAF Bukarest, 20 October 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/474|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen Membre of the European Commission Japan will benefit from the enlarged Union Symposium on Enlargement, Waseda University Tokyo, 25 September 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/431|0|RAPID&lg=en&display= , 2007

Viviane Reding European Commissioner responsible for Education and Culture Towards a European Higher Education area: challenges, achievements and expectations Visit of the University of Ljubljana Ljubljana, 8 September 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/390|0|RAPID&lg=en&display= , 2007

Romano Prodi President of the European Commission Croatia's journey towards EU membership Croatian Parliament Zagreb, 10 July 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/360|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Pascal Lamy EU Trade Commissioner EU's enlargement will contribute to the deepening of EU-China relations EU Chamber of Commerce in China Beijing, China, 13 June 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/302|0|RAPID&lg=EN, 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission - Responsible for Enlargement "Implementation of reforms in Turkey is a determining factor" EP-Plenary session Strasbourg, 13 May 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/243|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission - Responsible for Enlargement Possibilities in an enlarged European Union Conference European Union 2004: Challenges, processes and European studies Kaunas University of Technology (Lithuania), 25 April 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/210|0|RAPID&lg=EN , 2007

David BYRNE European Commissioner for Health and Consumer Protection New Horizons for European Integration Institute of Politics at John F. Kennedy School of Government, Harvard University Cambridge (US), 15 April 2003,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/201|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission - Responsible for Enlargement Let us not hesitate in seizing this opportunity EP-Plenary session Strasbourg, 9 April 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/187|0|RAPID&lg=EN , 2007

Poul Nielson European Commissioner for Development and Humanitarian Aid A Europe of 25 in a World of 193 "The Enlarged European Union - Partner of the Developing World: The Impact of EU-Enlargement on European Development Co-operation Policy" Opening session of the international policy dialogue meeting, Berlin, 7 April 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/186|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Antonio VITORINO European Commissioner for Justice and Home Affairs « How to find a balance between information overload and the communications deficit ?» Seminar « Understanding Europe » organised by « Friends of Europe « Brussels, April 3rd 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/177|0|RAPID&lg=EN , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission, responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries Enlargement and Rural development Information Seminar on post accession rural development measures Brussels, 19 March 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/145|0|RAPID&lg=EN , 2007

Romano Prodi President of the European Commission Hungary's campaign for accession kicks off Presentation of EU flags to Hungary's Mayors Budapest, 27 February 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/101|0|RAPID&lg=EN , 2007

Neil Kinnock Vice-President of the European Commission and Commissioner responsible for Administrative Reform Recruitment of officials from the new Member States following enlargement Press Conference Brussels, 19 February 2003,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/03/86|0|RAPID&lg=EN , 2007

Speech of Commissioner Verheugen at the Chamber of Commerce of Malta - 24 January 2003, <http://www.delmlt.cec.eu.int/en/docs/Speech-GV-Malta-Commerce-230103-final-s1.doc> , 2007

2004

Speech by Mr Olli Rehn Member of the European Commission, responsible for the Enlargement EU and Turkey on the threshold of a new phase"

http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/s04_538.en.pdf , 2007

Speech by Mr Olli Rehn Member of the European Commission, responsible for the Enlargement "EU and Turkey: ahead of a historical decision"
http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/s04_534_en.pdf , 2007

Speech by Mr Olli Rehn Member of the European Commission, responsible for the Enlargement "The Common Economic Space with Russia: State of play of the negotiations and the role of industry"
http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/the_hague_101104.pdf , 2007

Speech by Mr Olli Rehn Member of the European Commission, responsible for the Enlargement "New Commission - new impetus to the Stabilisation and Association Process of the Western Balkan countries" EU-Western Balkan Forum Brussels, 22 November 2004,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/487&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Olli Rehn Commissioner-designate for Enlargement Turkey and the EU: a Common Future? Group meeting of the Greens/EFA of the European Parliament Istanbul, 20 October 2004 ,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/466&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, 2007

Romano Prodi President of the European Commission The Commission's Report and Recommendation on Turkey's application Presentation to the European Parliament Brussels, 6 October 2004,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/440&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Mr Olli Rehn Commissioner Designate responsible for Enlargement "Introductory Statement" Hearing of the European Parliament Brussels, 4th October 2004,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/437&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, 2007

Mr Olli Rehn Member of the European Commission, responsible for Enterprise and the Information Society "Views on the mid-term review of Lisbon" The informal dinner of the Competitiveness Council Brussels, 23rd September 2004 ,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/420&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Joe Borg Member of the Commission Speech at the Seminar "The Enlarged EU and Tunisia" Seminar on EU Enlargement Tunis, 9th July 2004,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/356&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Peter Balázs - Member of the European Commission Two key challenges for Cohesion policy: enlargement and simplification Plenary session at the Committee of the Regions - Brussels, 17 June 2004,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/307&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Günter Verheugen - Member of the European Commission Responsible for Enlargement - Turkey and the EU towards December 2004 - Friends of Europe - Brussels, 17 June 2004,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/309&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, 2007

Speech by Juan Manuel Fabra Vallés The President of the European Court of Auditors on the occasion of the swearing-in ceremony for nine new Members of the Court,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=ECA/04/13&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, 2007

Improving transport connections between the enlarged EU and its new neighbours,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/721&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Janez Potocnik Member of the European Commission Enlargement and the European Neighbourhood Policy

Plenary Assembly of Eurochambres Brussels, 28 May 2004

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/274&format=HTML&aged=0&language=en&guiLanguage=en> , 2007

Mr Erkki Liikanen "An Industrial Policy for an Enlarged Europe" Industrial Policy Day Press Conference

Brussels, 27 May 2004;

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/268&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

CIVITAS support 17 clean urban transport projects including six cities in the enlargement countries,

[http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/04/651|0|RAPID&lg=EN&display=, 2007](http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/04/651|0|RAPID&lg=EN&display=,)

Speech by Fritz Bolkestein European Commissioner for Internal Market, Taxation and Customs Making the most of the Internal Market after Enlargement Euro-Czech Forum Conference "Business meets the new EU" Prague, 13 May 2004 ,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/245|0|RAPID&lg=en&display=,2007

Speech by Joe Borg Member of the European Commission Enlargement and the European Neighbourhood Policy Friends of Europe "European Policy Summit on EU Enlargement" Brussels, 13 May 2004,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/247|0|RAPID&lg=EN , 2007

"EU brings benefits to Latvian farmers", says EU Farm Commissioner Franz Fischler,

http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/04/533|0|RAPID&lg=en&display= , fixcher

Günter Verheugen Member of the European Commission responsible for Enlargement Closer than ever High-level preparatory Donors' Conference to support the comprehensive settlement of the Cyprus Problem Brussels, 15 April 2004,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/179|0|RAPID&lg=EN , 2007

Günter Verheugen Member of the European Commission The European Neighbourhood Policy Prime Ministerial Conference of the Vilnius and Visegrad Democracies: "Towards a Wider Europe: the new agenda" Bratislava, 19 March 2004,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/141|0|RAPID&lg=EN, 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries Quality and Enlargement: Opening new doors for Europe's farmers Alimentaria International Food and Drinks Show Barcelona, 8 March 2004,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/121|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Mr Erkki Liikanen Member of the European Commission, responsible for Enterprise and the Information Society "Information Society Policy in an Enlarged Europe" European Ministerial Conference on the Information Society Budapest, 26th February 2004,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/100|0|RAPID&lg=EN , 2007

Mr António Vitorino EU-Commissioner for Justice and Home Affairs "Security in an enlarged European Union what has to be co-ordinated and how?" 7th European Police Congress Bad Godesberg, 16th February 2004 ,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/78|0|RAPID&lg=en&display= , 2007

Dr. Franz FISCHLER Member of the European Commission responsible for Agriculture, Rural Development and Fisheries EU Enlargement and Globalisation A dual Challenge for Europe Ökosoiales Forum Vienna, 9 February 2004 ,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/64|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Pedro Solbes Member of the European Commission responsible for Economic and Monetary Affairs Euro Adoption in the Accession Countries Opportunities and Challenges Conference "Euro Adoption in the Accession Countries" Prague, 2 February 2004 ,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/53|0|RAPID&lg=EN&display=

Mr Erkki Liikanen Member of the European Commission, responsible for Enterprise and the Information Society "Innovation and Opportunities in the Enlarging Europe" 24 Hours Management Conference Copenhagen, 29 January 2004,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/48|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

Romano Prodi President of the European Commission Official visit in Turkey Turkish Grand National Assembly Ankara, 15 January 2004
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/04/16|0|RAPID&lg=EN&display= , 2007

President Prodi to praise changes in Turkey and call for continuation and implementation of reforms ,
http://europa.eu/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=IP/04/46|0|RAPID&lg=EN , 2007

2005

Mariann Fischer Boel Member of the Commission Responsible for Agriculture and Rural Development CAP Reform and the European Model of Agriculture General Assembly of UECBV (Union Européenne du Commerce du Betail et de la Viande) - Slovenia, Portorož, 10 June 2005,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/345&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Margot Wallström Vice-President of the European Commission responsible for Institutional Relations and Communication Strategy Transnational Democracy – the Road Ahead for Europe? IDEA 10th anniversary conference - Stockolm, 10 June 2005,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/342&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Mariann Fischer Boel Member of the European Commission responsible for Agriculture and Rural Development Challenges for EU Agriculture Danish Agricultural Press - 100 years anniversary conference - Copenhagen, 6 June 2005 ,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/326&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

José Manuel BARROSO President of the European Commission The Lisbon strategy – a key priority of the European Commission ETUC Conference - Brussels, 1 March 2005,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/125&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

José Manuel BARROSO President of the European Commission “Europe’s response must emerge from a partnership involving all the European, national, regional and local decision-makers with civil society” Committee of Regions - Brussels, 24 February 2005,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/108&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

José Manuel BARROSO President of the European Commission Helping Europe to change European Economic and Social Committee - Presentation of the Commission’s proposals for a 5 year strategy and 2005 legislative and work programme Brussels, 10 February 2005 ,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/80&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Olli Rehn’in Konuşmaları (2005-2006)

State of Play: Enlargement process European Parliament Foreign Affairs Committee Brussels, 18 January

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/20&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>2005 , 2007

Values define Europe, not borders Speech to civil society Belgrade, 24 January 2005,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/32&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"The challenges of EU enlargement",

http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/logistiikka_3_2_2005_en.pdf , 2007

"Romania and the EU: common future, common challenges",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/121&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Common future of the EU and Turkey: Roadmap for Reforms and Negotiations",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/142&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Commission calls on the European Parliament to give its assent to Bulgaria's and Romania's accession to the EU",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/216&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"The next steps towards Europe",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/235&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

“Cyprus: one year after accession”,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/278&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Europe at a Crossroads: Enlargement, Constitution and the Future of the EU",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/363&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"The plan "C" for Enlargement",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/369&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Debate on Ms Emine Bozkurt's Report on the role of women in Turkey in social, economic and political life",
http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/ep_bozkurt_s_report_050705_tu_women.pdf , 2007

"EU enlargement under stress – the policy of consolidation, conditionality and communication",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/438&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"The European Union as a Global Actor?" Highlights from the speech "
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/465&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Give Turkey a chance!,
http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/article_tk_cy_final_en_r11.pdf , 2007

"EU and Turkey together on the same journey",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/587&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Achieving Stability and Association with the EU",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/581&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Building bridges across Europe",
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/05/593&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Speaking points: 2005 Enlargement strategy paper,
http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/enlarg_package_15_11_2005.pdf , 2007

2006

José Manuel Barroso, President of the European Commission May 2006 Monitoring Report on Bulgaria's and Romania's progress towards accession Speaking points, Presentation in the EP Strasbourg, 16 May 2006,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/307&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr> , 2007

"Enlargement in the evolution of the European Union",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/22&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

The EU accession process, an effective tool of the European foreign and security policy,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/112&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

The Western Balkans,

http://ec.europa.eu/commission_barroso/rehn/speeches/pdf/s06_125.en.pdf?reference=SPEECH/06/112&format=HTML&aged=0%3Cuage=EN&guiLanguage=en , 2007

Deepening and widening: the false dichotomy,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/163&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Report on the Salzburg meeting",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/169&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Commission's Enlargement Strategy",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/171&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

Building a New Consensus on Enlargement: How to match the strategic interest and functioning capacity of the EU?,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/316&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Turkey: state of play of the accession process",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/392&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Turkey's best response is a rock-solid commitment to reforms",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/559&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Europe's Next Frontiers",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/561&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Europe's Next Frontiers",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/586&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Update on the Enlargement",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/591&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Europe's Next Frontiers",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/626&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

"Europe's Next Frontiers",

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/654&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> , 2007

A Secure Europe in a Better World, European Security Strategy, December 2003,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/2004/4/29/European%20Security%20Strategy.pdf , 2007